

ONTWERP BELEIDSPANNEN MARIENE BESCHERMDE GEBIEDEN

Dienst Marien Milieu

15 juli 2008

FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de
Voedselketen en Leefmilieu
Dienst Marien Milieu
Victor Hortaplain 40, bus 10
1050 Brussel

Email: marien.milieu.marin@health.fgov.be

Inhoudstafel

Inleiding - voorwoord

1. Samenvatting	1
2. De beleidsplannen in hun internationale context	3
3. Natura 2000 gebieden in het Belgische deel van de Noordzee	7
3.1. Het Habitatrictlijngebied Trapegeer Stroombank.....	7
3.1.1. Algemene beschrijving van het gebied	7
3.1.2. Natuurlijke habitats en soorten van het gebied	9
3.2. De Vogelrichtlijngebieden	12
3.2.1. Algemene beschrijving van de drie Vogelrichtlijngebieden	12
3.2.2. Ornithologische belang van de gebieden	19
3.3. Het Gericht Marien Reservaat “Baai van Heist”	22
4. Het gebruik van het mariene beschermd gebied in een zee van chaos	24
4.1. Scheepvaart	25
4.2. Havens	25
4.3. Baggerspeciëstorting	26
4.4. Zand- en Grindwinning	26
4.5. Windenergie	27
4.6. Militair gebruik	27
4.7. Communicatie en leidingen	28
4.8. Toerisme	28
4.9. Beroepsvisserij	30
4.10. Maricultuur	34
5. Toegelaten en verboden activiteiten	35
5.1. Wat te doen met Plannen en Projecten	35
5.2. Wat te doen met Plannen en Programma’s (door overheid goed te keuren)	36
5.3. Toegelaten en verboden activiteiten	37
6. Gebruikersovereenkomsten	41
6.1. Bestaande gebruikersovereenkomsten	41
6.2. Evaluatie van de overeenkomsten	43
7. Resultaten en evaluatie van de monitoring	45
7.1. Monitoring	45
7.2. Rapportering	46
8. Uitdagingen voor het beleid	46
9. Samen maatregelen uitwerken en uitvoeren	50

1 **INLEIDING - VOORWOORD**

2
3 Dit ontwerp van beleidsplan gaat over het plan van aanpak van het federaal beleid ten
4 aanzien van de mariene beschermde gebieden in het Belgische deel van de Noordzee en
5 heeft als doel een gunstige staat van instandhouding van deze mariene beschermde
6 gebieden te herstellen of te houden.

7
8 Geconfronteerd met rampen op zee en het verlies aan mariene biodiversiteit is de laatste
9 decennia de aandacht voor de bescherming van het mariene milieu toegenomen.
10 Internationale Conventies en het Europese Milieubeleid hebben hierbij een determinerende
11 rol gespeeld, waardoor het voorzorgbeginsel, het duurzaamheid-beginsel, en het beginsel
12 van de vervuiler betaalt geïntegreerd worden in de meeste beleidsdomeinen (mariene en
13 maritieme beleid, visserij, landbouw, en ook biodiversiteit.). Internationaal is afgesproken
14 om tegen 2012 een coherent netwerk van mariene beschermde gebieden te hebben.

15
16 Het federale beleid wil deze mariene engagementen omzetten om de afgesproken
17 doelstellingen te halen. In 1999 werd de Wet Marien Milieu goedgekeurd. In 2005 werden
18 bij Koninklijk Besluit mariene beschermde gebieden ingesteld als federale bijdrage tot het
19 Europese netwerk van beschermde gebieden, het Natura 2000 netwerk. In 2005 zijn ook de
20 eerste reeks van gebruikersovereenkomsten voor deze mariene beschermde gebieden
21 onderhandeld en afgesloten.

22
23 In 2008 wordt een noodzakelijke bijkomende stap ondernomen. De Dienst Marien Milieu van
24 de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu maakte op 30 april
25 het voorontwerp van beleidsplan van deze mariene beschermde gebieden bekend. Tussen
26 15 mei en 30 juni vond een publieksconsultatie plaats en werden 4 overlegvergaderingen
27 georganiseerd. Op basis van de reacties heeft de Dienst Marien Milieu het voorontwerp
28 herwerkt in een ontwerp van beleidsplan.

29
30 De beleidsplannen moeten gesitueerd worden in de recente economische, sociale en
31 ecologische veranderingen die in het Belgische deel van de Noordzee en in kustzone
32 plaatsvinden. Meer ruimtelijke aanspraken op de zee (windmolenparken, aquacultuur, zand
33 en grindwinning, scheepvaart, ...), veranderingen in de visserijpolitiek, nieuwe vormen van
34 recreatie of activiteiten op land die direct of indirect een effect hebben op het mariene milieu.
35 Daarom zijn de beleidsplannen een wezenlijk onderdeel van ons marien beleid om de
36 biodiversiteit aan soorten en habitattypen in een gunstige staat te brengen. De plannen
37 dragen bij om de "Ecosysteemdiensten" die de zee ons biedt duurzaam veilig te stellen en
38 kaderen in het Europese milieu en mariene beleid.

39
40 Het Belgische deel van de Noordzee is een klein gebied maar één van de meest gebruikte
41 zeeën van de wereld. De doelstellingen, die de Europese natuurrichtlijnen opleggen en de
42 voorstellen in het ontwerp beleidsplannen zijn een belangrijke eerste stap om tegen 2012
43 een Belgische bijdrage te geven tot het coherent netwerk van mariene beschermde
44 gebieden.

45
46 Het is dus "samen in zee", om binnen de grenzen van het beleid, de wensen maximaal te
47 realiseren.

48
49 De dienst Marien Milieu rekent op uw constructieve medewerking om ons deel van het
50 mariene Natura 2000 netwerk te beschermen!

51
52
53
54

R. Moreau
Directeur-generaal

1. SAMENVATTING

In 2005 neemt de federale regering twee belangrijke beslissingen voor de mariene beschermde gebieden in het Belgische deel van de Noordzee. Er worden, in uitvoering van de EU-Vogelrichtlijn en EU-Habitatrichtlijn 5 Natura 2000 gebieden ingesteld: dit zijn de drie Vogelrichtlijngebieden en twee Habitatrichtlijngebieden (Trapegeer–Stroombank en Vlake van de Raan – maar deze laatste werd, begin 2008, door de Raad van State opgeheven). Daarnaast worden voor deze mariene beschermde gebieden met een aantal gebruikersgroepen overeenkomsten getekend en wordt besloten om in 2008 beleidsplannen op te stellen.

Dit ontwerp van beleidsplan gaat over het plan van aanpak van het federaal beleid ten aanzien van de mariene beschermde gebieden in het Belgische deel van de Noordzee en heeft als doel om voor de soorten en habitattypen waarvoor deze gebieden zijn ingesteld een gunstige staat van instandhouding van deze mariene beschermde gebieden te houden of te herstellen. De maatregelen die op basis van dit ontwerp van beleidsplan voor de mariene beschermde gebieden gehouden worden, houden rekening met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied, en met de regionale en lokale bijzonderheden.

Ontwerp beleidsplannen verschillen van beheerplannen die we o.a van terrestrische, beschermde gebieden kennen. Beleidsplannen zijn op de eerste plaats strategische plannen om samen (beleidsmakers, gebruikers, wetenschappers en het grote publiek) de nodige maatregelen te plannen en uit te voeren om de beschermingsdoelstellingen te halen.

Achtereenvolgens worden de volgende punten in het ontwerp behandeld.

Na de inleiding-voorwoord en samenvatting wordt in het tweede hoofdstuk de internationale context beschreven die het kader vormt van de federale wetgeving met betrekking tot mariene biodiversiteitbescherming. De kenmerken en de natuurbeschermingswaarden van de Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden worden in het derde hoofdstuk beschreven en in de het volgende (vierde) hoofdstuk wordt het gebruik van de mariene beschermde gebieden beschreven. De beschrijving en analyse van de mogelijke knelpunten zijn belangrijk omdat hierdoor een duidelijk kader ontstaat om de activiteiten die de bedreigde soorten en habitats negatief beïnvloeden door een aangepast beheer te sturen. Bepaalde activiteiten zijn bij wet in al de beschermde gebieden verboden, deze worden eerst aangehaald in hoofdstuk vijf. Vervolgens komen in hoofdstuk zes gebruikersovereenkomsten aan bod. Gedurende de vorige jaren is de mariene biodiversiteit in het Belgische deel van de Noordzee gemonitord en is hierover aan de Europese Commissie gerapporteerd. De resultaten van deze monitoring worden in hoofdstuk zeven beschreven. Vooraleer de maatregelen voor de volgende jaren in het laatste hoofdstuk voor te stellen, wordt in het achtste hoofdstuk de uitdagingen van het beleid toegelicht; ze formuleren de context waarbinnen de maatregelen in de toekomst uitgewerkt moeten worden.

De Dienst Marien Milieu stelt in tenslotte onder de noemer “samen werken” een reeks maatregelen voor die een positief effect hebben op de soorten en habitattypen waarvoor de beschermde gebieden zijn aangeduid.

- De eerste maatregelen pakken de belangrijkste drukken op het milieu aan. Er wordt prioritair aandacht gegeven aan maatregelen voor de verbetering van de kwaliteit van het mariene milieu. Daarna worden maatregelen voorgesteld om de negatieve effecten van de (boomkor)visserij en de verstoring van de beschermde vogelsoorten te verminderen;

- 108 • Daarnaast moeten wetenschappelijke en operationele instandhoudingsdoelstellingen
109 bepaald worden en moet een monitoring- en toezichtstelsysteem opgezet worden om het
110 beleid in de toekomst te evalueren en hierover te rapporteren;
- 111 • Met een belangrijk pakket aan communicatie- en sensibiliseringsmaatregelen wordt
112 de kennis over de waarde van het mariene milieu vergroot met als doel respect voor
113 de mariene biodiversiteit in alle relevante beleidsdomeinen te verkrijgen.
114 Samenwerking met gebruikers en verscheidene administraties en het oprichten van
115 een adviescommissie zijn hier ook onderdeel van;
- 116 • Vogeltellingen in het mariene deel van de Belgische Noordzee en resultaten van
117 wetenschappelijk onderzoek wijzen op het internationaal belang van de gehele
118 kuststrook voor zeevogels. Er wordt daarom aan wetenschappelijke instellingen
119 gevraagd om op basis van de beschikbare informatie een kaart op te stellen om de
120 vogelrichtlijngebieden te herafbakenen. De wetenschappelijk adviesraad kan zich
121 vervolgens buigen over een voorstel aan de Minister. Tenslotte wordt voorgesteld
122 om soortenactieplannen voor te bereiden en de bestaande wetgeving mbt mariene
123 beschermde gebieden technisch te evalueren. Iedereen heeft baat bij een klare en
124 duidelijke regelgeving.
- 125

126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181

2. DE BELEIDSPANNEN IN HUN INTERNATIONALE CONTEXT

Beleidsplannen als deel van het internationaal biodiversiteitsbeleid

Met het instellen van beleidsplannen voor mariene beschermde gebieden in het Belgische deel van de Noordzee voert het federale beleid een noodzakelijke wettelijke verplichting uit om de van toepassing zijnde bescherming van het mariene beschermde gebied te beoordelen (dit in toepassing van de gewijzigde MMM wet van 2005).

Het engagement van de federale overheid met betrekking tot mariene gebieden kadert ook in een internationale context.

De federale overheid heeft zich op het niveau van de Europese Raad en andere internationale instellingen meermaals geëngageerd om de biodiversiteit van het marien milieu te beschermen en om mariene beschermde gebieden aan te duiden en te beheren. Achtereenvolgens werden onder andere de volgende overeenkomsten door België goedgekeurd:

- 1971 Het Ramsarverdrag: internationale conventie voor de bescherming en het 'verstandig gebruik' (wise use) van waterrijke gebieden, in oorsprong speciaal als woongebied voor watervogels;
- 1979 De Vogelrichtlijn: EU-Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979 ter bescherming van alle in het wild voorkomende vogelsoorten;
- 1979 Conventie Migrerende Soorten (CMS of Bonn Verdrag): verdrag onder de UNEP inzake de bescherming van een aantal migrerende soorten en de noodzaak om de leefgebieden van bepaalde soorten te beschermen. Voor migrerende soorten in het BNZ zijn twee overeenkomsten van belang: ASCOBANS of het verdrag ter bescherming van kleine walvisachtigen in de Baltische Zee en de Noordzee en AEWa of het verdrag van migrerende Afrikaans-Euraziatische watervogels;
- 1979 Bern Verdrag: initiatief van de Raad van Europa inzake het behoud van in het wild voorkomende dier- en plantensoorten en de daarbij horende natuurlijke milieus. Dit verdrag is middels de EU-Habitatrichtlijn door de EU omgezet;
- 1992 De Habitatrichtlijn: EU-Richtlijn 92/43/EEG van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde fauna en flora;
- 1992 Verdrag inzake Biologische Diversiteit of het Verdrag van Rio. Verdrag afgesloten onder de Verenigde Naties.
- 2001 Göteborg Top: Europese regeringsleiders beslissen om de verdere achteruitgang van de biodiversiteit in Europa tegen 2010 te stoppen.
- 2002 Wereldtop Duurzame Ontwikkeling Johannesburg: verklaring van de VN-top om tegen 2012 een netwerk te hebben van mariene beschermde gebieden en om minstens 10% van de mariene gebieden een beschermde status te geven.
- 2003 Bremen Verklaring: verklaring van OSPAR en HELCOM om tegen 2010 een coherent netwerk te hebben van mariene beschermde gebieden.

181 **Beleidsplannen en de implementatie van het Europese Natuurbeleid**

182

183 Van de zes mariene beschermde gebieden in het Belgische deel van de Noordzee, zijn drie
184 gebieden aangeduid als Speciale Beschermingszone, conform de EU-Vogelrichtlijn, twee¹
185 gebieden als Speciale Zone voor Natuurbehoud, conform de EU-Habitatrichtlijn en één
186 gebied als Gericht Marien Reservaat.

187

188 De Speciale Beschermingszones (ook Vogelrichtlijngebieden genoemd) zijn de gebieden
189 SBZ1, SBZ2 en SBZ3; de Speciale Zones voor Natuurbehoud (ook Habitatrichtlijngebieden
190 genoemd) zijn ingesteld door het KB van 14 oktober 2005². Deze gebieden maken deel uit
191 van het EU-netwerk van beschermde gebieden of het Natura 2000 netwerk. Het gericht
192 marien reservaat van de Baai van Heist (ingesteld door het KB van 5 maart 2006), maakt
193 formeel geen deel uit van het Europese netwerk van beschermde gebieden.

194

195 Het Europese natuurbeleid heeft zonder meer op een belangrijke manier bijgedragen tot het
196 federale beleid mbt mariene beschermde gebieden. Over beide EU-natuurrichtlijnen is door
197 de Europese Commissie uitvoerig gecommuniceerd en de website van het DG Milieu van
198 Europese Commissie kan voor bijkomende informatie geconsulteerd worden:

199 (http://ec.europa.eu/environment/nature_biodiversity/index_en.htm)

200

201 Een aantal beginselen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn richtinggevend voor de
202 beleidsplannen. Deze beginselen worden hier summier aangehaald en – waar nodig - in
203 volgende delen van het beleidsplan meer in detail behandeld.

204

205 Staat van instandhouding

- 206 • Vogelrichtlijn: de verplichting om alle nodige maatregelen te nemen om de populatie
207 van de in art 1 bedoelde soorten op een niveau te houden of te brengen dat met
208 name beantwoordt aan de ecologische, wetenschappelijke en culturele eisen, waarbij
209 tevens rekening wordt gehouden met economische en recreatieve eisen. Het beleid
210 mag niet leiden tot een verslechtering van de situatie mbt de instandhouding van de
211 in art 1 bedoelde vogelsoorten (art 13).
- 212 • Habitatrichtlijn: de verplichting om de soorten of natuurlijk habitat waarvoor het
213 gebied is aangewezen in de “gunstige staat van instandhouding” te houden. (art 1).

214

215 Beschermingsregime

216

- 217 • Hetzelfde beschermingsregime geldt voor de Vogel- en de Habitatrichtlijngebieden.
218 Het artikel 4.4 van de Vogelrichtlijn is vervangen door het artikel 6.2 tot 6.4 van de
219 Habitatrichtlijn.
- 220 • De lidstaten zorgen ervoor dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats
221 van de soorten waarvoor de gebieden zijn aangeduid, niet verslechteren en dat er
222 geen storende factoren met een significant negatief effect op deze soorten of
223 natuurlijke habitats optreden (art 6.2).
- 224 • Voor elk plan of project dat niet direct verband houdt of nodig is voor het beheer van
225 het gebied; wordt een passende beoordeling opgesteld en wordt beschreven hoe
226 omgegaan moet worden in geval van negatieve conclusies van de beoordeling van
227 de gevolgen (art 6.3 en 6.4).

228

229

¹ Arrest van de Raad van State, Afdeling Bestuursrechtspraak, nr 179.254 van 1 februari 2008 in de zaak A. 169.087/VII-35.198. In deze uitspraak vernietigt de RvS de aanduiding van de Vlakte van de Raan als Speciale Beschermingszone voor Natuurbehoud door het KB van 14 oktober 2005.

² KB van 14 oktober 2004 tot instelling van de speciale beschermingszones en speciale zones voor natuurbehoud in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België. (Hierna KB instelling speciale beschermingszones genoemd).

229 Rapportering en monitoring

230

231 • Driejaarlijkse rapportering aan de EC van de implementatie van de Vogelrichtlijn (art
232 12)

233 • Monitoringsverplichting (art 11) en zesjaarlijkse rapportering aan de EC over het
234 beheer van de Habitatrictlijngebieden (art 17).

235

236

237 **Beleidsplannen en het Europese mariene milieubeleid**

238

239 Echter, twee andere EU richtlijnen zijn ook bepalend voor wat het marien milieu betreft en
240 hun omzetting is ook een belangrijk onderdeel in de beleidsplanning met betrekking tot
241 mariene beschermde gebieden.

242

243 • De EU Kaderrichtlijn Water (29000/60/EEG). De doelstelling van de richtlijn is om
244 een goede biologische en chemische waterkwaliteit te bereiken in 2015, niet alleen
245 in meren en rivieren, maar ook in de kustwateren. De goede ecologische toestand
246 dient aangetoond te worden aan de hand van monitoring van een aantal vereiste
247 parameters voor het fytoplankton en bepaalde ongewervelde bodemdieren en aan
248 de hand van monitoring van een aantal prioritaire chemische stoffen.

249 • De recent goedgekeurde EU Kaderrichtlijn Mariene Strategie. De ultieme doelstelling
250 van deze voorgestelde richtlijn is het bereiken van een goede milieutoestand van
251 het mariene milieu tegen 2020. De voorgestelde richtlijn omschrijft alleen
252 gemeenschappelijke doelstellingen en beginselen op EU-niveau. Zij behelst o.a. de
253 instelling van Europese mariene regio's als beheerseenheden ten behoeve van de
254 uitvoering. Van de lidstaten wordt verlangd dat zij voor hun mariene wateren in elke
255 mariene regio een mariene strategie ontwerpen. De Europese Raad en het EP
256 bereikten eind 2007 een akkoord in tweede lezing op basis van de tekst van het
257 gemeenschappelijk standpunt van de Raad. Na juridische en taalkunde controle en
258 uiteindelijke goedkeuring van het compromis op de Raad, zal de richtlijn klaar zijn
259 voor publicatie in het Publicatieblad.

260

261 **Juridische basis voor het opstellen van beleidsplannen voor mariene beschermde**
262 **gebieden**

263

264 De juridische basis voor de beleidsplannen van de mariene beschermde gebieden is
265 vastgelegd in de Wet van 20 januari te bescherming van het marine milieu in zeegebieden
266 onder de rechtsbevoegdheid van België (art 9) en het Koninklijk Besluit van 14 oktober 2005
267 betreffende de voorwaarden, sluiting, uitvoering, en beëindiging van
268 gebruikersovereenkomsten en het opstellen van van beleidsplannen voor de bescherming
269 van mariene gebieden milieu in zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België (art 7 –
270 14).

271

272 Voor wat de bevoegdheidsverdeling tussen Federale overheden en gewesten en
273 gemeenschappen betreft, wordt verwezen naar het overzicht in het MIRA (2006)
274 Milieurapport Vlaanderen, Achtergronddocument 2006, Kust & zee (MIRA 2006).

275

276

277 **Besluit:**

278

279 De beleidsplannen voor de mariene beschermde gebieden hebben op de eerste plaats tot
280 doel ervoor te zorgen dat de soorten en habitattypen (met hun typische soorten) waarvoor de
281 gebieden zijn aangewezen in een gunstige staat van instandhouding te herstellen of te
282 houden. Door de internationale context worden beleidsplannen ook in een interface

- 283 geplaatst met andere beleidsdomeinen die bijkomend ondersteuning geven om het
284 gebiedsbeleid succesvol uit te voeren:
285
- 286 • Het soortenbeleid: deels in uitvoering van een aantal internationale verplichtingen zijn
287 op dit ogenblik een aantal mariene soorten bij KB wettelijk beschermd. Er is echter
288 voor deze soorten nood aan het opstellen van een soortenactieplan (met beschrijving
289 van de soort, status, bedreigingen of milieudrukken die staat van instandhouding
290 negatief beïnvloeden, doelstellingen, voorgestelde acties en bevoegde administraties;
291 monitoring, onderzoeksnoten, communicatie, ...)
292
 - 293 • Het mariene beleid: een goede kwaliteit van het zeewater en het mariene sediment is
294 nodig om in beschermde mariene gebieden de soorten en habitattypen waarvoor
295 deze gebieden zijn aangewezen in een gunstige staat van instandhouding te
296 brengen. De doelstellingen van Kaderrichtlijn water en voor de Richtlijn Mariene
297 Strategie milieu zijn dus complementair aan de doelstellingen van de beschermde
298 mariene gebieden; monitoring, beleidsevaluatie en rapportering moeten dus op
299 elkaar afgestemd worden.
300
 - 301 • Het geïntegreerd kustzonebeheer: de kwaliteit van het mariene milieu wordt in zeer
302 grote mate bepaald door de wisselwerking tussen het land en de zee. In het kader
303 van de Belgische rapportering inzake Aanbeveling 2002/413/EC (Europese
304 Aanbeveling inzake Geïntegreerd Kustzonebeheer) werden de verschillende land-zee
305 interacties in kaart gebracht en wordt gesteld dat er voor wat betreft het beheer van
306 de kustzone (land en zee) onvoldoende integratie is in het beleid (Anon 2006, MIRA
307 2006);
308
 - 309 • Het visserijbeleid: de beginselen van het milieubeleid (beginsel van preventief
310 handelen, het voorzorgsbeginsel, beginsel van duurzaam beheer, herstelbeginsel en
311 beginsel van de vervuiler betaalt) vindt men terug in de Europese Visserijbeleid en
312 vertalen de wil van de Europese Raad om het EU-Milieubeleid te integreren in het
313 Europese Visserijbeleid. Het EU-Biodiversiteitsactieplan (en Natura 2000) is een
314 essentieel onderdeel van het Europese Milieubeleid..
315

316 3. NATURA 2000 IN HET BELGISCHE DEEL VAN DE NOORDZEE

317

318 3.1. Het Habitatrichtlijngebied Trapegeer Stroombank

319

320 3.1.1. Beschrijving van het gebied

321

322 Dit 181,20 km² grootte gebied omvat de ondiepe zee en het zuidwest - noordoost
323 georiënteerde zandbanksysteem (de Kustbanken) tot ongeveer 3nm voor de kust, tussen de
324 Frans-Belgische grens en het weststaketsel van de Haven van Oostende. Het omvat dus
325 zowel de zandbanken als de depressies tussen de zandbanken. Bij laagwater bevinden de
326 toppen of kruinzones van deze zandbanken zich op nauwelijks enkele meters diepte en
327 vallen bij laagwater soms plaatselijk droog (Fig. 1); Dit Habitatrichtlijngebied omvat ca 5%
328 van het Belgische deel van de Noordzee (BNZ)

329

330 Door de nabijheid van het Kanaal is de waterkwaliteit in dit gebied relatief meer bepaald door
331 water dat door het Kanaal beweegt dan door het met nutriënten en vuilvrachten verrijkte
332 water van het Schelde-Maas en Rijn estuarium.

333

334 Het is een dynamisch gebied met sterke getijdenstromen en golfwerking. Dit complexe
335 systeem van zandbanken en geulen (bathymetrie) en de sterke (hydro)dynamiek is bepalend
336 voor de hoge diversiteit een sedimenttypes. Er wordt op plaatsen van hoge dynamiek
337 (toppen zandbanken) grover materiaal afgezet, terwijl in de geulen fijner materiaal wordt
338 afgezet.

339

340 Dit gebied is ingesteld door het KB van 14 oktober 2005³ als Speciale Zone voor
341 Natuurbehoud of Habitatrichtlijngebied, conform de EU-Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Het
342 Natura 2000 Standaard Gegevensformulier (Natura 2000 Standard Data Form)⁴ stelt dit
343 gebied voor als potentieel gebied van communautair belang voor omwille van het voorkomen
344 van het natuurlijke habitatype "permanent met zeewater van geringe diepte overstroomde
345 zandbanken (code 1110)" omdat een zeer groot deel van dit gebied uit dit natuurlijk habitat
346 bestaat en het andere natuurlijk habitatype "bij eb droogvallende slikwadden en zandplaten
347 (code 1140)" dat slechts zeer beperkt in dit gebied voorkomt⁵. Rifbouwende kokerwormen
348 zijn in deze habitats aanwezig en zijn lokaal een structurerend element van dit habitat. Het
349 gebied is ook van Europees belang omwille van het voorkomen van een aantal bijlage II
350 soorten, in de eerste plaats de Bruinvis (*Phocoena phocoena*) maar ook de Gewone
351 zeehond (*Phoca vitulina*) en de Grijze zeehond (*Halichoerus grypus*).

352

353 De Trapegeer-Stroombank is opgenomen in de beschikking van de Europese Commissie
354 van 7 december 2004⁶ met de vermelding "*aangezien de kennis van de presentatie en de*
355 *verspreiding van de typen natuurlijke habitats van bijlage I en de soorten van bijlage II van*
356 *de richtlijn welke voorkomen in de mariene gebieden (territoriaal gebied en EEZ) nog steeds*
357 *onvolledig is, kan niet worden geconcludeerd of het netwerk ten aanzien van die habitattypen*
358 *en soorten volledig dan wel onvolledig is". Dit geldt voor wat het BNZ betreft voor het*
359 *habitatype 1110 en voor de vier bijlage II soorten die in dit gebied voorkomen. Algemeen*
360 *geldt dit echter ook voor de meeste bijlage I en bijlage II soorten omdat de voorgestelde*
361 *mariene Habitatrichtlijngebieden nog niet door het Europese Milieuagentschap zijn*
362 *geëvalueerd.*

³ KB van 14 oktober 2005 (BS van 31.10.2005) tot instelling van speciale beschermingszones en speciale zones voor natuurbehoud in de zeegebieden onder rechtsbevoegdheid van België. (Hierna KB instelling mariene beschermde gebieden genoemd). De Natura 2000 code van dit gebied is BEMNZ001.

⁴ Dit zijn de formulieren die ingevuld worden Natura 2000 gebieden bij de Europese Commissie aan te melden.

⁵ Voor een beschrijving van de mariene bijlage I habitattypen wordt verwezen naar de "*Natura 2000 guidelines*" van de Europese Commissie, DG Leefmilieu (EC 2006).

⁶ Beschikking van de Commissie van 7 december 2004 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio. Publicatieblad EU 29.12.2004.

363
364
365
366
367
368
369
370
371
372

Het gebied omsluit tevens het RAMSAR gebied "Vlaamse Banken" dat tot een diepte van 6 m beneden laag laagwaterspring gaat en dat aangeduid is als RAMSAR-gebied voor de daar verblijvende Zee-eenden en Futen (*Melanitta nigra*, *Melanitta fusca*, *Somateria molissima* en *Podiceps cristatus*).

Activiteiten in gebied en met mogelijk effect op soorten/habitats:

In het gebied worden verschillende activiteiten uitgeoefend, onder meer recreatie (onder andere door de nabijheid van de jachthaven van Nieuwpoort), visserij, militaire oefeningen (nabijheid van Lombardsijde), en scheepvaart. Vervuiling van het zeewater, inclusief eutrofiëring, verstoring van benthos en doelsoorten, en overbevissing kunnen negatieve effecten hebben op de soorten of natuurlijke habitats waarvoor dit gebied als Natura 2000 gebied is aangeduid.

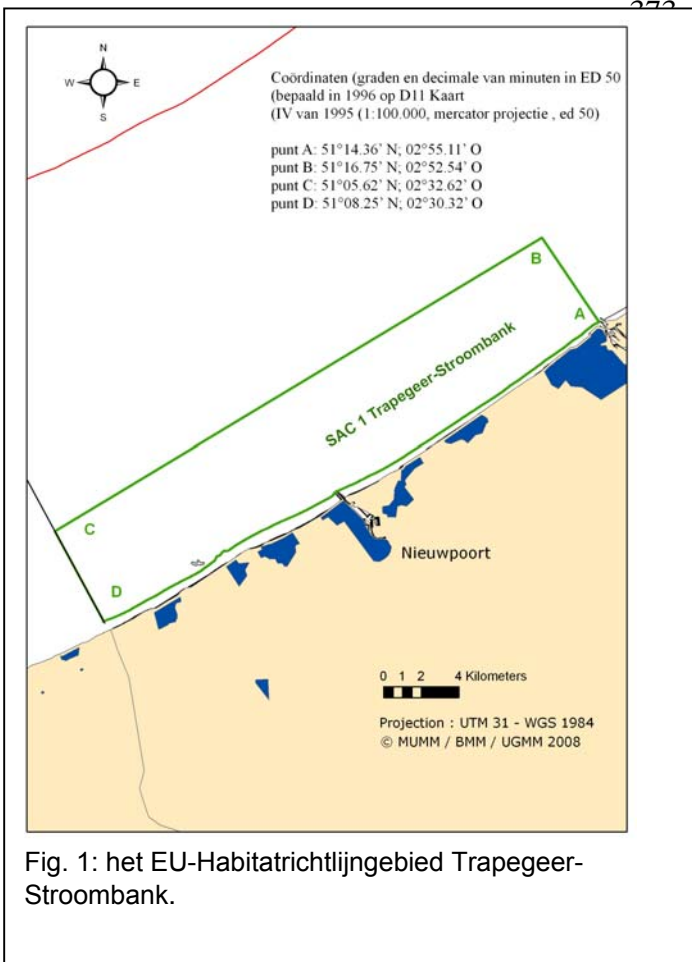

Fig. 1: het EU-Habitatrichtlijngebied Trapegeer-Stroombank.

402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416

Instandhoudingsdoelstelling:

Het KB van 5 oktober tot instelling van de speciale zone voor Natuurbehoud Trapegeer-Stroombank vermeldt de volgende algemene behoudsmaatregelen:

- Het behoud van de natuurlijke habitats in een gunstige staat van instandhouding;
- Er zal gezorgd worden dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van de soorten in de speciale zone voor natuurbehoud niet verslechtert en dat er geen storende factoren optreden voor de beschermde soorten die in de speciale zones voor natuurbehoud voorkomen, voor zover deze factoren een significant effect op deze beschermde soorten zouden kunnen hebben.

416 **3.1.2. Natuurlijke habitats en soorten van Europees belang in het gebied Trapegeer-**
 417 **Stroombank.**

418

419 1110 Permanent met zeewater van geringe diepte overstroomde zandbanken

420

421 Bij dit gebied gaat het om meer dan de zandbanken of zandbanktoppen alleen. Belangrijk bij
 422 de definitie van dit habitat is dat aandacht wordt gegeven aan de verschillende
 423 sedimentklassen (“*larger grain size including boulders and cobbles or smaller grain size*
 424 *including mud*”) en dat dit habitat zelden dieper zijn dan 20 meter voorkomt, hoewel het ook
 425 beneden 20 m kan voorkomen en kan aangeduid worden als deel van een
 426 Habitatrichtlijngebied. Mogelijke associaties met “Bij eb droogvallende slikwadden en
 427 zandplaten” (1140), “Estuaria” (1130), “riffen” (1170).

428

429 Deze diversiteit in sedimentatietypes, aan dynamiek en gradiënten in waterkwaliteit heeft tot
 430 gevolg dat zich in dit gebied een soortenrijk en gevarieerd marien leven heeft gevormd, een
 431 biodiversiteit die op dit ogenblik vooral in het bodemleven (benthos) tot uiting komt. Hoewel
 432 specifiek voor dit gebied geen afzonderlijke lijst van soorten gekend is, geeft het totaal van
 433 265 macrobenthische soorten in het BNZ een indicatie van de macrobenthische biodiversiteit
 434 van dit deel van de Noordzee. Onder macrobenthos verstaat men de soorten van
 435 voornamelijk borstelwormen, schelpdieren en schaaldieren (Degraer et al 2006), in en op de
 436 bodem levende dieren van > 1 mm.. Het eindrapport BWZee project (Derous et al 2007)
 437 geeft een lijst van regelmatig voorkomende en zeldzame macrobenthossoorten.

438

439 Door de diversiteit aan bodemtypes en dynamiek komen ook verschillende macrobenthische
 440 gemeenschappen voor en is ook de densiteit aan soorten (aantal soorten per m2)
 441 verschillend. In de zachte sedimenten (zand-slib) van het BNZ worden vijf macrobenthische
 442 gemeenschappen onderscheiden, gemeenschappen die vooral gedefinieerd worden door de
 443 zand-slib gradiënt (Degraer et al. 2003, Van Hoey et al. 2004)⁷. Vier van deze
 444 gemeenschappen komen voor in de Speciale Zone voor Natuurbehoud (zie tabel 1).

445

Gemeenschap	<i>Ophelia limacina</i> – <i>Glycera lapidum</i>	<i>Nephtys cirrosa</i>	<i>Abra alba</i> – <i>Mysella bidentata</i>	<i>Macoma bentic</i>	<i>Barnea candida</i>
Sediment	Grofzandige sedimenten ver van de kust	Iets fijnzandiger sediment dan OI-GI	Fijnzandig en aangerijkt met slib	Zeer fijnzandig en meer aanrijking met slib	Op tertiaire kleilagen
Soortenrijkdom	Zeer laag	Zeer laag	Hoog	Lager	Laag
Dichtheid	Zeer laag	Zeer laag	Hoog	lager	Laag
Opmerking	Voornamelijk ver van de kust	Meest wijd verbreide gemeenschap in BNZ	Rijkste macrobenthische gemeenschap van de zachte substraten in BNZ met oa <i>Lanice conchilega</i> rifbouwers	Vooraf in Oostelijke kustzone	

Tabel 1: Overzicht benthosgemeenschappen in het BNZ. Van links naar rechts wordt het sediment fijner. De *Barnea candida* gemeenschap komt niet voor in de Trapegeer-Stroombank.

⁷ Zie ook website van MACROBEL (Long-term trends in the macrobenthos of the Belgian Continental Shelf): <http://www.vliz.be/Vmdcdata/macrobhel>

446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472

In het zachte sediment van deze kustgebieden komen enkele borstelwormen voor die als “habitatingenieurs” beschreven worden. De Schelpkokerworm (*Lanice conchilega*) is de meest bestudeerde “habitatingenieur” in het BNZ. Deze habitatingenieurs zijn belangrijk omdat ze door hun aanwezigheid – en door de zandkokertjes waarin ze leven - het substraat kleinschalig veranderen en daardoor een biotoop creëren voor een aantal benthische soorten. Omwille van deze eigenschap worden deze borstelwormen ook rifbouwers genoemd⁸. Belangrijk is dat de soortenrijkdom door de aanwezigheid van deze habitatingenieurs in de onmiddellijke omgeving met een factor 2 tot 3 kan oplopen. (Rabout et al. 2007). De Schelpkokerworm vormt mogelijk een bruikbare bio-indicator voor de inschatting van de impact van boomkorvisserij op het habitat “1110”.

In de westelijke kustzone is een densiteit van maximum .144.493 macrobenthische organismen per vierkante meter waargenomen (Degraer et al. 2006)! De westelijke kustzone is onderdeel van de Trapegeer-Stroombank en wordt samen met het gebied van de Vlaamse Banken en de Zeelandbanken (Vlakte van de Raan) tot de rijkste macrobenthische zone gerekend. De macrobenthosgemeenschappen zijn gevoelig voor de verstoring van de zeebodem (oa door boomkorvisserij, zandwinning, dumpen van slib, ed) en een ongunstige waterkwaliteit.

De beschrijving van de volgende doelsoorten is o.a. gebaseerd op Haelters 2007, Decler et al 2006, Camphuysen et al 2006 en op persoonlijke communicatie van experts (BMM en INBO).

De Bruinvis (*Phocoena phocoena*)

Populatie ⁹	Voorkomen	Gebruik gebied	Voedsel	Bedreiging	Status
Noordzee: ca: 270.000 BNZ: 100 - 3.000 T-S ¹⁰ : niet gekend	Vooraf van december tot april	Migrerend Mogelijk geen reproductie meer in NBZ	Zowel pelagische als demersale vissoorten	Bijvangst warrel-netvisserij, akoestische verstoring, pollutie.	b edreigd

473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485

Tot en met 2003 werden zeezoogdieren slechts sporadisch waargenomen in het BNZ. Hierbij ging het vooral om zeehonden (zowel de Grijze Zeehond als de Gewone Zeehond) en Bruinvissen. Sinds het voorjaar 2003 worden echter in toenemende mate zeezoogdieren waargenomen, vooral Bruinvissen, hetgeen kadert in een trend die ook in andere landen van de zuidelijke Noordzee is vastgesteld en mogelijk een gevolg is van de verslechterde voedselomstandigheden in het noordelijke verspreidingsgebied. De Bruinvis is samen met de Gewone Zeehond de belangrijkste soort voor een gezond marien milieu gebied. De Bruinvis is de kleinste dolfijnsoort van Europa met een lengte van 1.5 tot 2 m en een gewicht van 45 tot 60 kg. De Bruinvis komt voor in de kustwateren van gematigde en subarctische delen van het noordelijk halfrond. In de Noordzee ligt het zwaartepunt van de verspreiding langs de westkust van Groot-Brittannië en de Scandinavische kusten. Vroeger een algemene soort voor onze kust, maar aanwezigheid

⁸ Er zijn argumenten om de gemeenschap van *Lanice conchilega* rifbouwers tot het habitattypen “Riffen, code 1170” van de Habitatrichtlijn te rekenen. Zowel rifgemeenschappen van biogene oorsprong als deze kokerwormen-riffen als van geogene oorsprong (als bvb in de Hinderbanken, zie Haelters et al 2007) komen in het BNZ voor.

⁹ Omwille van een veelvoud aan redenen zijn nauwkeurige populatiegegevens van de gebieden zelf van de soorten waarvoor de Habitatrichtlijngebieden zijn ingesteld niet voorhanden en worden gegevens vermeld van populatie op Noordzeeniveau, op niveau van BNZ en niveau van marine beschermd gebied.

¹⁰ T-S; Trapegeer-Stroombank

486 voor onze kust vermindert sinds de tweede helft van de 20° eeuw. Vanaf 1990 neemt het
 487 aantal waarnemingen toe en vanaf 2000 worden weer wijfjes met kalfjes gemeld voor onze
 488 kust. Voorlopig geen concentratiegebieden in het BNZ, hoewel minder waarnemingen zijn
 489 van de Vlakte van de Raan en relatief meer waarnemingen zijn van de kust van Oostende
 490 (Kwintebank, Middelkerkebank, Oostendebank, Ravelingen).

491
 492 De verspreiding van de soort in het BNZ (en bijgevolg ook in de Trapegeer-Stroombank)
 493 verandert nog van jaar tot jaar, afhankelijk van de visstand en voedselmogelijkheden in zijn
 494 areaal. De soort komt voor in dit gebied (zie voor verspreidingskaart zeezoogdieren in BNZ:
 495 Courtens et al 2006b).

496
 497 De soort wordt bedreigd door bijvangst door de van recreatieve professionele
 498 warrelnetvisserij, daarnaast zijn ook door akoestische verstoring, en de vervuiling van het
 499 mariene milieu.

500
 501 De Gewone Zeehond (*Phoca vitulina*)
 502

Populatie	Voorkomen	Gebruik gebied	Voedsel	Bedreiging	Status
Noordzee: ongekend BNZ: 5 - 50 T-S: ongekend	Wordt vaak waargenomen (vooral in IJzermonding, Sternenschiereiland, Platen van het Schelde-estuarium	Permanent in gebied maar migrerend. Geen voortplanting meer in NBZ	Allerlei vissen, inktvissen, weekdieren	Accumulatie van vervuilende stoffen Verstoring 'virale zeehondenziekte"	B bedreigd

503
 504 De Gewone Zeehond is een relatief kleine zeehond (Volwassen ♂ tot 1.9 m en 120 kg, ♀
 505 kleiner en minder zwaar). Gewone Zeehonden komen in het hele noordelijk halfrond voor
 506 tussen de 40ste en de 70ste breedtegraad. De grootste populaties in de Noordzee komt voor
 507 langs de Engelse, de Zweedse westkust en in de Waddenzee. De Gewone Zeehond komt
 508 voor in allerlei kustgebieden en in de zuidelijke Noordzee zijn dat vooral ondiepe kustwateren
 509 en zandbanken. De soort blijft dicht bij de kust dan de Grijze Zeehond. Ondanks de
 510 toename van de soort sinds enkele decennia, is de soort nog ernstig bedreigd: vooral
 511 accumulatie van vervuilende stoffen en verstoring (belangrijke hinderpaal voor een vestiging
 512 aan de kust). Ook vormen verstrikking in warrelnetten, aanvaringen met schepen en
 513 overbevissing een probleem. Tenslotte blijft voor de Gewone Zeehond de virale
 514 zeehondenziekte een bedreiging.

515
 516 De Grijze Zeehond (*Halichoerus grypus*)
 517

Populatie	Voorkomen	Gebruik gebied	Voedsel	Bedreiging	Status
Noordzee: ongekend BNZ: 5 - 50 T-S: ongekend	Zeldzaam bij de kust	Migrerend (vestigende populatie onwaarschijnlijk)	Allerlei vissen, inktvissen, weekdieren	Accumulatie van vervuilende stoffen Verstoring	Ernstig bedreigd

518
 519 De Grijze zeehond is een stuk groter dan de Gewone Zeehond (Volwassen ♂ tot 2.5 m en
 520 300 kg, ♀ kleiner tot ca 2.1 m en minder zwaar, 100 kg tot 180 kg). De soort heeft een
 521 belangrijke populatie in Nederlandse Waddenzee, in komt in het BNZ migrerend voor langs
 522 de kust. Zoals de gewone zeehond wordt deze soort bedreigd door accumulatie van
 523 vervuilende stoffen, verstoring en verstikking in warrelnetten.
 524

524
525
526

De Witsnuitdolfijn (*Lagenorhynchus albirostris*)

Populatie	Voorkomen	Gebruik gebied	Voedsel	Bedreiging	Status
Noordzee: ca 7.000 BNZ: ongekend T-S: ongekend	zeldzaam	Zeer occasioneel – weinig waargenomen tijdens de laatste jaren.	Pelagische vissen	Accumulatie vervuilende stoffen Bijvangst, Warrelnetten	bedreigd

527
528
529
530
531
532
533
534
535
536

De Witsnuitdolfijn is een middelgrote dolfijn. Hoewel een soort van de noordelijke Atlantische Oceaan, is ze ook een bewoner van de Noordzee, waar ze meestal in diepere wateren wordt aangetroffen. Sinds het midden van de jaren tachtig wordt de soort regelmatig aangetroffen in de het BNZ, maar de laatste jaren lijkt het aantal te stagneren. Deze dolfijn wordt vooral bedreigd door accumulatie van vervuilende stoffen en verstikking in warrelnetten.

De Tuimelaar (*Tursiops truncatus*)

Populatie	Voorkomen	Gebruik gebied	Voedsel	Bedreiging	Status
Noordzee: 150 - 200 BNZ: 0 T-S: 0	Zeer zeldzaam	Virtueel uitgestorven in BNZ	Pelagische vissen	Accumulatie vervuilende stoffen Warrelnetten	bedreigd

537
538
539
540
541

De Tuimelaar heeft een zeer groot verspreidingsgebied en kwam tot midden vorige eeuw in de Noordzee voor. De tuimelaar wordt nog occasioneel waargenomen. Bedreigd door chemische verontreiniging, akoestische vervuiling, verstoring en bijvangst.

Andere soorten van bijlage II van de Habitatrichtlijn

542
543
544
545
546
547
548
549
550
551

Tenslotte wordt de Fint (*Alosa fallax*), een haringachtige trekvis van bijlage II van de Habitatrichtlijn, opnieuw gevangen in de Zeeschelde ter hoogte van de Belgisch-Nederlandse grens. Sindsdien nemen de aantallen toe. Deze stijging van het aantal Finten ter hoogte van de Belgisch-Nederlandse grens wordt waarschijnlijk rechtstreeks veroorzaakt door hogere zuurstofgehalten. Er zijn echter geen indicaties dat de soort er zich ook effectief voortplant. Het voorkomen van Finten in het IJzerestuarium dient nader gedocumenteerd. De Fint wordt tegenwoordig vaak gevangen in strandnetten, uitgezet bij recreatieve visserij. Het is dus een soort om ook binnen dit gebied op te volgen.

552
553
554
555

3.2. De Vogelrichtlijngebieden

556
557

3.2.1. Algemene beschrijving van de drie Vogelrichtlijngebieden

558
559

Het SBZ1

560
561
562
563
564
565
566
567
568

Het gebied SBZ1 van 110,01 km² omvat het mariene gebied voor Koksijde (Fig. 2). Het bestaat uit zeer ondiepe zandbanken en depressies tussen deze zandbanken. Bij laagwater bevinden de toppen of kruinzones van deze zandbanken zich op nauwelijks enkele meters diepte en vallen bij laagwater soms plaatselijk droog. De banktoppen, geulen en watermassa hebben een eigen fauna die belangrijk is als voedselbron voor de verschillende zeevogels. Door de nabijheid van het Kanaal is de waterkwaliteit in dit gebied relatief meer bepaald door water dat door het Kanaal beweegt dan door het met nutriënten en vuilvrachten verrijkte water van het Schelde-Maas en Rijn estuarium.

569 Dit gebied is ingesteld door het KB van 14 oktober 2005¹¹ als Speciale Beschermingszone of
570 Vogelrichtlijngebied, conform de EU-Vogelrichtlijn (79/409/EEG). Het KB van 14 oktober
571 2005 stelt de Speciale Beschermingszone in voor de bescherming van de Fuut, de Grote
572 Stern, de Visdief en de Dwergmeeuw. Het Natura 2000 Standaard Gegevensformulier
573 (Natura 2000 Standard Data Form)¹² stelt dit gebied voor als potentieel gebied van
574 communautair belang voor omwille van het voorkomen van de Grote Stern en de Fuut (A),
575 Roodkeelduiker, Dwergmeeuw, Visdief en Zwarte Zee-eend (B) en Parelduiker en Zeekoet
576 (C)¹³.

577
578 Dit en het volgende Vogelrichtlijngebied (SBZ2) overlapt voor een deel het RAMSAR gebied
579 "Vlaamse Banken" dat tot een diepte van 6 m beneden laag laagwaterspring gaat en dat
580 aangeduid is voor de daar verblijvende Zee-eenden en Futen (*Melanitta nigra*, *Melanitta*
581 *fusca*, *Somateria molissima* en *Podiceps cristatus*).

582 583 584 Instandhoudingsdoelstelling

585
586 Het KB van 5 oktober 2005 tot instelling van de speciale beschermingszone (SBZ1)
587 vermeldt de volgende instandhoudingsdoelstellingen (art 3):

- 588
- 589 • De bescherming en de instandhouding van de biotopen en leefgebieden van de
- 590 beschermde vogelsoorten;
- 591 • De instandhouding of brengen van de beschermde vogelsoorten op een niveau dat
- 592 beantwoordt aan de ecologische, wetenschappelijke en culturele eisen, waarbij
- 593 rekening gehouden wordt met economische en recreatieve eisen;
- 594 • Het instandhouden of brengen van een voldoende gevarieerdheid en omvang van
- 595 leefgebieden voor de beschermde vogelsoorten.
- 596

597 De beschermde vogelsoorten waarnaar in art 3 van het KB verwijst wordt zijn de Fuut, de
598 Grote Stern, de Visdief en de Dwergmeeuw

599 600 Activiteiten in gebied en met mogelijk effect op soorten/habitats:

601
602 In het gebied worden verschillende activiteiten uitgeoefend, zoals meer recreatie (onder
603 andere door de nabijheid van de jachthaven van Nieuwpoort), visserij, militaire oefeningen
604 (nabijheid van Lombardsijde), en scheepvaart. Vervuiling van het zeewater, inclusief
605 eutrofiëring, verstoring van benthos en doelsoorten, en overbevinging kunnen negatieve
606 effecten hebben op de soorten of natuurlijke habitats waarvoor dit gebied als Natura 2000
607 gebied is aangeduid.
608

¹¹ KB tot instelling van speciale beschermingszones. De Natura 2000 code van SBZ1 is BEMNZ002, van SBZ2 is BEMNZ003, en van SBZ3 is BEMNZ003.

¹² Dit zijn de formulieren die ingevuld worden Natura 2000 gebieden bij de Europese Commissie aan te melden.

¹³ Globale evaluatie van het gebied voor de soorten van bijlage I en migrerende soorten die regelmatig in het gebied verblijven. A (zeer belangrijk), B (belangrijk), C (minder belangrijk).

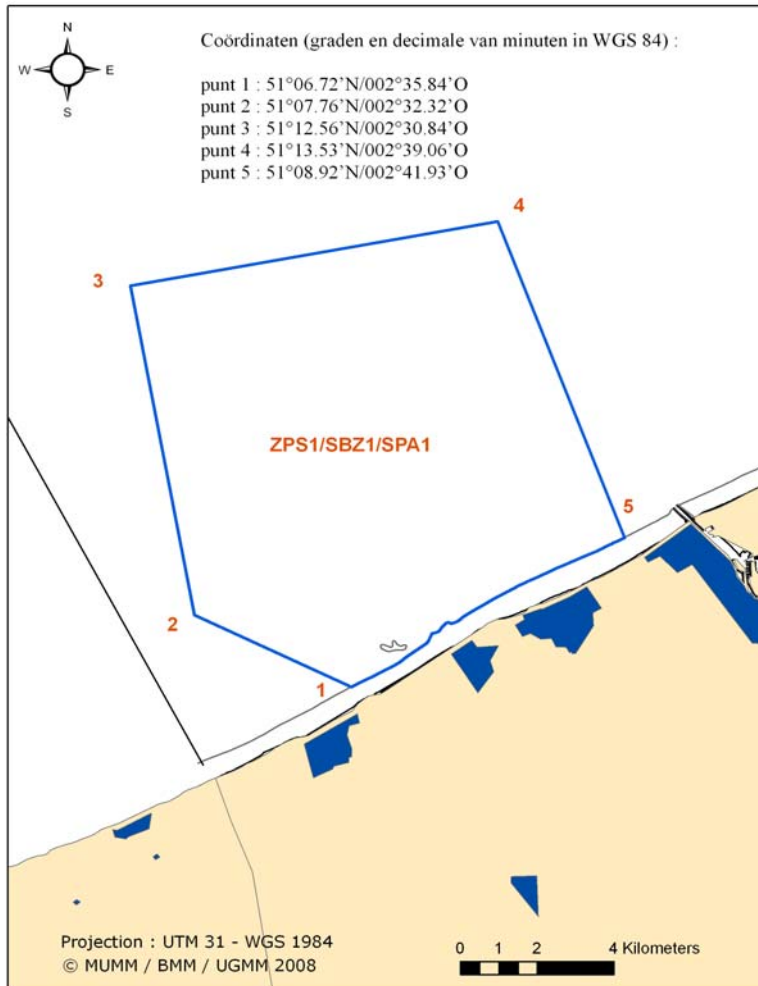

Fig.2: Het EU-Vogelrichtlijngebied SBZ1.

609
610

610 **Het SBZ2**

611

612 Het gebied SBZ2 van 144,80 km² omvat het mariene gebied voor Oostende (Fig. 3). Het
613 gebied heeft een groot economische belang als toegang tot de haven van Oostende.

614

615 Het omvat dus zowel de zandbanken als de depressies tussen de zandbanken. Bij
616 laagwater bevinden de toppen of kruinzones van deze zandbanken zich op nauwelijks

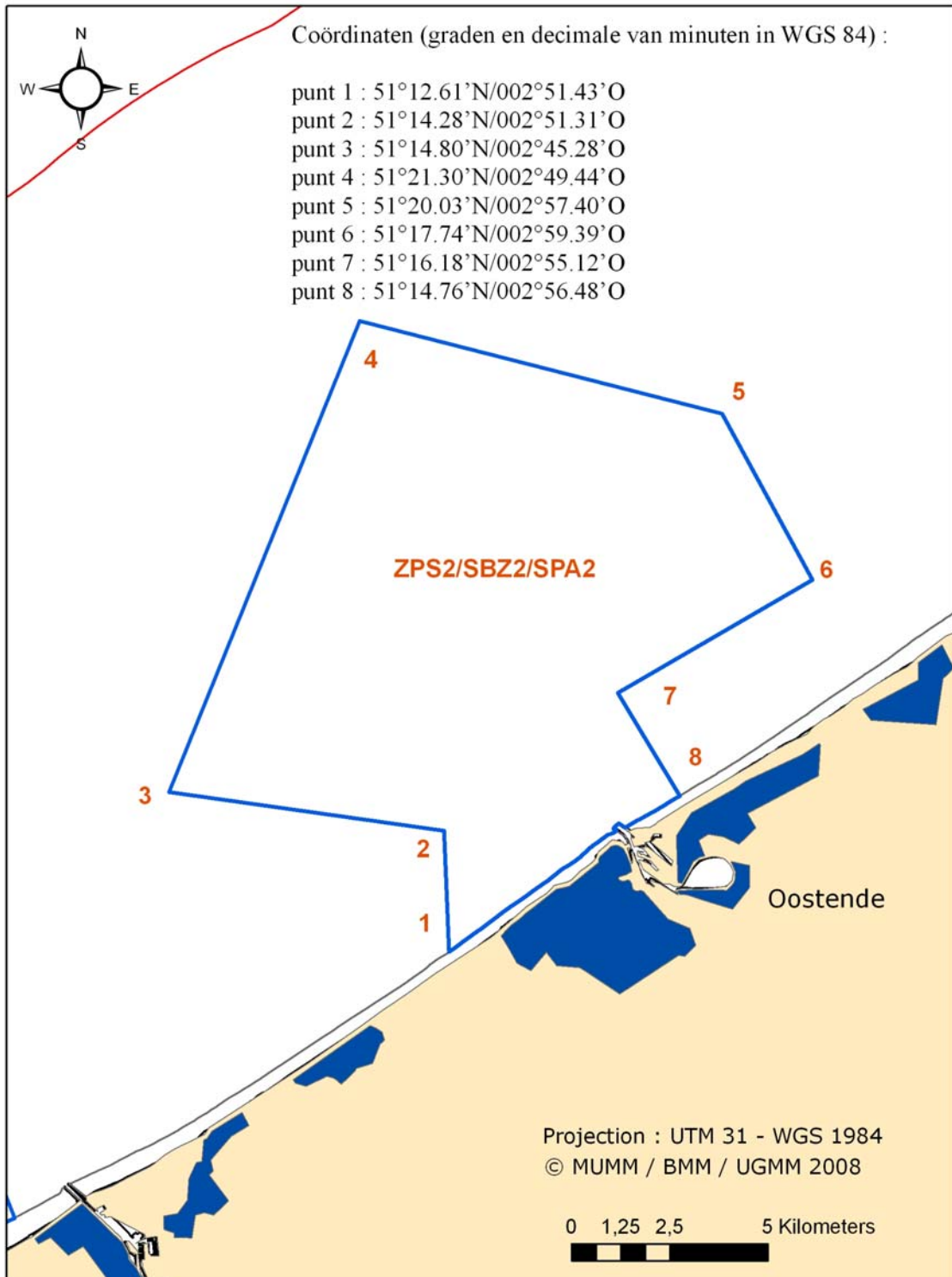

Fig.3: het EU-Vogelrichtlijngebied SBZ2

617 enkele meters diepte en komen bij laagwater soms plaatselijk boven water. De banktoppen,
618 geulen en watermassa hebben een eigen fauna die belangrijk is als voedselbron voor de
619 verschillende zeevogels.

620

621 Dit gebied is ingesteld door het KB van 14 oktober 2005 als Speciale Beschermingszone of
622 Vogelrichtlijngebied, conform de EU-Vogelrichtlijn (79/409/EEG). Het KB van 14 oktober
623 2005 stelt de Speciale Beschermingszone in voor de bescherming van de Fuut, de Grote
624 Stern, de Visdief en de Dwergmeeuw. Het Natura 2000 Standaard Gegevensformulier
625 (Natura 2000 Standard Data Form) stelt dit gebied voor als potentieel gebied van
626 communautair belang voor omwille van het voorkomen van de Fuut (A), Roodkeelduiker,
627 Dwergmeeuw, Grote Stern, Visdief en Zwarte Zee-eend (B) en Parelduiker en Zeekoet (C)¹⁴.

628

629 Instandhoudingsdoelstelling

630

631 Het KB van 5 oktober 2005 tot instelling van de speciale beschermingszone (SBZ1)
632 vermeldt de volgende instandhoudingsdoelstellingen (art 3):

633

- 634 • De bescherming en de instandhouding van de biotopen en leefgebieden van de
635 beschermde vogelsoorten;
- 636 • De instandhouding of brengen van de beschermde vogelsoorten op een niveau dat
637 beantwoordt aan de ecologische, wetenschappelijke en culturele eisen, waarbij
638 rekening gehouden wordt met economische en recreatieve eisen;
- 639 • Het instandhouden of brengen van een voldoende gevarieerdheid en omvang van
640 leefgebieden voor de beschermde vogelsoorten.

641

642 De beschermde vogelsoorten waarnaar in art 3 van het KB verwijst wordt zijn de Fuut, de
643 Grote Stern, de Visdief en de Dwergmeeuw

644

645 Activiteiten in gebied en met mogelijk effect op soorten/habitats:

646 In het gebied worden verschillende activiteiten uitgeoefend, onder meer recreatie, visserij,
647 militaire oefeningen (nabijheid van Koksijde), en scheepvaart. Vervuiling van het zeewater,
648 inclusief eutrofiëring, verstoring van benthos en doelsoorten, en overbevissing kunnen
649 negatieve effecten hebben op de soorten of natuurlijke habitats waarvoor dit gebied als
650 Natura 2000 gebied is aangeduid.

651

652 Het SBZ3

653

654 Het gebied SBZ3 van 50.95 km² omvat het mariene gebied voor Zeebrugge (Fig. 4). Het
655 gebied heeft een groot economische belang als toegang tot de haven van Zeebrugge. Een
656 aantal bentische soorten en vooral een aantal vissoorten (smelt, haring, sprot,;..) die in het
657 gebied voorkomen zijn en o.a. door de scheepvaartactiviteiten makkelijk beschikbaar zijn,
658 zijn van belang voor de in het gebied voorkomende zeevogelsoorten.

659

660 Dit gebied is ingesteld door het KB van 14 oktober 2005 als Speciale Beschermingszone of
661 Vogelrichtlijngebied, conform EU-Vogelrichtlijn (79/409/EEG). Het KB van 14 oktober 2005
662 stelt de Speciale Beschermingszone in voor de bescherming van de Fuut, de Grote Stern, de
663 Visdief en de Dwergmeeuw. Het Natura 2000 Standaard Gegevensformulier (Natura 2000
664 Standard Data Form) stelt dit gebied voor als potentieel gebied van communautair belang
665 voor omwille van het voorkomen van de Visdief en Dwergstern (A), Dwergmeeuw en Grote
666 Stern (B) en Fuut (C).

667

668

¹⁴ Globale evaluatie van het gebied voor de soorten van bijlage I en migrerende soorten die regelmatig in het gebied verblijven. A (zeer belangrijk), B (belangrijk), C (minder belangrijk).

669 Instandhoudingsdoelstelling

670

671 Het KB van 5 oktober 2005 tot instelling van de speciale beschermingszone (SBZ1)
672 vermeldt de volgende instandhoudingsdoelstellingen (art 3):

673

- 674 • De bescherming en de instandhouding van de biotopen en leefgebieden van de
675 beschermde vogelsoorten;
- 676 • De instandhouding of brengen van de beschermde vogelsoorten op een niveau dat
677 beantwoordt aan de ecologische, wetenschappelijke en culturele eisen, waarbij
678 rekening gehouden wordt met economische en recreatieve eisen;
- 679 • Het instandhouden of brengen van een voldoende gevarieerdheid en omvang van
680 leefgebieden voor de beschermde vogelsoorten.

681

682 De beschermde vogelsoorten waarnaar in art 3 van het KB verwijst wordt zijn de Fuut, de
683 Grote Stern, de Visdief en de Dwergmeeuw

684

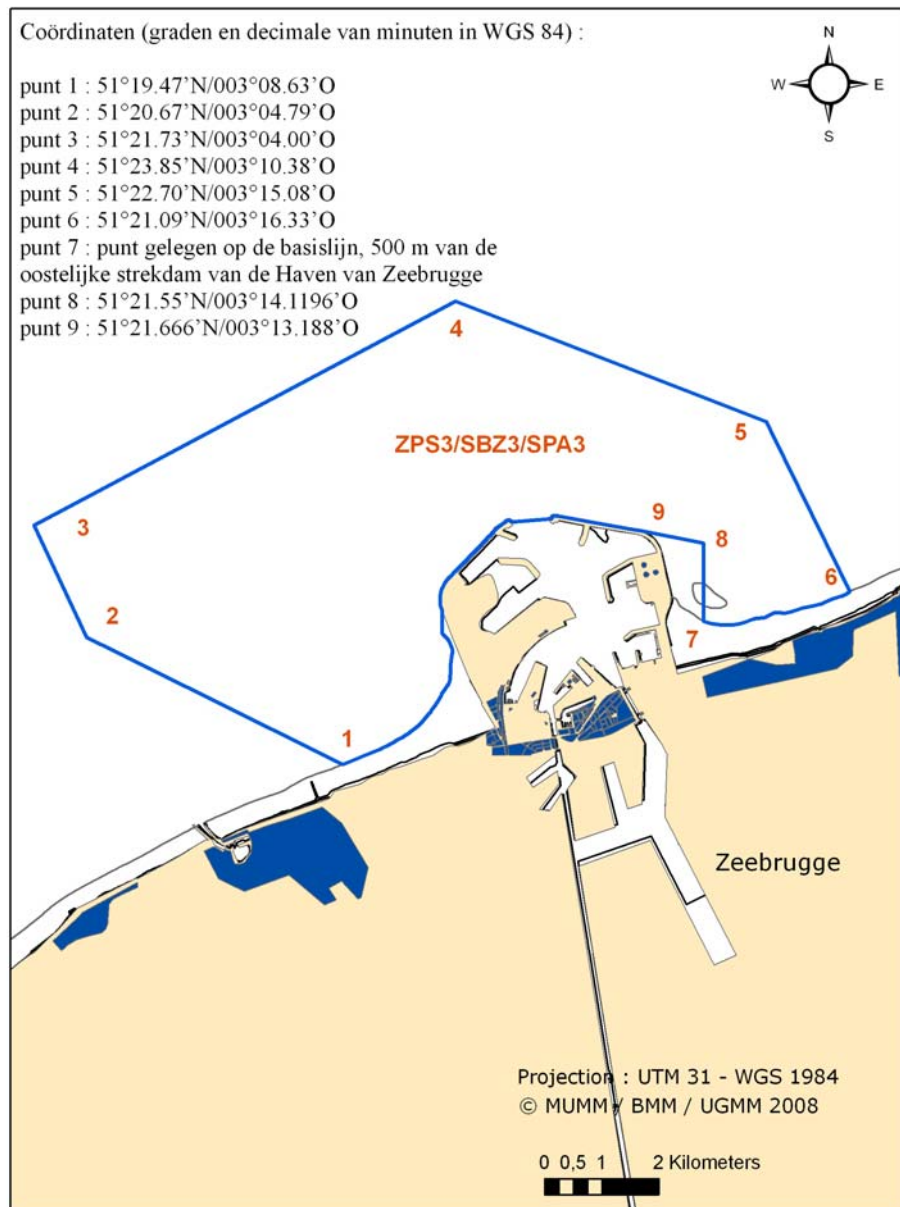
685 Activiteiten in gebied en met mogelijk effect op soorten/habitats:

686 In het gebied worden verschillende activiteiten uitgeoefend, onder meer recreatie, visserij en
687 scheepvaart door nabijheid van de Haven van Zeebrugge. Vervuiling van het zeewater,
688 inclusief eutrofiëring, verstoring van benthos en doelsoorten, en overbevissing kunnen
689 negatieve effecten hebben op de soorten of natuurlijke habitats waarvoor dit gebied als
690 Natura 2000 gebied is aangeduid.

691

692

693

693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744

3.2.2. Het ornithologisch belang van de gebieden (vogelsoorten en hun natuurlijke habitats)

Het ornithologisch belang van deze Speciale Beschermingszones is beschreven door Haelters et al. (2004). De SBZ 1 voor Koksijde is belangrijk voor de bescherming van de Grote Stern. Het gebied is ook van belang voor de Fuut; SBZ2 voor de haven van Oostende is belangrijk voor de Zwarte Zee-eend, de Fuut, en is verder van belang voor de Visdief, Grote Stern en Dwergmeeuw. Het gebied SBZ3 voor de haven van Zeebrugge is van belang voor de Visdief, Dwergmeeuw en Dwergstern.

De Grote Stern, de Visdief en de Dwergstern zijn soorten van bijlage I van de Vogelrichtlijn (soorten waarvoor de EU-lidstaten Speciale Beschermingszones moeten aanwijzen). Voor de Fuut en de Dwergmeeuw heeft België in het BNZ Speciale Beschermingszones ingesteld omdat het voor deze zones geregeld voorkomende trekvogels zijn en gezien het belang van deze zones als overwinteringsgebieden en rustplaatsen.

Het ornithologische belang van de Speciale Beschermingszones dient echter ook in de context van het ornithologisch belang van de gehele Belgische deel van de Noordzee geëvalueerd te worden. Op de eerste plaats wordt dit gebied in het zuidelijke deel van de Noordzee als **trekcorridor** gebruikt. Jaarlijks trekken meer dan een miljoen zeevogels via de zuidelijke Noordzee via het Nauw van Calais naar zuidelijke gebieden. Het staat onomwonden vast dat meer dan de helft van de biogeografische populatie van de Grote Jager, Dwergmeeuw, Grote Stern en Visdief via de zuidelijke Noordzee naar het zuiden trekt. De laatste drie soorten doen dit bovendien grotendeels via de westzijde van de zuidelijke Noordzee en dus via het Belgische deel van de Noordzee. Zeevogels die de Noordzee via deze weg verlaten, worden gedwongen om dit te doen via de nauwe trechtervorm in het zuiden, hetgeen resulteert in een hoge 'turnover rate' vermits een individu slechts kortstondig aanwezig is. Het belang van het Belgische deel van de Noordzee en indirect van de Speciale Beschermingszone is dus hoger dan hetgeen op basis van zeevogeltellingen kan besloten worden. Migratie van zeevogels doorheen dit gebied mag niet gezien worden als een snelle trek doorheen het luchtruim. Onderweg moet ook gevoerageerd en geslapen worden. Het Belgische deel van de Noordzee en de Speciale Beschermingszone zijn belangrijk als **foerageergebied en rustgebied**. En dit niet alleen tijdens de migratie, maar ook voor een aantal soorten als Grote Stern en Visdief voor, tijdens en na het broedseizoen. (Stienen en Kuijken 2003). Zeevogels zijn zeer kwetsbaar ten aanzien van allerlei antropogene stressfactoren en daardoor goede milieu-indicatoren.

Het BWZee project (Deraus et al 2007) bevestigt dat hoge ornithologische waarde van de kustzone (Vlaamse Banken, Zeelandbanken, Vlakte van de Raan) en geeft aan dat ook een aantal gebieden verder op zee van ornithologisch belang zijn, zoals bij voorbeeld de Thorntonbank, de zee ten noorden van de Vlakte van de Raan en delen van de Hinderbanken.

Het is dus duidelijk dat het beleid mbt de Vogelrichtlijngebieden moet rekening houden met het ornithologisch belang van de gehele kustzone van het BNZ en met de Vogelrichtlijngebieden in de kustzone die door de Vlaamse administratie beheerd worden.

744 Doelsoorten

745

746 De Grote Stern (*Sterna sandvicensis*)

747

Populatie BNZ	Voorkomen	Gebruik gebied	Voedsel	Bedreiging	Status
1.700 (1.1%) ¹⁵	April-september In-midshore	Foerageren Migratie	Vis	Visserij Verstoring Windmolens	BNZ: met uitsterven bedreigd Europa: afnemend

748

749

750 De Grote Stern is een soort uit bijlage I van de EU-Vogelrichtlijn¹⁶. De Grote Stern is als
751 zomergast en doortrekker voornamelijk aanwezig van april tot september. Men heeft
752 berekend dat circa 3% (5.000 individuen) van de biogeografische populatie in onze gebieden
753 voorkomt en in de voorhaven van Zeebrugge zijn tot 4.067 broedparen geteld, hetgeen meer
754 dan 7% is van de totale biogeografische populatie (Decler 2007). De individuen die zich in
755 mei-juni tot ca 20 zeemijl in zee in dit gebied bevinden, zijn deels afkomstig van de
756 broedkolonie in de haven van Zeebrugge, maar ook broedparen uit Frankrijk en Nederland
757 komen in dit gebied foerageren. De soort is vorige eeuw sterk achteruitgegaan, deels door
758 vervuiling (pesticiden), deels door het ineenklappen van het haringbestand in de jaren 60.
759 Grote Stern en foerageren vooral in ondiepe wateren nabij de randen van de zandbanken –
760 plaatsen waar door randeffectwerking scholen van sprat, haring en spiering voorkomen. Het
761 broedsucces en populatiegrootte zijn erg afhankelijk van veranderingen in het
762 voedselaanbod. De soort is niet gevoelig voor verstoring door schepen maar mogelijk wel
763 gevoelig voor aanvaringen met windmolens. Beleid dient in ook overleg te gebeuren met
764 Vlaamse Gewest omwille van belangrijk broedgebied in de Haven van Zeebrugge.

765

766 De Fuut (*Podiceps cristatus*)

767

Populatie BNZ	Voorkomen	Gebruik gebied	Voedsel	Bedreiging	Status
2.781 (< 1%) ¹⁷	Winter (oktober- april) Inshore	Migratie Rust	Vis	Olieverontreinig. Verstoring	BNZ: niet bedreigd Europa: niet bedreigd

768

769

770 De Fuut is een wintergast die in het gebied tussen oktober en april voorkomt met pieken van
771 januari en februari. De soort is erg kustgebonden en tellingen vanaf de kust suggereren
772 soms hoge populaties. Voor onze kust overwinteren grote aantallen (Decler 2007). Het is
773 duidelijk dat onze kustwateren voor deze soort van internationaal belang is. Vooral ter
774 hoogte van de westkust (De Panne – Oostende), maar ook de Wenduinebank en Vlakte van
775 de Raan worden in de winter belangrijke concentraties van deze soort vastgesteld. Futen
776 zoeken hun voedsel, vooral vis, al duikend en zijn afhankelijk van ondiep water. Op zee
777 vormen olievervuiling en verstoring een bedreiging.

777

778 De Visdief (*Sterna hirundo*)

779

780

Populatie BNZ	Voorkomen	Gebruik gebied	Voedsel	Bedreiging	Status
9.500 (5%) ¹⁸	April – september In-midshore	Foerageren Migratie	Vis	Windmolens Verstoring Visserij	BNZ: bedreigd Europa: niet bedreigd

¹⁵ Volgens Stienen en Kuijken (2003).

¹⁶ Bijlage I soorten van de Vogelrichtlijn zijn soorten waarvoor de lidstaten Speciale Beschermingszones moeten aanwijzen.

¹⁷ Volgens Stienen en Kuijken (2003)

¹⁸ Volgens Stienen en Kuijken (2003)

781
 782 De Visdief is een soort uit bijlage I van de EU-Vogelrichtlijn en komt voor in het meest nabije
 783 kustgebied en vooral in SBZ2, SBZ3 en de Vlake van de Raan, met hoge dichtheden vooral
 784 in de periode mei-juli. De broedlocaties van de voorhaven van Zeebrugge en het
 785 Strandreservaat van de Baai van Heist vormen de tweede grootste kolonie van de Visdief in
 786 Europa en zijn van internationaal belang (Decler 2007). De Visdief is een soort die door
 787 duiken foerageert en dit veelal doet achter in- en uitvarende ferries en vissersschepen,
 788 plaatsen waar kleine organismen opwellen. De soort is gevoelig voor windmolens en
 789 waarschijnlijk gevoelig voor de verandering van de stand van de proovissen. De soort is
 790 matig tot weinig gevoelig voor verstoring en olieverontreiniging.

791
 792 De Dwergmeeuw (*Larus minutus*)
 793

Populatie BNZ	Voorkomen	Gebruik gebied	Voedsel	Bedreiging	Status
3.100 (3.7%) ¹⁹	Lente – herfst In- midshore	Migratie Rustgebied	Invertebraten Vis	Olieverontreinig. Verstoring Windmolens	BNZ: niet broedend Europa: afnemend

794
 795
 796 De Dwergmeeuw is een soort uit bijlage I van de EU-Vogelrichtlijn; deze soort komt zoals de
 797 Grote Stern zeer verspreid voor, maar minder diep in zee (tot ca 12 mijl). Vooral het gebied
 798 rond de voorhaven rond Zeebrugge is van belang (SBZ3) en in mindere mate het gebied
 799 rond de voorhaven van Oostende. Voor deze soort is de het zuidelijke deel van de Noordzee
 800 als zeer belangrijke trekroute erkent: naar schatting 40-100% van de totale biogeografische
 801 populatie gebruikt deze trekroute (Stienen en Kuijken 2003). Vooral in de herfst is er een
 802 geconcentreerde trek dicht bij de kust.. Aanwezigheid van deze soort wordt sterk bepaald
 803 door het foerageergedrag: de Dwergmeeuw foerageert vaak rond frontsystemen of in het zog
 804 van schepen waar kleine voedselpartikels aan de oppervlakte komen. Waarschijnlijk slapen
 805 Dwergmeeuwen tijdens de trek in groepen op het water. De soort is bijgevolg zeer gevoelig
 806 voor verstoring en olieverontreiniging.

807
 808 Tenslotte moet vermeld worden dat een aantal zeevogels gevoelig zijn voor plastics en de
 809 meeste soorten voor toxische stoffen. Zeevogels staan aan de top van de voedselketen en
 810 zijn dus gevoelig voor toxische stoffen die ophopen in de voedselketen. Hoewel de
 811 concentraties van de vervuilde stoffen (PCBs, zware metalen en andere persistente bio-
 812 accumuleerbare en toxische stoffen) de laatste decennia gedaald is, blijft de bedreiging
 813 bestaan en moet aan dit probleem blijvend aandacht gegeven worden (Europese Mariene
 814 Strategie, Kaderrichtlijn Water, OSPAR Strategie Hazardous substances).

815
 816 Strikte bescherming:
 817

818 In het Belgische deel van de Noordzee worden soorten beschermd door het KB betreffende
 819 de soortenbescherming in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België (KB van
 820 21 december 2001 (BS van 14.02.2002)²⁰). Wat de doelsoorten betreft (zie hoger) en de
 821 Duikers (*Gaviidae*) Zee-eenden (*Melanitta*), de Eidereend (*Somateria mollissima*) en Futen
 822 (*Podicipedidae*) dient verstoring in het winterhalfjaar (1 november tot 30 april) in het
 823 bijzonder vermeden te worden. Wat Sternes (*Sterna spp.*) en Plevieren (*Charadriidae*)
 824 betreft, dient verstoring van de broedplaatsen op het land vanuit de zeegebieden tijdens de
 825 broedperiode (15 april tot 15 augustus) in het bijzonder vermeden te worden.

826
 827 Het is verboden deze soorten te verstoren, te vangen, te verwonden of te doden. Jacht op
 828 vogels (en zeezoogdieren) op zee is verboden.

¹⁹ Volgens Stienen en Kuijken (2003)

²⁰ Hierna KB Soortenbescherming genoemd.

829
830

831 **3.3. Het Gericht Marien Reservaat “Baai van Heist”**

832

833 Het Vlaamse strandreservaat van de Baai van Heist is zowel een Habitatrichtlijngebied als
834 een Vogelrichtlijngebied en grenst aan het mariene Vogelrichtlijngebied SBZ3 (Fig. 5) Dat
835 het strandreservaat en het aangrenzende mariene beschermd gebied een ecologisch geheel
836 vormen was een belangrijke reden voor de instelling van een ‘gericht marien reservaat’ Baai
837 van Heist. Ook omdat elke vorm van scheepvaart in dit gebied een verstoring veroorzaakt
838 en dat de verzanding een belangrijk bijkomend risico vormt, en overwegende de steeds
839 grotere druk van humane activiteiten en de noodzaak aan een adequate bescherming, werd
840 op 5 maart 2006 bij KB het gericht marien reservaat Baai van Heist ingesteld.

841

842 Het gebied is 6,76 km² en is
843 volledig ingesloten door de
844 oostelijke strekdam van de
845 haven van Zeebrugge, het
846 Vogelrichtlijngebied SBZ3 en
847 het Vlaamse strandreservaat
848 met dezelfde naam.

849

850 De doel van de
851 instandhoudingsmaatregel
852 is:

- 853 ✓ Het instandhouden van
854 de mariene habitat en
855 zijn ecosysteemfunctie;
- 856 ✓ De bescherming en de
857 instandhouding van
858 biotopen en leefgebieden
859 van beschermde
860 vogelsoorten;
- 861 ✓ De instandhouding of
862 brengen van de
863 beschermde
864 vogelsoorten op een niveau dat beantwoordt aan de ecologische, wetenschappelijke en
865 culturele eisen, waarbij tevens rekening wordt gehouden met economische en
866 recreatieve eisen;
- 867 ✓ Het instandhouden of brengen van een voldoende gevarieerdheid en omvang van
868 leefgebieden voor de beschermde vogelsoorten.
- 869 ✓ De beschermde vogelsoorten zijn de Visdief en Dwergmeeuw.

870

871 Het gerichte mariene reservaat is een zeer ondiepe zee die nagenoeg integraal uit het
872 habitattype “permanent met zeewater van geringe diepte overstroomde zandbank” bestaat.
873 Sinds enkele jaren vormt in het gebied (en deels in SBZ3) een zandbank die als een nieuw
874 habitattype “bij eb sporadisch droogvallende sliwkplaten en zandplaten” (habitattype 1140)
875 kan omschreven worden. Deze zandbank is een recent fenomeen, die voor de leden van de
876 lokale watersportclub (VWV-Heist) een reëel probleem vormt bij het uitoefenen van hun
877 sportactiviteiten. Om de wetenschappelijk aspecten die met het ontstaan van deze
878 zandbank te bespreken, vond op 19 oktober 2007 een studiedag plaats²¹. Bij het beleid en
879 beheer van dit gebied moet met dit fenomeen en met deze problematiek rekening gehouden
880 worden.

881

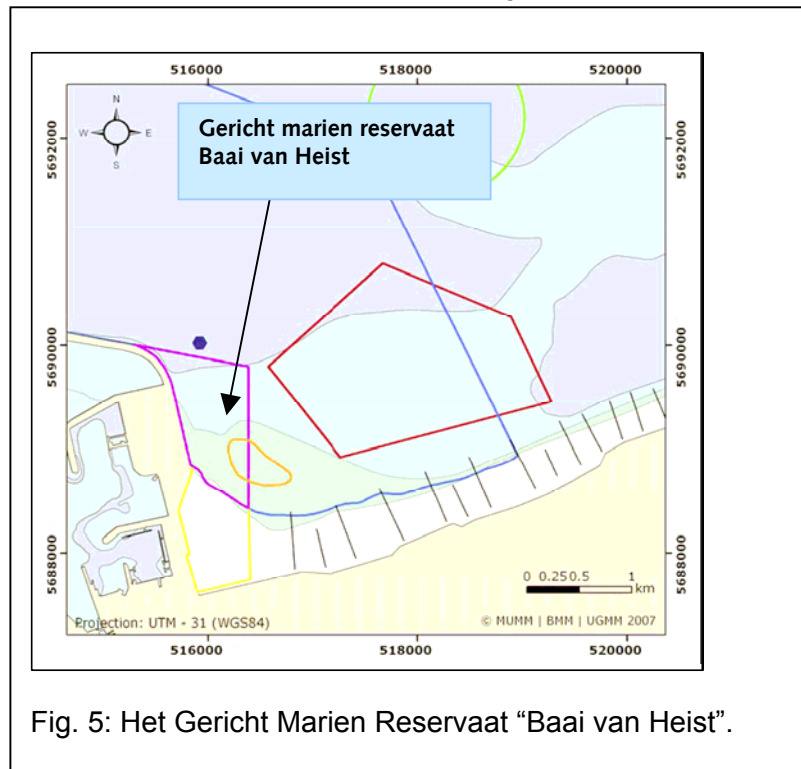

Fig. 5: Het Gericht Marien Reservaat “Baai van Heist”.

²¹ www.kustbeheer.be

882 Voor gerichte mariene reservaten is een apart beschermingskader ingesteld, waarbij alle
883 activiteiten verboden zijn, behoudens deze die door de wet zijn toegestaan (zie MMM-wet
884 en wijziging-MMM wet art 8.1) deze zijn; toezicht en controle, wetenschappelijk onderzoek
885 en monitoring, militaire activiteiten, visserij, plaatsen van boeien, reddingsdiensten,
886 baggerwerken, het leggen en onderhouden van kabels en pijpleidingen, sleuven graven en
887 ophoging van de zeebodem, en alle activiteiten die vermeld worden in de vrijwillige
888 gebruikersovereenkomsten. Het is nodig dat in het licht van deze toegelaten activiteiten, wat
889 de mogelijke impact is op de instandhoudingsdoelstellingen. Dit veronderstelt o.a. de nodige
890 monitoring van de activiteiten..
891
892

893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945

4. GEBRUIK VAN HET MARIENE BESCHERMDE GEBIED IN EEN ZEE VAN CHAOS

Onze mariene beschermde gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijngebieden) liggen vlak voor de kust in één van de meest gebruikte mariene gebieden van de wereld en zijn reeds eeuwen door de mens gebruikt.

Op zich geeft dit al een bijzondere dimensie aan het beheer van deze gebieden. Daarenboven zijn er bijkomende elementen die het beheer van gebieden in verband en de relatie met de gebruikers complex maken. In tegenstelling tot het land, waar grondbezit een belangrijk gegeven is, is dit bij de zee niet het geval en historisch werd zelfs van een *mare liberum* gesproken, een ruimte waar alles kon. Het is niet te verwonderen dat het Gaufre project²² (Maes et al 2005) in zijn beschrijving van het ruimtelijk gebruik van ons deel van de Noordzee spreekt over een “zee van chaos”, een bron van allerlei mogelijke conflicten. Op dit ogenblik bestaat de volledige vrijheid op zee niet meer en zijn er internationaal en nationaal stappen ondernomen om het gebruik van de mariene ruimte te sturen of bepaalde vormen van gebruik plaatselijk te verminderen of uit te sluiten. Het EU-Blauwboek Maritiem Beleid stelt dat ruimtelijke planning op zee en het opstellen van een mariene atlas hoofddoelstellingen zijn van het maritiem beleid.

Het federale beleid heeft een Masterplan Noordzee ontwikkeld met als eerste fase een ruimtelijke planning van een aantal belangrijke, vooral economische activiteiten (zand- & grindwinning, baggerstortplaatsen, windmolenparken, maricultuur, militaire activiteiten, ...). De tweede fase van het Masterplan Noordzee was de aanduiding van drie Vogelrichtlijngebieden en twee Habitatrichtlijngebieden in oktober 2005, samen met de ondertekening van gebruikersovereenkomsten met een aantal gebruikersgroepen.

De zee is ook een open grenzeloze ruimte en een dynamisch systeem, met andere woorden, de activiteiten op zee beïnvloeden de kwaliteit van het zeewater en de biodiversiteit en de gevolgen zijn niet beperkt tot bepaalde territoria. Wat buiten een marien beschermd gebied gebeurt, zelfs kilometers verwijderd of geruime tijd geleden, kan ook een invloed hebben op de soorten en habitattypen in een marien beschermd gebied. Voor het beheer van mariene beschermde gebieden en de natuurlijke bronnen (visserij, maricultuur) is belangrijk te beseffen dat we te maken hebben met een driedimensionale opbouw van de zee: de verschillende dimensies - bodem, waterkolom en luchtruim en hun onderlinge samenhang en dynamiek - zijn van belang. Dat is een belangrijk element in de ecosysteemvisie die aan de basis moet liggen van het mariene biodiversiteitsbeleid en het gebruik van de zee.

In relatie tot het gebruik van mariene beschermde gebieden heeft het federale beleid de ambitie om de mariene beschermde gebieden in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen, - en de maatregelen hierop af te stemmen, rekening houdend met socio-economische en culturele vereisten. De gunstige staat van instandhouding en de geplande beleidsmaatregelen komen verder in dit beleidsplan aan bod. Daarenboven houdt het beleid rekening met het feit dat onze kennis over de zee zeer beperkt is, ondanks het feit dat ons deel van de Noordzee één van de meest bemonsterde delen ter wereld is. We weten nog weinig over de zee en de processen die er zich in af spelen – het voorzorgbeginsel bij het mariene beleid mag dus geen loos uitgangspunt zijn.

In dit hoofdstuk wordt summier het gebruik in en rond de Natura 2000 gebieden beschreven: wat is het gebruik, hoe groot is het, wat is de trend, wat en hoe belangrijk is de impact op de soorten en habitattypen waarvoor de Natura 2000 gebieden aangewezen zijn? Het MIRA (2006) rapport en het Gaufre rapport (Maes et al. 2005) kunnen geraadpleegd worden voor bijkomende informatie.

²² <http://www.belspo.be/belspo/fedra/proj.asp?l=nl&COD=MA/02>

946 **Scheepsvaart**

947
948 De Noordzee is één van de drukst bevaren zeeën van de wereld, met meer dan 400
949 bewegingen per dag in het verkeersscheidingsstelsel van het Nauw van Calais, dit afgezien
950 van de schepen die de overvaart naar het Verenigd Koninkrijk verzorgen en deze routes
951 doorkruisen. Hoewel de belangrijkste scheepvaartroutes zich niet in de mariene
952 beschermde gebieden bevinden, zijn er toch belangrijke routes naar vooral Zeebrugge en
953 Oostende die de Vogelrichtlijnen SBZ 2 en SBZ3 doorkruisen. Naast de commerciële
954 zeehandelvaart, die hier onder 'scheepsvaart' bedoeld wordt, is er nog de pleziervaart
955 (recreatie en toerisme) en de visserijvloot (visserij).

956
957 Naast het internationaal maritiem transport, neemt het belang van de havens van Oostende
958 en Zeebrugge in de Shortsea Shipping (SSS) toe en is er binnen het Europese
959 vervoersbeleid ook aandacht om dit SSS uit te bouwen. De Vlaamse overheid richtte in
960 1998 het Shortsea Shipping Vlaanderen promotiebureau op.

961
962 De trend is duidelijk stijgend, zowel voor wat betreft het internationaal transport via het
963 verkeersscheidingsstelsel naar Antwerpen, Rotterdam, Hamburg, etc als voor wat betreft het
964 SSS en het belang van Oostende en Zeebrugge als havens.

965
966 De milieueffecten, meestal onrechtstreeks, op de mariene beschermde gebieden zijn
967 belangrijk: deze zijn oa:

- 968
- 969 • Operationele en accidentele lozingen door schepen. Het gaat hier op de eerste plaats
 - 970 accidentele lozing van olie zoals bvb ten gevolge van de Tricolor ramp in 2002 (zie
 - 971 Haelters et al 2003), maar ook lozing van andere chemicaliën of uitstoot van vervuilende
 - 972 stoffen via de verbranding van dieselbrandstof;
 - 973 • Tri-butyltin (TBT) en andere schadelijke antifoulingmiddelen in scheepsverven; TBT mag
 - 974 niet meer gebruikt worden, maar deze hormoonverstorende stof komt nog vrij van
 - 975 scheepsrampen en accumuleert in biota en sedimenten;
 - 976 • Introductie van uitheemse soorten (mogelijk invasieve soorten) door onder andere
 - 977 balastwater;
 - 978 • Scheepsafval.
 - 979 • Verstoring en chronische vervuiling
- 980

981 Noteer ook dat tijdens de interministeriele 5° Noordzeeconferentie (Bergen 2002) werden
982 de principes van "Clean Ship" positief onthaald en ondersteund²³.

983
984 **Havens**

985
986 In nauw verband met de scheepsvaart en de visserij en recreatie, is de havenactiviteit een
987 belangrijke activiteit langs onze kust. De havens van Zeebrugge en Oostende zijn belangrijke
988 economische centra. De Haven van Nieuwpoort is vooral belangrijk als jachthaven en als
989 vissershaven. De havens van Oostende en Zeebrugge zijn vlakbij de Vogelrichtlijngebieden
990 SBZ1 en SBZ2 gelegen en de haven van Nieuwpoort grenst aan het Habitatrichtlijngebied
991 van de Trapegeer-Stroombank en ligt in de nabijheid van het Vogelrichtlijngebied SBZ1.

992
993 Het havenbeleid is een Vlaamse bevoegdheid en de havens zijn tot op zekere hoogte
994 autonome organisaties. De Vlaamse bevoegdheid mbt havens omvat openbare werken,
995 waterwegen en aanhorigheden, loods- en bebakeningsdiensten van en naar de havens en
996 redding- en sleepdiensten op zee. Door het havendecreet²⁴ wordt de nieuwe beheerstructuur

²³ <http://www.seas-at-risk.org/n3.php?page=67>

²⁴ Decreet van 2 maart 1999 houdende het beleid en het beheer van de zeehavens. BS 08.04.1999.

997 van de Vlaamse havens mogelijk gemaakt. Volgens dit decreet (Art. 14) staat de
998 havenkapiteindienst in voor het nemen van alle maatregelen ter vrijwaring van de openbare
999 orde, rust, veiligheid van de havenbedrijvigheid, zoals oa "3": de vrijwaring van het milieu,
1000 de integriteit en de veiligheid van het havengebied."

1001
1002 Volgens de EU-richtlijn van 26 oktober 2005 betreffende het verhogen van de veiligheid van
1003 havens moet de havenveiligheid beoordeeld worden en moet bij deze beoordeling aandacht
1004 gegeven worden aan reactieplannen zoals onder andere een reactieplan bij olieverliezen,
1005 havennoodplan, medisch interventieplan, nucleair rampenplan. Zie ook de richtlijn
1006 2000/59/EG van 27 november 2000 betreffende havenontvangstvoorzieningen voor
1007 scheepsafval en ladingresiduen

1008
1009 De milieueffecten op de mariene beschermde gebieden van de havens zijn enerzijds te
1010 vergelijken met deze van de scheepsvaart, maar door de concentratie van industriële
1011 activiteiten moet er bijkomend aandacht besteed worden aan de (milieu-)veiligheid.

1012 1013 **Baggerspeciéstorting**

1014
1015 Baggeren van de havengeulen is nodig om de toegang tot de havens te verzekeren. Het
1016 beheer van de baggerspecie die vrijkomt bij het baggeren van de vaargeulen in de zee en
1017 van de havens is een Vlaams-Belgische gemeente bevoegdheid. Het terugstorten van de
1018 baggerspecie vindt plaats op specifiek hiervoor aangeduide loswallen en is aan
1019 vergunningen / machtigingen onderworpen.

1020
1021 Baggeren van de vaargeulen gebeurt in het SBZ2 (haven van Oostende) en SBZ3 (haven
1022 van Zeebrugge). Er ligt één baggerspecie loswal (Br&W Oostende) in het SBZ2; de
1023 baggerspeciële loswal Br&W ZBO ligt ten westen van het Vogelrichtlijngebied SBZ3. Voor
1024 concrete cijfers, zie MIRA (2006)

1025
1026 De kwaliteit van de baggerspecie wordt gecontroleerd op milieubedreigende stoffen zoals
1027 zware metalen, TBT, minerale oliën, PAK's en PCB's. Onderzoek door BMM en ILVO van
1028 de voorbije machtigingsperiode heeft geen duidelijk effect aangetoond (MIRA 2006). De
1029 invloed op het mariene milieu kan als laag ingeschat worden. Er is geen toename in de
1030 trend voorzien.

1031 1032 **Zand- en grindwinning**

1033
1034 De zeebodem van ons deel van de Noordzee is een belangrijke bron voor zand- en
1035 grindwinning en jaarlijks wordt ca 1.5 miljoen kubieke meter zand en grind aan het marien
1036 milieu onttrokken. Er vond een belangrijke toename plaats tussen de aanvang in 1975 en
1037 1995, maar sindsdien blijft de trend min of meer gelijk. Het gaat hier echter om een delfstof
1038 waarvoor de bronnen in principe eindig zijn (Zie MIRA, 2006)

1039
1040
1041 Er zijn twee milieu-impacts van belang: op de eerste plaats heeft winnen van zand en grind
1042 een directe lokale fysische impact op het bodemleven en de visfauna. Daarnaast is er ook
1043 de verhoging van troebelheid van het water en het vrijzetten van vervuilende stoffen vanuit
1044 de bodem.

1045
1046 De activiteit is onderworpen aan een vergunningsplicht en de vergunning is gebonden aan
1047 een MER. De exploitanten storten een heffing *à rato* van de hoeveelheid gewonnen
1048 grondstof in het Fonds Voor Zandwinning (FOD Economie). De heffing wordt gebruikt om de
1049 effecten van de zandwinning op het mariene milieu te onderzoeken.

1050

1051 Het Masterplan Noordzee heeft een reeks controle en exploratiezone (Noordhinder en
1052 Oosthinder) voor de zand- en grindwinning aangeduid. Geen van deze bevinden zich in de
1053 buurt van Natura 2000 gebieden, hoewel de invloed tot 4km kan gemeten worden (VLIZ
1054 Nieuwsbrief 2008).

1055
1056 Strandsuppletie en badstrandverhoging zijn aan de Belgische kust de meest toegepaste
1057 technieken voor het verhogen en op peil houden van een bepaald veiligheidsniveau. Het
1058 zand voor deze verdedigingswerken wordt in zee gewonnen (vandaar het potentieel effect op
1059 het marien milieu); desondanks worden beide technieken beschouwd als ingrepen met de
1060 minste impact (MIRA 2006). Bij badstrandverhogingen en bij strandsuppletie wordt veel
1061 meer zand gebruikt (ca resp. ongeveer 154.000 m³ of 2.7 miljoen m³ per jaar en
1062 afhankelijk van jaar) en wordt het zand met persleidingen aangevoerd. Bij
1063 badstrandophogingen gaat het om minder grote hoeveelheden, en wordt het strand per
1064 vrachtwagens aangevoerd. Strandsuppleties vinden vooral plaats tussen Heist en Het Zoute
1065 en in mindere mate tussen Bredene en De Haan (Maes et al 2005). Tenslotte zijn er plannen
1066 om op het strand van Lombardsijde een nat strand aan te leggen.

1067 **Windenergie**

1068
1069 Om de Kyoto doelstellingen te halen, maar ook omwille van de verwachte schaarste van de
1070 fossiele energiebronnen (en de verwachte stijging van de fossiele energieprijzen) zit
1071 windenergie in de lift als duurzame bron van herbruikbare energie. Echter zijn er ook een
1072 aantal negatieve gevolgen van de constructie en werking van windmolenparken op zee voor
1073 de mariene biodiversiteit (Evans, 2008), ondermeer:

- 1074 • Direct effect op biotoop door plaatsing van windmolens
- 1075 • Nieuwe substraat en habitat voor mariene soorten en mogelijk “stepping stone” voor
1076 niet inheemse en invasieve soorten;
- 1077 • Invloed van geluid & trillingen tijdens de constructie- en exploitatieperiode op mariene
1078 zoogdieren;
- 1079 • Barrière voor pleisterende en migrerende vogelsoorten.

1080
1081 De activiteit is onderworpen aan een vergunningsplicht en de vergunning is gebonden aan
1082 een MER.

1083
1084 Op dit ogenblik bouwt C-Power een windmolenpark voor 60 windmolens op de
1085 Thorntonbank, 27 km van de kust en op de grens van het BNZ en het Nederlandse
1086 Continentaal Plat. Dit jaar verkreeg het energiebedrijf Belwind een vergunning voor de bouw
1087 en exploitatie van een windmolenpark op de Bligh Bank ca 45 km voor de kustlijn en op de
1088 grens van het BNZ en het Nederlandse Continentaal Plat.

1089
1090 Hoewel beide windmolenparken ver verwijderd zijn van de Vogelrichtlijngebieden (SBZ1,
1091 SBZ2 en SBZ3) moet toch rekening gehouden worden met een mogelijk effect op
1092 migrerende soorten.

1093 **Militair gebruik**

1094
1095 Het Belgische deel van de Noordzee wordt regelmatig gebruikt voor militaire activiteiten
1096 (schietoefeningen van op land richting zee, van op zee naar drijvende doelen, detonatie-
1097 oefeningen, mijnoefeningen door NAVO-lidstaten). Effecten op het mariene milieu zijn oa
1098 het niet opruimen van de munitie op de zeebodem en de geluids- en trillingenoverlast voor
1099 zoogdieren en vogels.

1100
1101 De meeste oefengebieden vinden ver op zee plaats, hoewel de impact van het geluid ook
1102 ver draagt (effect op Cetacea en andere akoestisch gevoelige soorten). Echter de schietzone
1103

1106 vanaf Nieuwpoort Lombardsijde ligt zowel gedeeltelijk in de vogelrichtlijngebieden SBZ1 en
1107 SBZ2 en het Habitatrictlijngebied Trapegeer-Stroombank met een belangrijke populatie
1108 overwinterende zee-eenden.

1109
1110 De beperkingen die geldig zijn in mariene beschermde gebieden, zijn niet automatisch van
1111 toepassing voor militaire activiteiten. De militaire overheden worden wel geacht de
1112 noodzakelijke maatregelen te nemen om schade en hinder aan het mariene milieu te
1113 vermijden, zonder het noodzakelijke militaire werk te compromitteren.

1114
1115 Tenslotte moet de Paardenmarkt vermeld worden, dit gebied vlak voor de kust van Knokke-
1116 Heist (net ten westen van SBZ3) is en historisch stortplaats van munitie uit de eerste en
1117 tweede wereldoorlog. Verscheidene bronnen schatten de totale hoeveelheid munitie op ca
1118 35.000 ton.. De beleid mbt de Paardenmarkt, monitoren van de toestand, wordt niet
1119 gewijzigd. . De recente studie van het benthos op de munitiestortplaats gaf geen afwijking
1120 van het bodemleven; het benthos heeft dezelfde structuur en soortensamenstelling als in
1121 gelijkaardige aangrenzende gebieden (Van Tomme et al. 2007)

1122 1123 **Communicatie / leidingen**

1124
1125 Meer dan 25 telecommunicatiekabels en drie gaspijpleidingen, gezamenlijk meer dan 1000
1126 km lang bevinden zich in het BNZ, de meeste vertrekken of eindigen in de buurt van
1127 Zeebrugge, Oostende of ter hoogte van Koksijde-Nieuwpoort. Eens de windmolenparken
1128 operationeel zijn komen daar nog de elektriciteitskabels bij.

1129
1130 Voor de aanleg van kabels zijn verschillende vergunningen nodig. Het effect op het marien
1131 milieu is echter beperkt. De aanleg verstoort het mariene milieu door de verplaatsing van
1132 sedimenten en de verstoring van het benthos, andere fauna en de vissen.

1133 1134 **Toerisme en recreatie**

1135
1136 Onze kust is over zijn gehele lengte en gedurende het ganse jaar zeer belangrijk voor zowel
1137 verblijftoerisme, met circa 20 miljoen overnachtingen per jaar in commerciële logies en
1138 gedurende het laatste decennium een aanzienlijke stijging van het dagtoerisme (Maelfait en
1139 Belpaeme, 2007). Het reële aantal overnachtingen ligt dus heel wat hoger, (bvb door tweede
1140 woonsten). Maes et al (2005, p 99) geven in het Gaufre-rapport ook een kaart met de
1141 spreiding van het strandgebruik, overnachtingen en dagtoerisme langs de kust.

1142
1143 Zwerfvuil op het strand is niet alleen een gevolg van het toerisme, maar is een belangrijke
1144 indicator van de vervuiling van het mariene milieu. In het kader van OSPAR vond het project
1145 *Monitoring beach litter 2002-2006* plaats om dit probleem in kaart te brengen ([www.marine-](http://www.marine-litter.net)
1146 [litter.net](http://www.marine-litter.net))).

1147
1148 Van een aantal vormen van waterrecreatie is onderzocht wat de effecten zijn op de
1149 biodiversiteit (Goss-Custard et al, 2005, Groen, 1992, Kuyk 1985, Camphuysen en Leopold
1150 1998, Hume 1976, Fraser, 1987, Mikkola et al 1974, Eigenhuis 1996). Omdat de
1151 gebruikersverenigingen van watersport en sportvisserij belang hebben bij een gezond marien
1152 milieu en rijke biodiversiteit, zijn er in 2005 een aantal gebruikersovereenkomsten afgesloten
1153 (zie hoofdstuk 6).

- 1154
1155 • Zeilen en motorboten (yachting & boating)

1156
1157 De jachthavens aan de kust behoren tot de grootste in de regio en de jachthaven van
1158 Nieuwpoort met meer dan 2000 ligplaatsen is een van de grootste van NW Europa.
1159 Milieueffecten van jachthavens zijn dezelfde als deze van andere havens . De
1160 gebruikersovereenkomsten die met een aantal yachting-verenigingen in 2005 zijn afgesloten

1161 gaan over het respecteren van de milieuwetgeving en over het beperken van de verstoring
1162 van de vogels waarvoor de Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen.

1163

- 1164 • Plankzeilen, kitesurfen, surfen, jetskiën, ...

1165

1166 Verscheidene van deze activiteiten worden door vakantiegangers in BNZ beoefend.
1167 Gegevens voor de gehele Belgische kust van het aantal gebruikers van deze sporten en van
1168 het gebruik van de zee zijn niet gekend²⁵. Het gaat zeker om sportactiviteiten waar veel
1169 belangstelling voor bestaan en waarvoor de vraag toeneemt. De effecten van deze sporten
1170 op de mariene biodiversiteit werden nog niet voor het BNZ onderzocht. (In Nederland is dit
1171 wel een aandachtspunt in het beleid van bepaalde mariene beschermde gebieden²⁶).

1172

- 1173 • Evenementen op het strand en in zee

1174

1175 Door het toeristisch belang van de kust en de vraag om een breed publiek bijkomend nieuwe
1176 recreatiemogelijkheden te geven, worden op het strand en in zee activiteiten georganiseerd
1177 of vinden deze spontaan plaats (festivals, kerstboomverbrandingen, vuurwerk tijdens
1178 oudejaar, ...), hetgeen vervuiling van het mariene milieu met zich meebrengt en ondanks
1179 het feit dat gemeenten inspanningen doen om strandafval op te ruimen. De impact op het
1180 mariene milieu van dergelijke activiteiten is niet geëvalueerd en is niet in kaart gebracht.

1181

1182 In 2007 vond in Zeebrugge een “powerboat”-race plaats; dit leidde tot een klacht van de FOD
1183 DG5 omdat publicitaire evenementen in Natura 2000 gebieden verboden zijn en omdat geen
1184 milieubeoordeling plaatsvond.

1185

- 1186 • sportvisserij

1187

1188 De sportvisserij wordt gedefinieerd als vormen van visserij, waarvan de vangsten niet voor
1189 verkoop aan derden bestemd zijn. In het BNZ gaat het om zeehengelen en garnaalvisserij
1190 met kleine sleepnetten (MIRA 2006). Op het strand vindt passieve strandvisserij met vaste
1191 netten plaats en zijn lijnvisseren actief vanop het strand, pieren en strandhoofden. Er zijn
1192 weinig gegevens van sportvisserij in het BNZ (over de omvang, trend, vangsten), deels
1193 omdat er totnogtoe geen meldingsplicht is. Naar schatting zijn er voor de vier kusthavens
1194 (Nieuwpoort, Oostende, Blankenberge en Zeebrugge) meer dan 100 vaartuigen. De
1195 Vlaamse Vereniging van Hengelsportverbonden telt ongeveer 2000 zeesport vissers onder
1196 zijn leden.

1197

1198 De zeesportvisserij is niet onderworpen aan vergunningen en wordt geregeld middels
1199 regelgevingen van de Vlaamse Regering (zie www.vvhv.be)²⁷.

1200

1201 Ook is de impact van de sportvisserij op het mariene milieu nog onvoldoende in kaart
1202 gebracht (zie bvb effect op het benthos van de mariene beschermde gebieden onder
1203 beroepsvisserij). Zeevogelinventarisatie (INBO) geeft een beeld van de densiteit van
1204 zeehengelaars en toont aan dat vooral in de territoriale zee en ook in de buurt van wrakken
1205 gevist wordt (zie MIRA 2006, Fig. pg 46).

1206

1207 Voor de impact van strandvisserij (warrelnetvisserij) op zeezoogdieren (Bruinvis) zie Haelters
1208 en Kerckhof (2006)

1209

²⁵ Er zijn wel gegevens voor bepaalde clubs, zo telt de VVW-afdeling Heist meer 875 actieve leden (Ewald Deloof, mededeling tijdens het seminarie “De zandbank te Heist, een boeiend fenomeen” van 19 oktober 2007.

²⁶ In Nederland heeft de Gedeputeerde Staten van Noord-Holland besloten om kitesurfen nog niet toe te laten in een gedeelte van de Waddenzee omdat het effect van kitesurfen op de vogelstand in dit deel van de Waddenzee niet onderzocht is (website Waddenzeevereniging)

²⁷ Zie ook MMM-wet art 12§2.

1210

1211 **Beroepsvisserij**

1212

1213 De beroepsvisserij is een belangrijke sector aan de kust hoewel de bijdrage van de
1214 beroepsvisserij (en maricultuur) tot de nationale economie zeer beperkt is (Anon, 2007).
1215 Ingevolge de steeds inkrimpende quota's van het GVB, blijft de jaarlijkse aanvoer van vis
1216 gedurende de laatste 7 jaar met ca 1.000 ton per jaar dalen. De Belgische vloot is ook een
1217 relatief oude vloot met van de 107 vaartuigen 28 die meer dan 30 jaar oud zijn. De huidige
1218 trend van de Belgische vloot is duidelijk dalend, maar dit is ook het geval voor de meeste
1219 Europese landen (ten gevolge van het GVB).

1220

1221 Deze Belgische vloot bestaat uit drie segmenten: het groot vlootsegment (motorvermogen
1222 groter dan 221kW), het klein vlootsegment (motorvermogen tot 221 kW), en het
1223 kustvissersegment (< 221 kW , tonnenmaat van ten hoogste 70 GT en gunstig advies van
1224 visserijadministratie om als kustvisser erkend te worden²⁸. De vier kustvissers mogen quasi
1225 onbeperkt vissen.

1226

1227 De Belgische vloot bestaat vooral uit een boomkorvloot die zich voornamelijk richt op schol
1228 en tong met belangrijke bijvangsten van Griet, Zeeduivel en Tarbot. Naast de garnaal- en
1229 boomkorvisserij zijn nog een beperkt aantal schepen actief in de bordenvisserij en
1230 warrelnetvisserij . Op dit ogenblik zijn een drietal Belgische beroepsvissers met warrelnetten
1231 op zee actief zijn, aangevuld met een aantal buitenlandse beroepsvissers

1232

1233 In het kader van de beleidsplannen is het belangrijk naar een aantal punten kijken.

1234

1235 • **Wie vist waar?**

1236

1237 Het GVB stelt dat in de EEZ enkel Europese visserij vloot schepen visrecht hebben. In het
1238 Belgische deel van de territoriale zee hebben tussen de 3 en 12 zeemijl ook vissers van het
1239 Nederland (alle soorten) en Frankrijk (Haring) toegang. Tussen de basislijn en de 3 zeemijl,
1240 hebben naast de Belgische kustvissers ook Nederlandse schepen toegang. De Franse
1241 schepen hebben toegang tussen 3 en 12 zeemijl voor haring en sprot (afhankelijk tussen 3
1242 en 6 zeemijlen en 6 en 12 zeemijlen naargelang het vermogen en GT van de vaartuigen.

1243 In de praktijk gaat het om een 20-tal Belgische vissersvaartuigen (4 kustvissers en 16
1244 kleinere vaartuigen die behoren aan het kleine vlootsegment) en een 5-tal Franse en 10-15
1245 Nederlandse vissersvaartuigen (M. Welvaert, Dienst Zeevisserij, pers. med.)

1246

1247 Op basis van zeevogelmonitoring poogt het INBO een beeld te krijgen van de
1248 visserijactiviteiten in het BNZ. Het beeld is echter onduidelijk omdat waarnemingen van
1249 visserijactiviteiten gekoppeld zijn aan de gegevens van de vogeltellingen. Echter, sinds 1
1250 januari 2005 worden alle vissersvaartuigen (langer dan 15m, maar niet deze in gebruik voor
1251 maricultuur en niet deze die enkel binnen de basislijn actief zijn) verplicht om een VMS
1252 systeem aan boord te hebben. Deze VMS gegevens kunnen van groot belang bij het beheer
1253 van mariene beschermde gebieden (Pérez-Ruzafa et al 2007).

1254

1255

1256 • **De effecten van de visserij op vogels**

1257

1258 Wetenschappers van het INBO hebben sinds 1992 systematisch zeevogels gemonitord in
1259 het BNZ en melden dat een aantal soorten zeevogels in belangrijke mate geassocieerd zijn
1260 met vissersvaartuigen (vooral een aantal meeuwensoorten). De verspreiding van Visdief en

²⁸ Besluit van de Vlaamse Regering van 16 december 2005 tot de instelling van de visvergunning en houdende tijdelijke maatregelen voor de uitvoering van de communautaire regeling inzake de instandhouding en de duurzame exploitatie van de visbestanden. (BS 23.01.2006)

1261 Kokmeeuw achter vissersvaartuigen is vooral kustgebonden, terwijl in de diepere wateren
1262 veel minder vogels afhankelijk zijn van visserijactiviteiten. Het zijn vooral de
1263 meeuwensoorten die in sterke mate afhankelijk zijn van boomkorvisserij. Ook is de by-catch
1264 voor een deel verantwoordelijk voor de sterke toenames in meeuwen (met plaatselijke
1265 meeuwenplagen aan de kust als gevolg)²⁹.

1266
1267 Gebieden met de hoogste dichtheid aan niet met schepen geassocieerde zeevogels zijn o.a.
1268 gesitueerd rond de havens van Nieuwpoort, Oostende en Zeebrugge (gebieden waar de drie
1269 Vogelrichtlijngebieden gesitueerd zijn), de westelijke kustbanken, de Vlaamse Banken en
1270 ook wel rond de meeste diepere zandbaken (bijvoorbeeld Thorntonbank, Blighbank,
1271 Oosthinder- en Westhinderbank), (Courtens en Stienen 2008)..

1272
1273 Naast de visserij hebben mogelijk de roro boten die de Havens van Oostende en Zeebrugge
1274 aandoen, door manoeuvrerend gedrag in en voor de havens een positief effect op de
1275 voedselbron voor vogels in deze Vogelrichtlijngebieden.

1276
1277

1278 • De effecten van de visserij op zeezoogdieren

1279
1280 De Bruinvis was tot de jaren 50 van de vorige eeuw een algemene soort voor onze kust. De
1281 BMM coördineert sinds 10 jaar het onderzoek naar gestrande Bruinvissen in het BNZ. Het
1282 databestand is (beperkt) online consulteerbaar (<http://www.mumm.ac.be>). Het is duidelijk dat
1283 niet alle dieren die aanspoelden, en waarvan kon aangetoond worden dat ze verdrongen
1284 waren in visnetten, omkwamen bij beroepsvisserij.

1285
1286 In het BNZ het BNZ komen de meeste Bruinvissen om door de warrelnetvisserij. Het Dept.
1287 Landbouw en Visserij merkt op dat er moet rekening gehouden worden met de modellering
1288 en de herkomst van de bruinvissen, waaruit blijkt dat enkele dode karkassen afkomstig zijn
1289 van het Engels Kanaal (Haelters et al 2005, Depestele, 2008.) Niet alle strandingen
1290 afkomstig van Belgische zeevisserij. Niet alle kieuw- en of warrelnetten veroorzaken zelfde
1291 problemen

1292
1293 Het totale aantal dieren dat tussen 1995 en 2006 door verdrinking in visnetten gestorven is,
1294 bedraagt minstens 85, waarvan 71 tussen 2004 en 2006; het aantal dieren waarvan de
1295 doodsoorzaak als 'natuurlijk' bepaald werd, bedraagt 150³⁰. De gegevens geven echter geen
1296 indicatie of de aantallen bruinvissen door warrelnetvisserij in de mariene beschermde
1297 gebieden omkomen.

1298
1299 De laatste jaren was een relatief hoog aantal dieren aangespoeld na bijvangst in de
1300 strandvisserij. Er is duidelijk een stijging in het aantal Bruinvissen die op het strand
1301 aanspoelen, hetgeen er op ook wijst dat de soort algemener voorkomt in het zuidelijke deel
1302 van de Noordzee, vooral in de winterperiode en in de vroege lente.

1303
1304

1305 • De effecten van de boomkorvisserij op het benthos

1306
1307 Het Habitatrichtlijngebied Trapegeer Stroombank is als beschermd marien gebied
1308 aangewezen voor de bescherming van de permanent met zeewater overstroomde
1309 zandbanken en de daarmee geassocieerde bodemfauna. Ook zijn in de
1310 Vogelrichtlijngebieden (SBZ1, SBZ2, en SBZ3) de instandhouding van de biotopen en

²⁹ zie seminarie januari 2008: Meeuwen aan de kust. <http://www.meeuwenindestad.be/nl/seminarie08/>

³⁰ Haelters, J. (2008) Hoofdstuk 2. In: Depestele, J.; Courtens, W.; Degraer, S.; Deros, S.; Haelters, J.; Hostens, K.; Moolaert, I.; Polet, H.; Rabaut, M.; Stienen, E.; Vincx, M. (2008). WAKO: Evaluatie van de milieu-impact van Warrelnet- en boomkorvisserij op het Belgisch deel van de Noordzee: Eindrapport. ILVO-Visserij: Oostende, België. 185pp. (+Annexes)

1311 leefgebieden van de beschermde vogelsoorten een beschermingsdoelstelling en omdat het
1312 benthos deel uitmaakt van het leefgebied, moet het effect van de boomkorvisserij op benthos
1313 ook in vogelrichtlijngebieden geëvalueerd worden.

1314
1315 De impact van boomkorvisserij op het benthos is uitvoerig gedocumenteerd:

- 1316
- 1317 ✓ Recent onderzoek toont aan dat de platvisboomkor door haar druk de zeebodem
 - 1318 1 tot 8 cm penetreert en de morfologie wijzigt (zie Paschen et al. 1999), hetgeen
 - 1319 leidt tot beschadigen en doden van niet-doelsoorten voor de visserij en
 - 1320 wijzigingen van de benthische productie (Kaiser et al 2006, Hiddink et al 2006a,
 - 1321 b);
 - 1322 ✓ Kaiser et al. (2002)³¹ beschrijven hoe de productie vermindert met stijgende visserij-
 - 1323 intensiteit
 - 1324 ✓ Invloed van boomkorvisserij op benthos moet geëvalueerd worden in het licht van
 - 1325 de natuurlijke dynamiek (vooral getijdestromingen);
 - 1326 ✓ Het is algemeen gekend dat bodemberoerende activiteiten met mobiel vistuig een
 - 1327 heel belangrijke oorzaak vormen van habitatdegradaties, vooral in ecosystemen
 - 1328 met zachte substraten (Dayton et al., 1995). Jennings et al. (2001) onderzochten
 - 1329 de impact van boomkorvisserij op de benthische gemeenschappen en ze vonden
 - 1330 dat de totale biomassa van infauna en epifauna significant verminderde na
 - 1331 verstoring met de boomkor. De beschadiging en sterfte van invertebraten in
 - 1332 sleepnetten is enorm en reeds veelvuldig beschreven (bv. Bergman en Hup,
 - 1333 1992; Brylinsky et al., 1994; Witbaard, 1994; Kaiser en Spencer, 1996;
 - 1334 Schratzberger et al., 2002); Daarnaast heeft sleepnetvisserij de capaciteit om
 - 1335 complexe, 3D structuren van benthische habitats te wijzigen, leeg te vissen of
 - 1336 volledig te vernielen (Turner et al., 1999);
 - 1337 ✓ Heel specifiek in gebieden met zachte substraten is bewezen dat de locaties
 - 1338 waar biogene structuren voorkomen heel gevoelig zijn voor visserij-impact (bv.
 - 1339 *Pectinaria koreni* (Bergman en Santbrinck, 2000) en *Pomatoceros* spp. (Kaiser et
 - 1340 al., 1999)). Langdurige visserijverstoring is voldoende om de complexiteit van
 - 1341 dergelijke habitats heel ernstig te reduceren (Collie et al, 1997; Thrush et al.,
 - 1342 1998). Dit reduceert dan weer de geschiktheid van het gebied voor soorten die
 - 1343 van commercieel belang zijn (Sainsbury, 1987; Kaiser et al., 1999**Error!**
 - 1344 **Bookmark not defined.**).
 - 1345 ✓ De meest waardevolle gebieden voor macrobenthos in het BNZ zijn de plaatsen
 - 1346 waar de *Abra alba* gemeenschap wordt gevonden. Deze gemeenschap herbergt
 - 1347 verschillende zgn. ecosysteemingieurs die biogene structuren vormen (bv.
 - 1348 *Lanice conchilega* (Callaway, 2006; Van Hoey et al., 2008; Rabaut et al, 2007) en
 - 1349 *Owenia fusiformis* (Somachini, 1993; Rabaut et al., in prep.). Deze
 - 1350 habitatstructurende soorten creëren hotspots van biodiversiteit. Rabaut et al.,
 - 1351 2008), toonden met hun experimentele studie aan dat *L. conchilega* riffen
 - 1352 gevoelig zijn voor boomkorverstoring.
 - 1353 ✓ De studies naar de effecten van boomkor op benthos verschillen naargelang het
 - 1354 gebruikte vistuig, de intensiteit van de verstoring, het bodemtype, de bestudeerde
 - 1355 gemeenschappen (zie oa Kaiser et al 2006, Collie et al 2000, ICES 2006);
 - 1356 ✓ Een beperkt aantal studies hebben langetermijneffecten onderzocht (bv
 - 1357 Philippart 1998) of onderzoek op rifbouwende gemeenschappen (Rabout et al
 - 1358 2007)
 - 1359 ✓ Vergelijkend onderzoek van reductie van boomkor, toont aan dat in de gebieden
 - 1360 waar het gesleept vistuig het meest wordt gelimiteerd, de biomassa en de
 - 1361 soortenrijkdom van epifauna significant groter is (Blyth et al. 2004);

³¹ Kaiser MJ, Collie S, Hall SJ, Jennings S, Poiner IR. 2002. Modification of marine habitats by trawling activities: Prognosis and solutions. Fish and Fisheries 3: 114-136.

- 1362 ✓ ICES 2007b stelt dat soorten die groot zijn een fragiele morfologie hebben en
1363 weinig mobiel zijn geassocieerd worden met toenemende kwetsbaarheid en dat
1364 boomkor in vergelijking met bordentrawls en zegens het meest beschadigende
1365 vistuig is, Depestele et al 2008);
1366 ✓ ICES 2007b besluit dat de enige manier om de effecten van gesleept vistuig
1367 effectief te verminderen het uitsluiten van dit type visserij is in gebieden waar
1368 benthos van belang is; Deze conclusie komt voort uit Frid and Hall (2001) en is in
1369 ICES (2007b) gerefereerd en dan opnieuw in WAKO-II. Zij stellen dat “Het sluiten
1370 van gebieden lijkt hen voordelig voor gebieden waar habitat moet beschermd
1371 worden, aangezien habitat voor een groot deel geassocieerd is met het benthos
1372 (Frid and Hall, 2001
1373 ✓ Er zijn zeer weinig gegevens over het effect van boomkor in modderige habitats –
1374 er wordt bijvoorbeeld amper met de boomkor in modderige substraten gevist. In
1375 zandige substraten heeft de boomkor een significante impact, maar zou het
1376 herstel sneller zijn (Kaiser et al 2006).
1377 ✓ Zie ook de resultaten van onderzoeksprojecten Westbanks en Trophos/ die wijzen
1378 op de schadelijke invloed van de boomkorvisserij op macrobenthos-
1379 gemeenschappen;
1380 ✓ Zie ook de alternatieve technieken die oa door het ILVO ontwikkeld worden om de
1381 effecten van de boomkorvisserij op bijvangst; effecten op de zeebodem, en
1382 energieconsumptie aan te pakken.
1383
1384

1385 Bij de evaluatie van de impact van de boomkorvisserij dient met het volgende rekening
1386 gehouden te worden:
1387

- 1388 ✓ De boomkorvisserij in het BNZ kwam vooral in de jaren 60 tot ontwikkeling,
1389 hoewel ze reeds lang voorheen werd toegepast; Vijftig jaar boomkorvisserij leidde
1390 tot een verandering in de samenstelling en omvang van het benthos en er stelde
1391 zich een nieuw dynamisch evenwicht in (zie oa Phillipart, 1998).
1392 Gemeenschappen met laag productieve en traag reproducerende soorten zijn
1393 vervangen door hoogproductieve opportunisten;
1394 ✓ De meeste studies over de invloed van de boomkorvisserij op het benthos in
1395 zandbankecosystemen in de Noordzee, onderzoeken de impact van de
1396 boomkorvisserij op reeds min of meer zwaar door boomkorvisserij geaffecteerde
1397 systemen of systemen waar zich een dynamisch evenwicht heeft ingesteld. Er
1398 zijn weinig gegevens gekend over de fauna en flora van het benthos in de
1399 mariene beschermde gebieden van vòòr de start van de boomkorvisserij (het
1400 probleem van de “shifting baseline”)
1401 ✓ Gezien de invloed van de boomkorvisserij op het benthos van onze
1402 zandbankecosystemen is er nood aan onderzoek naar het effect van stopzetting
1403 van boomkorvisserij op het benthos van de zandbankecosystemen. Waar leidt dit
1404 naar toe? Wat levert natuurlijkheid aan biodiversiteitswaarde op? Wat is het
1405 effect op invasieve soorten als *Ensis directus*?

1406
1407 Redant en Polet (2002) beschrijven de garnaalvisserij in het BNZ en wijzen op de
1408 bijvangsten van op het epibenthos (zeesterren, krabben, ...). Om de impact van de boomkor
1409 in de garnaalvisserij te beperken, ontwikkelt het ILVO een pulskor.
1410

1411 Er zijn dus binnen de Vlaamse visserijsector een belangrijk aantal alternatieve maatregelen
1412 ontwikkeld om de bijvangst en energieconsumptie te verminderen, en binnen de sector
1413 bestaat de wil om samen met onderzoekers een duurzaam visserijbeleid na te streven.
1414 Gestructureerd overleg met de visserijsector mbt mariene biodiversiteitsbeleid en beheer van
1415 mariene beschermde gebieden is noodzakelijk om de Natura 2000 doelstellingen te halen.
1416
1417

1417
1418
1419
1420
1421
1422
1423
1424
1425
1426
1427
1428
1429
1430
1431
1432
1433
1434
1435
1436
1437
1438
1439
1440
1441
1442
1443
1444
1445
1446
1447
1448
1449
1450
1451
1452
1453
1454
1455
1456
1457
1458
1459
1460
1461
1462
1463
1464
1465
1466
1467
1468
1469
1470
1471

Maricultuur

Onder maricultuur wordt aquacultuur op zee verstaan. In het BNZ vond tussen 2001 en 2004 een proefproject plaats van mosselkweek op hangstructuren en in 2005 werden 4 concessiegebieden aangevraagd. In de concessiezone, 10 km in zee voor Nieuwpoort zijn op dit ogenblik een 60-tal mosselkooien in gebruik. Mosselcultuur is zoals andere vormen van maricultuur een industriële activiteit, mag dus niet plaatsvinden in Vogel en Habitatrichtlijngebieden en is afhankelijk van een vergunning en milieueffectenrapport. Er zijn op dit ogenblik nog geen aanvragen van andere vormen van maricultuur, hoewel in het NSP voor de Belgische visserijsector belangstelling toont voor andere vormen van maricultuur en door ILVO voorbereidend onderzoek plaatsvindt (uitzetten van pootvis, open zeeboerderij, schelpdierenkweek in open zee).

De milieu-impact van maricultuur is verscheiden. Er is de verwachte competitie voor voedsel en de impact hiervan op de verschillende trofische niveaus en het natuurlijke milieu, de toename van faeces en pseudofaeces en het effect op de zeebodem en hiermee geassocieerde fauna en flora, de uitstoot van anorganische meststoffen, de anti-biotica, en tenslotte het probleem door de introductie van niet-inheemse soorten. Voor de D-1 zone (commerciële productiegebied) bedraagt het jaargemiddelde aan gesuspendeerde particuliere materie 21,2 mg/l. Bij een maximale uitbating van mosselen in het gebied, zou de jaarlijkse productie faeces en pseudofaeces ongeveer 4600 ton natgewicht bedragen (pers comm. VLIZ). Tijdens de monitoring is het noodzakelijk regelmatig de fouling-gemeenschappen, die zich op de mosselen en hangstructuren ontwikkelen, te inventariseren teneinde het risico op massale verspreiding van niet-inheemse of schadelijke organismen in het kutgebied te beperken.

Gezien de toenemende interesse voor maricultuur en de verwachte impact van de introductie van niet-inheemse soorten op het milieu, heeft de Europese Raad op 11 juni 2007 een verordening goedgekeurd (Verordening 708/2007) inzake het gebruik van uitheemse en plaatselijk niet-voorkomende soorten in de aquacultuur. De introductie van niet-inheemse soorten is vergunningsplichtig in het BNZ (KB soortenbescherming 2001)

- **De effecten van de visserij op andere componenten van het mariene milieu**

Effecten op bijvangst en energieconsumptie: Vanuit het ILVO zijn een aantal projecten opgestart om de milieu-impact van de boomkorvisserij te verminderen; deze proefprojecten hebben op de eerste plaats tot doel de bijvangst en de energieconsumptie te beperken. Toch is er ook een belangrijke proefproject (pulskor) om de negatieve impact op de zeebodemfauna door garnaalvisserij met sleepnetten te beperken.

Zwerfafval: Zwerfafval is één van de drukken op het marien milieu dat door de Europese Kaderrichtlijn Mariene Strategie als prioritair beschouwd wordt om in kaart te brengen en maatregelen hieromtrent te ontwikkelen. In de bijlage 1 van deze Kaderrichtlijn (kwalitatief beschrijvende elementen voor de omschrijving van de goede milieutoestand) wordt vermeld dat de eigenschappen van, en de hoeveelheden zwerfvuil op zee geen schade mogen veroorzaken aan het kust- en mariene milieu.

Van 15/12/06 tot 14/10/07 werd samen met de Stichting Duurzame Visserij-ontwikkeling (SDVO) en AGHO, een proefproject uitgevoerd om de doenbaarheid van een “fishing for litter” initiatieven in het BNZ te evalueren.

De beleidsnota van de Minister voorziet in gestructureerd overleg tussen de Dienst Marien Milieu en de Vlaamse administraties bevoegd voor beroeps- en sportvisserij op de zee.

1472 **5. TOEGELATEN EN VERBODEN ACTIVITEITEN**

1473

1474 In dit hoofdstuk wordt een beknopt overzicht gegeven van de toegelaten en de verboden
1475 activiteiten in de mariene beschermde gebieden³². De meeste verboden en toegelaten
1476 activiteiten zijn te vinden in een aantal Belgische federale regelgevende documenten; de
1477 belangrijkste zijn de wet van 20 januari 1999 ter bescherming van het mariene milieu in de
1478 zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België en de wet houdende de wijziging van
1479 de MMM-wet van 17 september 2005 het soortenbeschermings KB van 21 december 2001
1480 en het KB van 14 oktober 2005 tot instelling van speciale beschermingszones en speciale
1481 zones voor natuurbehoud in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België. Een
1482 overzicht van de toegelaten en verboden activiteiten wordt verder gegeven.

1483

1484 Voor een plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het
1485 mariene beschermde gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of
1486 projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied gelden bijzondere regels. Deze
1487 regels dienen toegepast te worden zonder afbreuk te doen aan de algemeen van toepassing
1488 zijnde milieueffectenbeoordeling op plan- en projectniveau én de vergunnings- en
1489 machtigingsregels op projectniveau.

1490

1491 **5.1. Wat te doen met plannen en projecten?**

1492

1493 Voor elk plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het
1494 mariene beschermde gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of
1495 projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied, dient volgens de EU-
1496 regelgeving een passende beoordeling gemaakt te worden (zie ook EC 2000):

1497

1498 • De milieueffectenbeoordeling³³ houdt rekening met de instandhoudingsdoelstellingen
1499 van het gebied.

1500

1501 • Indien de milieueffectenbeoordeling (na publieke consultatie) zekerheid verschaft dat
1502 het plan of project de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied niet zal
aantasten, kan het project of plan worden uitgevoerd;

1503

1504 • Indien er toch significante negatieve gevolgen worden verwacht, moeten er
alternatieven ontwikkeld worden om de significante gevolgen te vermijden;

1505

1506 • Indien er geen alternatieve oplossingen mogelijk zijn en het plan of project toch om
1507 dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van
1508 sociale of economische aard toch moet worden gerealiseerd, worden
1509 compenserende maatregelen genomen om de algemene samenhang van het Natura
2000 te bewaren.

1510

1511 • De Europese Commissie wordt van de compenserende maatregelen op de hoogte
gebracht.

1512

1513 De Europese regelgeving van de Habitatrichtlijn is door het KB tot instelling van mariene
1514 beschermde gebieden omgezet. Wat de procedure van de milieueffectenbeoordeling betreft,
1515 wordt verwezen naar het KB van 9 september.

³² Dit hoofdstuk verwijst naar de Wet Marien Milieu van 29 januari 1999 (art 10 tot 14), de wijzigingen aan de wet en de aan de regelgeving ter uitvoering van deze wet..

³³ Zie KB van 9 september 2003 houdend de regels betreffende de milieueffectenbeoordeling in toepassing van de wet van 20 januari 1999 ter bescherming van het marine milieu in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België en het KB van 7 september houdende de procedure tot vergunning en machtiging van bepaalde activiteiten in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België.

1516 De omzetting van de EU-Habitatrichtlijn tot instelling van de mariene beschermde gebieden
 1517 wijkt evenwel enigszins af van de Habitatrichtlijn. Zo maakt de Habitatrichtlijn geen
 1518 onderscheid tussen de plannen en projecten die plaatsvinden binnen de Natura 2000
 1519 gebieden en deze die plaatsvinden buiten Natura 2000 gebieden. Relevant criterium is of
 1520 het plan of project significante gevolgen kan hebben voor het betrokken gebied. Dit betekent
 1521 dat de milieueffecten ook moeten geëvalueerd worden voor plannen of projecten die
 1522 betrekking hebben op activiteiten buiten de beschermde gebieden, bvb. op het strand of op
 1523 een afstand van de speciale beschermingszone of speciale zone voor natuurbehoud. (De
 1524 artikelen 6 en 11 van het KB tot instelling van de mariene bescherming, beperken een
 1525 dergelijke milieueffectenbeoordeling tot die plannen en projecten die effectief plaatsvinden
 1526 binnen de beschermde gebieden).
 1527

Inhoud artikelen 6 en artikel 11 van het KB tot instelling van mariene beschermde gebieden
§ 1 In de speciale beschermingszones / speciale zones voor natuurbehoud wordt voor elk plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied, een passende beoordeling gemaakt van de gevolgen voor het gebied volgens de procedure, ingesteld bij het KB van 9 september 2003 houdende de regels betreffende de milieueffectenbeoordeling in toepassing van de wet van 20 januari 1999 ter bescherming van het mariene milieu in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheden van België.   § 2. Voor de toepassing van paragraaf 1 van dit artikel wordt het geheel van de activiteiten en verwezenlijkingen die door het plan, programma of project beoogd worden, beschouwd als een activiteit in de zin van artikel 5 van het bedoelde koninklijke besluit. Het maakt het voorwerp uit van de passende beoordeling, zonder afbreuk te doen aan de specifieke beoordelingen waaraan de effecten van de aan een vergunning of machtiging onderworpen activiteiten, onderworpen blijven.   § 3. De beoordeling houdt rekening met de instandhoudingsdoelstellingen van het betrokken gebied. Gelet op de conclusies van de beoordeling van de gevolgen voor het gebied en onder voorbehoud van het bepaalde in § 4, geeft de Minister slechts toestemming voor dat plan of project nadat hij de zekerheid heeft verkregen dat het de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied niet zal aantasten.   § 4. Indien een plan of project, ondanks negatieve conclusies van de beoordeling van de gevolgen voor het gebied, bij ontstentenis van alternatieve oplossingen, om dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, toch moet worden gerealiseerd, geeft de Minister slechts toestemming voor dat plan of project nadat hij de zekerheid heeft verkregen dat alle nodige compenserende maatregelen worden genomen om te waarborgen dat de algehele samenhang van het Natura 2000-netwerk, zoals ingesteld bij de habitatrichtlijn, bewaard blijft. Hij stelt de Europese Commissie op de hoogte van de genomen compenserende maatregelen.

1528
 1529 **5.2. Wat te doen met plannen en programma's?**
 1530
 1531 Voor plannen en programma's die opgesteld zijn of aangenomen worden door overheden
 1532 (federaal, regionaal, of lokaal) of die door een overheid worden opgesteld om aangenomen
 1533 te worden door een wetgevende procedure door het parlement of regering en voor plannen
 1534 en programma's die door wetgevende, regelgevende en administratieve bepalingen zijn
 1535 voorgeschreven, heeft België de Europese Richtlijn³⁴ voor Strategische Milieubeoordeling
 1536 (Strategic Environmental Assessment, 2001/42/EG) omgezet³⁵. Volgens deze richtlijn
 1537 moeten degenen die plannen of programma's uitwerken de impact ervan op het milieu

³⁴ Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's.

³⁵ De wet van 13 februari 2006 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu voor bepaalde plannen en programma's en de inspraak bij het publiek bij de uitwerking van de plannen en programma's in verband met het milieu (BS van 10.03.2006).

1538 beoordelen en het publiek inspraak geven. De wet biedt drie duidelijke voordelen: een
 1539 globale beoordeling van de gevolgen, de integratie van milieuoverwegingen vanaf de
 1540 uitwerking van het plan of programma en de raadpleging van het publiek (zie
 1541 www.health.fgov.be).

1542

1543 5.3. Toegelaten en verboden activiteiten

1544

1545 De algemene stelregel is dat in speciale beschermingszones en in speciale zones voor
 1546 natuurbehoud alle activiteiten toegelaten zijn, tenzij deze die door de regelgeving zijn
 1547 verboden. Echter, voor sommige activiteiten is de federale overheid bevoegd, voor andere
 1548 de Vlaamse overheid. In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van activiteiten, of
 1549 deze al dan niet toegelaten zijn, of er vergunningen/machtigingen nodig zijn en hoe het zit
 1550 met activiteiten in en buiten de mariene beschermde gebieden (waarop dit beleidsplan
 1551 betrekking heeft).

1552

1553 Deze lijst kan als referentie gebruikt worden voor hetgeen al dan niet toegelaten of verboden
 1554 is in de mariene beschermde gebieden of in het BNZ. Bij deze lijst dient opgemerkt te
 1555 worden dat de principieel niet-verboden activiteiten, zowel binnen als buiten de mariene
 1556 beschermde gebieden, dienen te beantwoorden aan de geldende machtigings- en
 1557 vergunningsregelgeving, voor zover van toepassing.

1558

1559 De toekenning van concessies voor de exploratie en exploitatie van minerale en andere niet-
 1560 levende rijkdommen van het Belgische continentaal plat wordt door de wet van 13 juni 1969
 1561 inzake de exploratie en de exploitatie van niet-levende rijkdommen van de territoriale zee en
 1562 het continentaal plat geregeld. Een aantal activiteiten die onder de bevoegdheid van het
 1563 Vlaamse Gewest vallen (de havens en hun aanhorigheden, de zeewering, de loodsdiensten
 1564 en de bebakeningsdiensten naar de haven, evenals de reddings- en sleepdiensten op zee),
 1565 inclusief de werken en activiteiten, met inbegrip van het baggeren, die noodzakelijk zijn voor
 1566 de uitoefening van deze bevoegdheden, worden dan weer door Vlaamse regelgeving gevat.
 1567 Daarbij komt nog, en dit is verschillend van de activiteiten die vallen onder voormelde wet
 1568 van 13 juni 1969, dat deze activiteiten niet verboden kunnen worden op basis van artikel 8,
 1569 §3 MMM-wet (mogelijkheid voor de Koning om in de speciale beschermingszones en de
 1570 speciale zones voor natuurbehoud bepaalde activiteiten geheel of gedeeltelijk te verbieden).

1571

1572

Activiteit	Binnen het mariene beschermde gebied	In het Belgische deel van de Noordzee	Referentie naar wetgeving en nota's
Toezicht & monitoring			
Toezicht en controle	Toegelaten	Toegelaten	MMM-wet art 8. §§1 en 3
Monitoring en wetenschappelijk onderzoek, door of met toestemming van de overheid	Toegelaten	Toegelaten	MMM-wet art 8, §§1 en 3 Wetenschappelijk onderzoek behoeft geen vergunning door minister conform MMM-wet art 25, §3
Scheepvaart en transport			
Scheepvaart	Toegelaten (°)	Toegelaten	MMM-wet art 8. §§ 1 en 3 (°): scheepvaart kan beperkt worden in de gerichte en integrale reservaten, alsook in de speciale beschermingszones en de speciale zones voor natuurbehoud, middels art. 20 van de MMM-wet .

Doorvaart van hogesnelheidsvaartuigen, behouden in uitzonderlijke omstandigheden.	Verboden in SBZ1 en SBZ2 in de periode van 1 december tot 15 maart (toegelaten in SBZ3)	Toegelaten	KB 14 okt 2005 instelling marien beschermde gebieden; art 7) (Oefeningen die als militaire activiteiten beschouwd kunnen worden, vallen niet onder het hiernaast vermelde verbod).
Oefenen met helikopters op minder dan 500 ft.	Verboden in SBZ1 en SBZ2 tussen 1 december en 15 maart (toegelaten in SBZ3)	Toegelaten	KB 14 okt 2005 instelling marien beschermde gebieden; art 7). (Oefeningen die als militaire activiteiten beschouwd kunnen worden, vallen niet onder het hiernaast vermelde verbod).
Visserij en maricultuur			
Beroepsvisserij	Toegelaten (°)	Toegelaten (°)	MMM-wet art 8, §§ 1 en 3 activiteit onder bevoegdheid van het Vlaamse Gewest
Maricultuur	Verboden (°)	Toegelaten	(°) Verboden in beschermde gebieden omdat het een industriële activiteit is
Vangst en bijvangst walvisachtigen (Cetacea) en zeehonden (Pinnipedia)	Verboden	Verboden	MMM-wet art. 13 & 14 Verplichting om levende en niet gewonde dieren onmiddellijk vrij te laten en meldingsplicht. Voor zulke dieren in nood, gewond of dood is er een opvangprocedure
Storten van bijvangst, niet verwerkte vis, visafval	Toegelaten	Toegelaten	MMM-wet art 16, §3. (Let wel: voor de gerichte en integrale mariene reservaten afhankelijk van feit of deze activiteiten onder definitie "zeevisserij" vallen of niet.)
Militaire activiteiten			
Militaire activiteiten	Toegelaten (°)	Toegelaten	MMM-wet art 8, §1 Militaire overheid dient alles in het werk te stellen om schade en milieuverstoring te voorkomen, echter zonder dat de inzet van de krijgsmacht in het gedrang komt en rekening houdend met het statuut van het militair domein.
Recreatie			
Sportvisserij	Toegelaten (°) Zie verboden mbt recreatieve visserij in BNZ (KB 21 dec 2001), bvb warrelnetten, etc.	Toegelaten (°) Zie verboden mbt recreatieve visserij in BNZ (KB 21 dec 2001), bvb warrelnetten, etc.	MMM-wet art.12, §2 Gewijzigd in 2007: Koning kan op voordracht van de minister maatregelen nemen om de sportvisserij te beperken in de zeegebieden.
Watersportwedstrijden	Verboden in SBZ1 en SBZ2 (toegelaten in SBZ3)	Toegelaten	KB 14 okt 2005 instelling marien beschermde gebieden; art 7)
Doorvaart van hogesnelheidsvaartuigen behouden in uitzonderlijke omstandigheden	Verboden in SBZ1 en SBZ2 (toegelaten in	Toegelaten	KB 14 okt 2005 instelling marien beschermde gebieden; art 7

	SBZ3)		
Jacht op vogels en zeezoogdieren	Verboden	Verboden	MMM-wet art 12, §1
Introductie soorten / bestrijding soorten			
Opzettelijke introductie van niet-inheemse organismen in zeegebieden	Verboden tenzij vergunning	Verboden tenzij vergunning	MMM-wet art. 11, §1 – de introductie mag geen invloed hebben op de plaatselijke biota (Zie ook procedure KB 2001 soortenbescherming)
Onopzettelijke introductie van niet-inheemse soorten via ballastwater	Verboden	Verboden	MMM-wet art 11, § 2 Niet verboden, maar kan verboden worden door de Koning.
Bestrijding of verwijdering van niet-inheemse soorten die onvrijwillig of in overtreding met de wet worden geïntroduceerd	Toegelaten (°)	Toegelaten(°)	MMM-wet art 11, §3 (°) na advies van bevoegde wetenschappelijke instelling
Opzettelijke introductie van genetisch gemodificeerde organismen	Verboden	Verboden	MMM-wet art 11, §4
Industriële activiteiten			
Verbranding op zeegebieden	Verboden	Verboden	MMM-wet art 15, §§1 en 2, (art. 1,16° voor definitie van verbranding)
Storten in zeegebieden	Verboden	Verboden	MMM-wet art 16, §§1 en 2, (art. 1,15° voor definitie van 'verbranding')
Storten van baggerspecie en storten van inerte materialen van natuurlijke oorsprong	Toegelaten, behoudens in de speciale zones voor natuurbehoud (Habitatrichtlijn-gebieden)	Toegelaten in daartoe aangeduide gebieden.	MMM-wet, art. 16, §3, (iii) en (iv) KB van 14 oktober 2005, art. 10
Verstrooien van as van gecremeerde lijken	Toegelaten	Toegelaten	MMM-wet art 16, §3, (i)
Directe lozingen in zeegebieden	Verboden	Verboden	MMM-wet art 17 (art. 1, 17° voor definitie van 'directe lozing') Onderstaand type lozingen zou ik apart bespreken, vermits aparte regeling ook (geen principiële verbod) en art 19 wat betreft normale exploitatielozingen bij offshore activiteiten.
Activiteiten van burgerlijke bouwkunde	Verboden	Toegelaten	MMM-wet art 25, §1, (i) KB van 14 oktober 2005, artt. 5 en 10
Graven van sleuven en ophogen van de zeebodem	Toegelaten	Toegelaten	MMM-wet art 25, §1, (ii)
Industriële activiteiten	Verboden	Toegelaten	MMM-wet art. 25, §1, (v) KB van 14 oktober 2005, artt. 5 en 10
Activiteiten van publicitaire en commerciële ondernemingen	Verboden	Toegelaten	MMM-wet art. 25, §1, (vi) KB van 14 oktober 2005, artt. 5 en 10

1573
1574
1575
1576
1577
1578
1579

Tenslotte wordt in de volgende tabel de soortenbescherming in het BNZ het BNZ weergegeven. Zie de MMM-wet (art 10 tot 14) en het KB van 21 december 2001 in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België. De volgende soorten of soortengroepen zijn in het BNZ beschermd: Walvisachtigen, Vinpotigen (zeehonden, etc.), de Otter (*Lutra lutra*), zeeschildpadden, de Steur (*Acipenser sturio*), de Elft (*Alosa alosa*), de Houting (*Coregonus oxyrhynchus*), zeeduikers (*Gavidae*), zee-eenden (*Melanitta* sp), de Eidereend (*Somateria molissima*), futen (*Podicipedidae*), stern

1580 (Sterna sp.), plevieren (Charadriidae), de Zeeprrik (Petromyzon marinus), de Rivierprrik (Lampetra
 1581 fluviatilis) en de Fint (Alosa fallax). Onder het GVB is het illegaal om in alle Europese wateren de Witte
 1582 Haai (Carcharodon carcharias) en Reuzenhaai (Cetorhinus maximus) te vissen, aan boord te houden
 1583 en aan land te brengen. (zie tabel 3).
 1584

Bijlagen KB soortenbescherming	1	1	1	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3
	Walvisachtigen	Vinpotigen (zeehonden, etc.)	Otter	Zeeschildpadden	Steur (Acipenser sturio)	Elft (Alosa alosa)	Houting (coregonus oxyrhynchus)	Zee-duikers (Gavidae)	Zee-eenden (Melanitta)	Eidereend (Somateria mollissima)	Futen (Podicipedidae)	Sternen (Sterna sp.)	Plevieren (Charadriidae)	Zeeprrik (Petromyzon marinus)	Rivierprrik (Lampetra fluviatilis)	Fint (Alosa fallax)
Verbod op het vangen, verwonden en doden	X	X	X	X	X	x	x	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Verbod op het opzettelijk verstoren tijdens periodes van voortplanting, afhankelijkheid van de jongen, overwintering en trek	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	x
Onopzettelijke verstoring voor zover redelijkerwijs mogelijk vermijden tijdens periode van voortplanting, overwintering en trek				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	x
Vermijden in het bijzonder van verstoring van exemplaren of groepen in het winterhalfjaar (1 november tot 30 april)								X	X	X	X					
Vermijden in het bijzonder van verstoring van broedplaatsen op land van deze soorten vanuit zeegebieden												X	X			
Beschadiging of vernieling van voortplanting of rustplaatsen	X	X	x													
Verbod van in bezit hebben, vervoeren, verhandelen, te ruilen of te koop aan te bieden	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Tabel 3: soorten of soortengroepen die in het BNZ beschermd zijn.

1585
 1586
 1587 Beneden de laagwaterlijn zijn volgende sportvisserijactiviteiten in het BNZ verboden: de
 1588 recreatieve visserij waarbij gebruik gemaakt wordt van (i) explosieven, (ii) warrelnetten,
 1589 warnetten, schakels, geankerde kieuwnetten, drijfnetten en de recreatieve elektrische visserij
 1590 (KB soortenbescherming van 21 dec. 2001).

1591
1592
1593
1594
1595
1596
1597
1598
1599
1600
1601

6. GEBRUKERSOVEREENKOMSTEN

Het beheer van beschermde gebieden kan niet op een efficiënte manier gebeuren zonder de gebruikers van deze gebieden bij de voorbereiding, besluitvorming en de uitvoering van het beleid te betrekken. Mariene beschermde gebieden vormen hierop geen uitzondering.

Het federale beleid heeft deze wens een juridische basis gegeven door in de wijziging van de MMM-wet de gebruikers en de gebruikersovereenkomst te definiëren.

Wie is “gebruiker” van een marien beschermd gebied?	Elke natuurlijke persoon of rechtspersoon van privaatrechterlijke of publiekrechtelijke aard, die recreatieve of professionele activiteiten in de beschermde gebieden uitoefent.
Wat is een “Gebruikersovereenkomst”?	Een overeenkomst tussen de minister en de gebruikers van een beschermd marien gebied, houdende maatregelen ter bescherming van deze gebieden.

1602
1603
1604
1605
1606
1607
1608
1609
1610
1611
1612
1613
1614
1615
1616
1617
1618
1619
1620
1621

Daarnaast is door de goedkeuring van het KB van 14 oktober 2005³⁶ de gebruikersovereenkomst of gebruikersovereenkomsten in de beleidsplanning van de mariene beschermde gebieden geïntegreerd en dit is gebeurd op verschillende manieren.

- **Overleg:** de overeenkomst wordt afgesloten na overleg met de gebruikers van een beschermd marien gebied (art 4§1); gebruikers duiden een afgevaardigde aan voor de overlegvergaderingen (art 5§2)
- **Duur van de overeenkomst:** deze wordt afgesloten voor een bepaalde duur en loopt af wanneer het beleidsplan voor het gebied afloopt (art 4§2)
- **Opzegging:** bij herhaald, opzettelijk of niet opzettelijk, niet respecteren van de gebruikersovereenkomst, kan de minister de overeenkomst éézijdig opzeggen.
- **Evaluatie:** de gebruikersovereenkomsten worden op hun effect geëvalueerd (art 7§1,°4)

6.1. Bestaande gebruikersovereenkomsten

Op 14 oktober 2005 sloot de minister voor een periode van drie jaar en voor elk van de beschermde mariene gebieden, gebruikersovereenkomsten af met een aantal gebruikers:

Verbond Vlaamse Watersportverenigingen Watersportlaan 11, 8620 Nieuwpoort	www.vvw.be
Vlaamse Vereniging Hengelsport Verbonden Astridlaan 30, 8370 Blankenberge	www.vvhv.be
Zeehengelsport Ryhovenlaan 229, 9000 Gent	
Nautiv Witte Burg 70, 8670 Koksijde	www.nautiv.be
Nautibel Priester Cuypersstraat 3, 1040 Brussel	www.nautibel.be
Vlaamse Yachting Federatie Zuiderlaan 13, 9000 Gent	www.vyf.be

1622

³⁶ KB van 14 oktober 2005. – Koninklijk besluit betreffende de voorwaarden, sluiting, uitvoering en beëindiging van gebruikersovereenkomsten en het opstellen van beleidsplannen voor de bescherming van mariene gebieden onder de rechtsbevoegdheid van België.

1623 Engagementen van de gebruikers

1624

1625 De overeenkomsten vermelden de engagementen waaraan de de gebruikers van de
1626 verschillen beschermde mariene gebiede zich houden.

1627

1628 Per gebied is het volgende overeengekomen:

1629

1630 • Habitatrichtlijngebied

1631

1632 De gebruikers leveren een maximale inspanning om bij te dragen tot de bescherming van het
1633 gebied door het respecteren van de geldende wetgeving. Er wordt aanbevolen om
1634 gedurende het ganse jaar:

1635 - geen wrakken te bevissen;

1636 - het toebrengen van schade aan de zeebodem te vermijden, ondermeer door het voor
1637 anker gaan;

1638 - het respecteren van de fauna en flora op zee;

1639 - geen toiletwater, giftig of toxisch water te lozen, maar te deponeren in de havens in de
1640 daartoe bestemde opslagvoorzieningen;

1641 - geen afval overboord te gooien, maar gebruik te maken van de recyclagevoorzieningen
1642 aan wal;

1643 - geen objecten te kopen gemaakt van beschermde soorten of van archeologische
1644 onderwatervondsten;

1645

1646

1647 ▪ Vogelrichtlijngebieden

1648

1649 De gebruikers van de SBZ1, SBZ2 en SBZ3 leveren een maximale inspanning om bij te
1650 dragen tot de bescherming van het gebied door het respecteren van de geldende wetgeving.

1651 Er wordt aanbevolen tijdens de periode van 1/12 tot 15/3 wanneer de Fuut het SBZ1 en
1652 SBZ2 als pleisterplaats gebruikt een minimale verstoring van het gebied te verzekeren. Wat
1653 gemotoriseerde vaartuigen wordt aanbevolen de voorkeur te geven aan:

1654 - activiteiten dicht bij de kustlijn (0.5 zeemijl)

1655 - een route die het gebied minimaal doorkruist;

1656 - een beperking van de snelheid en de dichtheid van het aantal aanwezige vaartuigen,
1657 zonder de veiligheid van deze in gevaar te brengen;

1658

1659 De gebruikers worden aanbevolen om gedurende het ganse jaar:

1660

1661 - geen toiletwater, giftig of toxisch water te lozen, maar te deponeren in de havens in de
1662 daartoe bestemde opslagvoorzieningen;

1663 - geen afval overboord te gooien, maar gebruik te maken van de recyclagevoorzieningen
1664 aan wal;

1665 - het respecteren van de fauna en flora op zee;

1666 - geen objecten te kopen gemaakt van beschermde soorten of van archeologische
1667 onderwater-vondsten;

1668

1669

1670 ▪ Gericht marien reservaat

1671

1672 In Gerichte Mariene Reservaten (Baai van Heist) zijn alle activiteiten verboden, behoudens
1673 deze die toegelaten zijn (hier wordt verwezen naar art.5 van het KB dat het "gericht marien
1674 reservaat van de Baai van Heist instelt en dit in verband het art 8 van de wet Marien Milieu
1675 van 1999). Het komt er op neer dat in de Baai van Heist enerzijds de scheepvaart
1676 verboden is en anderzijds de twee activiteiten die onder de gebruikersovereenkomst vallen,

1677 zoals de niet gemotoriseerde watersporten en de gemotoriseerde begeleiding of
1678 reddingsoperaties.

1679
1680 Ter ondersteuning van de engagementen in de verschillende beschermde gebieden,
1681 informeren de gebruikers hun leden en klanten om de doelstelling van de beschermde
1682 gebieden te respecteren. Ze gebruiken hiervoor hun eigen kanalen, alsook de website
1683 www.de-Noordzee.be van de federale overheid en het informatiemateriaal dat de federale
1684 overheid ter beschikking stelt.

1685 1686 Engagementen van de federale overheid

1687
1688 De federale overheid (FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu,
1689 DG 5 leefmilieu) voorziet in:

- 1690
- 1691 • Actuele en gebruiksvriendelijke informatie op haar website (www.de-Noordzee.be), in
1692 het bijzonder de geldende federale en gewestelijke wetgeving, andere bepalingen en
1693 relevante informatie en links;
- 1694 • Permanente informatieborden aan de kust vanaf 2006, met name in de jachthavens
1695 en kustgemeenten;
- 1696 • De nodige administratieve ondersteuning bij het aanvragen van subsidies in het
1697 kader van Natura 2000 / Interreg of andere EU-programma's;
- 1698 • De Bruinvislijn, 080092595, waar het volgende kan gemeld worde: olievlekken,
1699 vogels, dolfinnen ,zeehonden, en incidenten.

1700 1701 1702 **6.2. Evaluatie van de gebruikersovereenkomsten**

1703
1704 De overeenkomsten werden tijdens een gezamenlijke vergadering van gebruikers en DG 5
1705 geëvalueerd.

1706
1707 De gebruikers hebben hun leden en klanten via de geëigende kanalen (websites, publicaties,
1708 nieuwsbrieven ...) van de gebruikersovereenkomsten geïnformeerd en hun leden en klanten
1709 verzocht de gebruikersovereenkomsten te respecteren.

1710
1711 De federale overheid (DG 5) heeft zijn engagementen in de overeenkomsten slechts ten dele
1712 kunnen uitvoeren. De overheid heeft in 2005 de website www.de-Noordzee.be gelanceerd,
1713 maar deze website geeft geen informatie over specifieke de marien beschermde gebieden in
1714 het Belgische deel van de Noordzee, geeft beperkte informatie over de geldende federale of
1715 gewestelijke wetgeving en een beperkt aantal links (bvb geen link naar de website van de
1716 BMM). De beloofde informatieborden in jachthavens en kustgemeenten zijn niet opgesteld.
1717 Tenslotte functioneert het 0800 nummer dat in de gebruikersovereenkomst staat vermeld als
1718 "Bruinvislijn", maar gaat het hier om het algemene nummer van het "call centre" van de FOD
1719 Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu. Echter, bij de waarneming
1720 van kadavers van zeezoogdieren en zeeschildpadden of levende dolfinnachtigen en
1721 zeeschildpadden, kan best de BMM verwittigd worden (www.mumm.ac.be):

1722
1723 Hoewel het beleidsplan voorziet in een evaluatie van de gebruikersovereenkomsten, is in de
1724 gebruikersovereenkomsten niet voorzien hoe de implementatie van de overeenkomsten
1725 opgevolgd wordt of hoe over deze opvolging gecommuniceerd wordt. Wat de gebruikers
1726 betreft, zijn er geen concrete gegevens over de opvolging van de engagementen. De
1727 gebruikers stelden tijdens het gezamenlijk overleg dat in de periode 1/12 tot 15/03 weinig op
1728 zee gevaren wordt (en bijgevolg weinig interferentie is met de pleisterplaatsen van de Fuut in
1729 de SBZ 1 en SBZ 2).

1730

1731 De gebruikers stellen in het gezamenlijke overleg dat ze zich verzetten tegen bijkomende
1732 beperkingen in de volgende gebruikersovereenkomst en vragen een prominente rol van het
1733 Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer in het overleg tussen gebruikers en federale
1734 overheid.

1735
1736 **Voorstel voor nieuwe gebruikersovereenkomsten.**

1737
1738 Het doel van de gebruikersovereenkomst is de bestaande regelgeving mbt de mariene
1739 beschermde gebieden en beschermde soorten te respecteren en door goed overleg de
1740 betrokkenheid van de leden en klanten bij het beheer van de mariene beschermde gebieden
1741 te verbeteren. De gebruikersovereenkomsten zijn een kans om van de gebruikers “guardians
1742 of the sea” te maken.

- 1743
- 1744 • De federale overheid wenst met de bestaande gebruikers overeenkomsten af te
 - 1745 sluiten voor een periode van drie jaar, beginnend op de dag dat de Minister het
 - 1746 beleidsplan goedkeurt;
 - 1747 • De federale overheid erkent het recht van de gebruikers om de beschermde
 - 1748 gebieden, binnen het wettelijk kader, op een duurzame manier te gebruiken;
 - 1749 • Er worden gesprekken opgestart om met nieuwe gebruikersgroepen overeenkomsten
 - 1750 af te sluiten;
 - 1751 • Er komen in de volgende overeenkomst geen bijkomende beperkingen voor de
 - 1752 gebruikers;
 - 1753 • De federale overheid wenst de communicatie met de gebruikers beter te structureren.
 - 1754 Dit betekent opzetten van eenvoudige evaluatieprocedures, tweemaal per jaar
 - 1755 overleg tussen gebruikers en DG 5 om de overeenkomsten te evalueren, de
 - 1756 gebruikers te ondersteunen bij hun communicatie met hun leden en klanten. De
 - 1757 federale overheid legt hiervoor de nodige middelen vast;

1758 **7. RESULTATEN EN EVALUATIE VAN MONITORING EN RAPPORTERING**

1759

1760 Monitoring van de habitats en soorten in Natura 2000 gebieden en in het BNZ is essentieel
1761 om conclusies te trekken voor het te voeren beleid. In dit hoofdstuk worden, na een korte
1762 samenvatting over de monitoring van het BNZ, de resultaten van de monitoring beschreven
1763 die van belang zijn voor het beleid van de mariene beschermde gebieden.

1764

1765 **7.1 Monitoring**

1766

1767 Het BNZ is één van de meest onderzochte mariene gebieden (zie oa Maes et al 2005, MIRA
1768 2006, Deros et al. 2007). De BMM en verschillende wetenschappelijke instelling monitoren
1769 de biodiversiteit in het marien milieu in het Belgische deel van de Noordzee.

1770

1771 Het BMM monitort als wetenschappelijk instelling van de Dienst Marien Milieu het mariene
1772 milieu in het BNZ³⁷. Deze monitoring heeft betrekking op (1) de kwaliteit van het mariene
1773 milieu en zijn diverse componenten, met name water, sedimenten en biota, (2) de natuurlijke
1774 of mensgebonden activiteiten of aanvoer, die de kwaliteit van het mariene milieu kunnen
1775 aantasten en (3) de effecten van deze activiteiten en aanvoer. Ook evalueert de BMM de
1776 milieueffectrapportages die in kader van het vergunningsbeleid worden opgesteld.

1777

1778 Sinds 1970 financiert het federale wetenschapsbeleid verscheidene onderzoeksprogramma's
1779 ivm het Noordzee ecosysteem met als doel het beleid met wetenschappelijke gegevens te
1780 ondersteunen (zie www.belspo.be/belspo/Northsea/index_en.stm). Het Fonds voor
1781 Zandwinning (FOD Economie) financiert de monitoring van de effecten van zand- en
1782 grindwinning op het mariene benthos. Deros et al (2007) geven een samenvatting van de
1783 biologische monitoring in het BNZ.

1784

1785 ✓ Zeezoogdieren: de BMM coördineert daarnaast in het kader het KB
1786 soortenbescherming (KB van 21 december 2001) en van ASCOBANS het
1787 interventienetwerk dat instaat voor het wetenschappelijk onderzoek van zoogdieren
1788 en vogels. Deze BMM monitoringsresultaten worden op nationaal vlak verzameld in
1789 een gegevensbank (zie www.mumm.ac.be).

1790

1791 ✓ Zeevogels: het INBO telt sinds 1992 op een gestandaardiseerde manier de mariene
1792 avifauna vanaf schepen. Daarnaast worden ook in opdracht van derden door het
1793 INBO zeevogeltellingen uitgevoerd, bvb nulmetingen naar aanleiding van de aanleg
1794 van windmolenparken. In 2006 publiceerde het INBO een samenvattend rapport over
1795 de monitoring van zeevogels in het BNZ (Courtens en Stienen, 2006).

1796

1797 ✓ Macrobenthos: de sectie mariene biologie van de Universiteit van Gent heeft in
1798 samenwerking met het VLIZ en het ILVO het macrobenthos van het Belgische deel
1799 van de Noordzee in kaart gebracht (Degraer et al 2006)

1800

1801 Evaluatie: In het kader van de ontwerp beleidsplannen heeft de BMM de opdracht om de
1802 hydrodynamica, de samenstelling van het benthos en de vogelstand in de mariene
1803 beschermde gebieden te monitoren³⁸. Er dient op gewezen te worden dat er geen specifieke
1804 monitoring plaats vindt in de mariene beschermde gebieden om het beleid van de overheid
1805 te evalueren en de overheid te adviseren. Echter, de inventarisaties door wetenschappelijke
1806 instellingen van fauna en flora in de Noordzee duiden op het internationale
1807 natuurbeschermingsbelang van de kustzone.

1808

³⁷ Zie KB van 29 september 1997 houdende overdracht van BMM naar KBIN.

³⁸ (art 13 van het KB van 14 oktober 2005)

1809 Monitoring en terugkoppeling van de monitoreindresultaten naar het beleid met inspanningen
1810 van de betrokken sectoren lonen. Bijvoorbeeld, de daling van de accidentele
1811 olieverontreiniging in het BNZ, de verbeterde kwaliteit van het zwemwater, de wederintrede
1812 van een aantal vissoorten in de Zeeschelde, enz.

1813

1814 7.2. Rapportering

1815

1816 Vogelrichtlijngebieden

1817

1818 In het kader van de Vogelrichtlijn (art 12) rapporteren de lidstaten om de drie jaar aan de
1819 Europese Commissie. De meest recente Belgische rapportering dateert van 2005 en had
1820 betrekking op de periode 2002-2004, dus de periode van vòòr de instelling van de Speciale
1821 Beschermingszones SBZ1, SBZ2, en SBZ3.

1822

1823 Deze rapportering behandelt:

1824

- 1825 ✓ De bescherming van de leefgebieden: het voorbereidend wetgevend werk mbt het KB
1826 van 14 oktober 2005 voor de instelling van speciale beschermingszones en speciale
1827 zones voor natuurbehoud in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van
1828 België. Speciale vermelding van de voorbereidende studie door Haelters et al. 2004
1829 De voorbereiding door de federale overheid voor de Noordzee van aan Masterplan;
- 1830 ✓ De bescherming van de soorten: De evaluatie van het ornithologisch belang bij het
1831 toekennen van vergunningen voor de bouw van windmolenparken op de
1832 Thorntonbank; het verbod van jacht op zee;
- 1833 ✓ Bevordering van het wetenschappelijk onderzoek: rapportering over het
1834 wetenschappelijk onderzoek naar aanleiding van het incident met de Tricolor (Zie
1835 Haelters et al. 2003).

1836

1837 Habitatrichtlijngebieden

1838

1839 In het kader van de Habitatrichtlijn rapporteren de lidstaten om de zes jaar aan de
1840 Europese Commissie over de toepassing van de maatregelen die in het kader van de richtlijn
1841 genomen zijn: de bedoelde instandhoudingsmaatregelen, de beoordeling van die
1842 maatregelen op de staat van instandhouding van de typen van natuurlijke habitats van
1843 bijlage I en soorten van bijlage II en de voornaamste taken van in het artikel 11 bedoelde
1844 toezicht.

1845

1846 De meest recente Belgische rapportering dateert van 2007 en heeft betrekking op de periode
1847 2001-2006, dus voor een deel de periode van vòòr de instelling van de Speciale Zone voor
1848 Natuurbehoud van de Trapegeer-Stroombank. Voor een synthese van de Belgische
1849 rapportering voor de Atlantische Regio, zie Paelinckx en De Bruyn (2007).

1850

1851 Wat de habitattypen van bijlage I en soorten van bijlage II betreft voor het BNZ wordt het
1852 volgende door België aan de EC gerapporteerd³⁹.

1853

- 1854 ✓ Habitat typen bijlage I:

1855

1856 Code 1110 permanent met zeewater overstroomde zandbanken: (range: gunstig; gebied:
1857 gunstig, gunstige staat van instandhouding; structuur en functie van de typische soorten:
1858 ongekend, toekomstige verwachtingen: gunstig): totaalbeoordeling: gunstig⁴⁰.

³⁹ Coördinatie van de rapportering door INBO. Gegevens werden digitaal ingevoerd in de "Central Data Repository CDR" van Reportnet

⁴⁰ Op dit ogenblik heeft echter onvoldoende monitoring plaatsgevonden om dit te besluiten. De milieudrukken op dit habitat type (zeewaterkwaliteit, boomkorvisserij, ...) blijven te groot.

1859
1860
1861

✓ Soorten bijlage II:

Soort	Areaal	Populatie	Habitat voor de soort	Toekomstige verwachting	Totaal-beoordeling
<i>Halichoerus grypus</i>	Gunstig	Gunstig	Onvoldoende	Ongekend	Onvoldoende
<i>Phocoena phocoena</i>	Gunstig	Gunstig	Slecht	Onvoldoende	Slecht
<i>Phoca vitulina</i>	Gunstig	Onvoldoende maar verbeterend	Onvoldoende	Ongekend	Onvoldoende
<i>Alosa fallax</i>	Gunstig	Onvoldoende maar verbeterend	Ongekend	Gunstig	Onvoldoende
<i>Lampetra fluviatilis</i>	Gunstig	Onvoldoende maar verbeterend	Ongekend	Gunstig	Onvoldoende
<i>Tursiops truncatus</i>	Slecht	Slecht	Onvoldoende	Onvoldoende	Slecht

1862
1863
1864
1865
1866
1867
1868
1869
1870
1871

Evaluatie:

De rapportering onder de Vogelrichtlijn gebeurde vòòr de aanmelding van de speciale beschermingszones en geeft de stand van zaken op dat ogenblik weer.

De rapportering van de Habitatrichtlijn (art 17) werd door het Topic Centre on Biological Diversity (Europees Milieuagentschap) aan een kwaliteitstoets onderworpen (ETC-Biodiversity 2007). Het ETC stelt dat:

1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889

- ✓ Voor wat de monitoring betreft, enkel algemene beginselen vermeld worden over monitoring in het mariene milieu, terwijl art 11 van de richtlijn vraagt om een *beoordelingssysteem* op te stellen om aan de voorwaarden van art 11 te voldoen (de instandhouding monitoren van de in art 2 bedoelde soorten en habitat typen).
- ✓ Voor wat natuurbeschermingsmaatregelen betreft, vooral gerapporteerd wordt over algemene, horizontale programma's voor de bescherming van het mariene milieu. Echter, het verband met de beschermingsmaatregelen in Habitatrichtlijngebieden is niet duidelijk. Daarom stelt het ETC dat de beschermingsmaatregelen specifiek het doelstellingen van de richtlijn moeten beogen. Het verband tussen de algemene maatregelen en de natuurbeschermingsmaatregelen voor het Natura 2000 gebieden moet verduidelijkt worden. Zoniet worden de genomen maatregelen als niet relevant beschouwd. Ook wat betreft de gebruikersovereenkomsten stelt het ETC dat de relatie van deze maatregel en de achteruitgang van het habitat type / soort niet duidelijk is.
- ✓ Voor wat soortenbeschermingsmaatregelen (art 12 tot 16) betreft, stelt het ETC dat enkel naar een wettekst verwezen wordt en niet naar concrete maatregelen. Er dient ook over andere maatregelen gerapporteerd te worden.

1890
1891
1892
1893
1894
1895

Er is dus nood aan een monitoring van de doelsoorten en natuurlijke habitattypen, zowel specifiek in de Natura 2000 gebieden als in het gehele deel van de Noordzee. De rapportering in het kader van de habitatrichtlijn slaat dus zowel op de "overall situation" van het BNZ als situatie in de Natura 2000 gebieden (vooral dit laatste punt van de verplichting is onvoldoende ingevuld).

1896
1897
1898
1899
1900
1901

Monitoring in het mariene milieu is een dure aangelegenheid: daarom moet het monitoringsprogramma zoo opgezet worden dat het ook voldoet aan de verplichtingen van de EU-Habitat- en Vogelrichtlijn, de Kaderrichtlijn Water (voor wat kustwateren betreft), de Kaderrichtlijn Mariene Strategie voor wat betreft de goede ecologische status betreft en de OSPAR Conventie en de CMS..

1902 **8. UITDAGINGEN VOOR HET BELEID**

1903
1904

1905 De bescherming en het beheer van natuur in het mariene milieu is erg verschillend en
1906 complexer dan op het vasteland: er is geen privaatrechtelijk eigendom, er zijn geen duidelijke
1907 grenzen af te bakenen tussen de verschillende compartimenten van het mariene milieu, de
1908 milieudrukken komen zowel vanuit activiteiten op zee als vanuit activiteiten op land en zeer
1909 belangrijk, er is bij het publiek een algemeen gebrek aan kennis en over de mariene
1910 biodiversiteit en over het belang van de diensten die het mariene ecosysteem⁴¹ aan de
1911 gemeenschap biedt.

1912

1913 Alvorens de beleidsmaatregelen voor te stellen, is het zinvol om enkele belangrijke
1914 uitdagingen kort toe te lichten:

1915

1916 • Nieuwe ontwikkelingen op zee: lange tijd waren visserij en transport de belangrijkste
1917 activiteiten die op zee plaatsvonden. Sinds de vorige eeuw is het gebruik van de zee
1918 toegenomen en gediversifieerd zodat op dit ogenblik in het " Belgisch deel van de
1919 Noordzee" van een "zee van chaos" wordt gesproken. De indicatoren duiden op een
1920 verdere toename en diversificatie van het mariene milieu. De druk op de mariene
1921 biodiversiteit neemt dus toe, vandaar de noodzaak om de "ecosystem services" van
1922 het mariene milieu in het Masterplan van de Noordzee te integreren;

1923

1924 • Een ruimtelijk geïntegreerd beleid: het geïntegreerd kustzonebeheer heeft tot doel
1925 de ecologische, economische en maatschappelijke aspecten van de kustzone in
1926 evenwicht te brengen en om aldus de kustzone duurzaam te beheren. De focus ligt
1927 hierbij op de kustzone, de strook zee en land die enerzijds een deel van de zee en
1928 anderzijds een deel van het land omvat (de kustgemeenten en het onmiddellijke
1929 hinterland). Het is niet de bedoeling om het gevoerde beleid van het Kustzonebeheer
1930 te beoordelen; bij de integratie van het beleid mbt mariene beschermde gebieden
1931 moet ook een bredere ruimtelijke integratie voor ogen gehouden worden: bvb de
1932 beïnvloeding van de kwaliteit van het mariene milieu door vuilvrachten via rivieren,
1933 de niet-inheemse en mogelijk invasieve soorten die via ballastwater in onze zee
1934 terecht komen. Wat het mariene beleid betreft, wordt een ecosysteem-benadering
1935 vooropgesteld, hetgeen ook in het Europese beleid als vertrekpunt is voor een
1936 duurzaam marien beleid..

1937

1938 • Verdeelde bevoegdheden en een veelheid aan administraties: de complexiteit van
1939 het mariene milieu (en van de het Belgische staatsbestel) brengt mee dat
1940 bevoegdheden verdeeld zijn over federale regering en gewesten en hun
1941 respectievelijke administraties. Er is dus nood aan goed overleg; zowel verticaal
1942 tussen het lokale, gewestelijke en federale niveau als horizontaal tussen de
1943 verschillende beleidsdomeinen;

1944

1945 Beperkte betrokkenheid met het mariene milieu. In het engels is er een zeer toepasselijke
1946 uitdrukking "lack of ownership" waarmee het gebrek aan betrokkenheid van de meeste
1947 mensen met het mariene milieu en met de mariene biodiversiteit omschreven wordt. Zowel
1948 vanuit het milieu- en wetenschapsbeleid van de federale en Vlaamse overheid poogt men
1949 de betrokkenheid te vergroten door het mariene milieu en de mariene biodiversiteit een
1950 gezicht te geven. De betrokkenheid kan succesvoller indien ook andere beleidsdomeinen

⁴¹ De diensten die ecosystemen wereldwijd aan ons aanbieden en de basis zijn van ons welzijn, werden door het "Millennium Ecosystem Assessment" van de VN duidelijk geformuleerd en aangetoond (zie www.millenniumassessment.org).

1951 daartoe bijdragen. De ervaring van verenigingen die zich inzetten voor natuur- en
1952 milieubescherming van het mariene milieu zal hiervoor benut worden.

1953 • Noodzaak aan een maatschappelijke ondersteuning: goed beheer van de mariene
1954 beschermde gebieden en zorg voor mariene biodiversiteit en marien milieu is van
1955 belang om de draagkracht van het mariene ecosysteem in stand te houden en om op
1956 een duurzame manier van de “*ecosystem services*” van de zee te kunnen benutten.
1957 De “*ecosystem services*” komen de gehele bevolking ten goede, dus niet alleen
1958 diegenen die van de zee of dicht bij de zee leven. Een duurzaam marien beleid (ook
1959 van de beschermde gebieden) heeft dus nood aan een brede maatschappelijke
1960 ondersteuning van het mariene beleid, nood aan klare duidelijke regelgeving, een
1961 efficiënte administratie en voldoende financiële middelen.

1962

1963 België heeft zich internationaal politiek geëngageerd om het Europese milieu- en
1964 natuurbeleid te implementeren. De Kaderrichtlijn Europese Mariene Strategie en de
1965 Europese Maritieme strategie bepalen de voorwaarden om de nieuwe ontwikkelingen op zee
1966 in het mariene ruimtelijk beleid en het mariene milieubeleid te integreren.

1967

1968 Door de voorgestelde maatregelen met betrekking tot de beleidsplannen van de mariene
1969 beschermde gebieden draagt de federale overheid bij om dit beleid te implementeren en wil
1970 daarvoor met de gewesten en gebruikers samen werken.

1971

1972

1973 **9. SAMEN MAATREGELLEN UITWERKEN EN UITVOEREN**

1974

1975

1976 Met de aanduiding van mariene beschermde gebieden in uitvoering van de Europese Vogel-
1977 en Habitatrichtlijn heeft de federale regering een belangrijke eerste stap gezet naar
1978 bescherming van de mariene biodiversiteit.

1979

1980 Maar er is meer nodig. De Europese Commissie heeft de lidstaten gevraagd om het proces
1981 van de aanduiding van mariene beschermde gebieden in 2008 af te werken (vooral in de
1982 Exclusief Economische Zone is er nood aan de verdere implementatie van de richtlijn) om zo
1983 tegen 2012 een coherent netwerk te hebben van mariene beschermde gebieden⁴². De
1984 federale overheid wil deze Europese Biodiversiteitspolitiek in het Belgische deel van de
1985 Noordzee implementeren. Daarom wordt een onderzoek opgestart om een lijst op te stellen
1986 van gebieden in het BNZ die voldoen aan de voorwaarden vermeld in de habitatrichtlijn
1987 (bijlage III) en die in aanmerking kunnen komen als potentiële Gebieden van
1988 Gemeenschappelijk Belang (pSCIs). In een latere fase en na evaluatie door de Europese
1989 Milieuagentschap) van de lijst van voorgestelde mariene gebieden van de Atlantische
1990 biogeografische regio kunnen bijkomende gebieden als Gebieden van Gemeenschappelijk
1991 Belang door de Habitat Comité voorgesteld en door een beschikking van de Europese
1992 Milieuraad bekrachtigd worden. Deze gebieden dienen dan door de federale overheid als
1993 Speciale Zones voor Natuurbehoud (Habitatrichtlijngebieden) worden aangeduid.

1994

1995 Gedurende de laatste decennia is door onze wetenschappelijke instellingen een belangrijke
1996 hoeveelheid wetenschappelijke informatie vergaard in het BNZ. Deze informatie was vaak
1997 onderdeel van internationale projecten (OSPAR, ICES, projecten van EU wetenschap- en,
1998 milieubeleid). Ondanks het feit dat nog bijkomend onderzoek noodzakelijk is, is toch de
1999 nodige basisinformatie aanwezig, om de problemen van de mariene beschermde gebieden
2000 aan te pakken en op termijn in deze gebieden een gunstige staat van instandhouding
2001 te scheppen,.

2002

2003 Samen de gezamenlijke problemen bekijken en samen werken aan oplossingen is voor de
2004 voorbereiding en implementering van de beleidsplannen van de mariene beschermde
2005 gebieden een noodzaak. De federale overheid wenst daarom met het Vlaamse Gewest de
2006 nodige akkoorden af te sluiten om mariene beschermde gebieden met hun interface tussen
2007 federaal en Vlaamse bevoegdheden betere overlevingskansen te geven.

2008

2009 Dit voorgestelde maatregelen gaan over het plan van aanpak van het federaal beleid ten
2010 aanzien van de mariene beschermde gebieden in het Belgische deel van de Noordzee en
2011 heeft als doel om voor de soorten en habitattypen waarvoor deze gebieden zijn ingesteld een
2012 gunstige staat van instandhouding van deze mariene beschermde gebieden te houden of te
2013 herstellen. De maatregelen die op basis van dit ontwerp van beleidsplan voor de mariene
2014 beschermde gebieden gehouden worden, houden rekening met de vereisten op economisch,
2015 sociaal en cultureel gebied, en met de regionale en lokale bijzonderheden.

2016

2017

2018 De volgende strategie wordt voorgesteld:

2019

- 2020
- **Het aanpakken van de belangrijkste drukken op het milieu:** gezien de veelheid
2021 aan gebruiken in en rond de mariene beschermde en de effecten op de soorten en
2022 habitats waarvoor de gebieden als Natura 2000 gebieden zijn ingesteld, moet voor
2023 alle mariene beschermde gebieden prioritair aandacht gegeven worden aan de
2024 verbetering van de kwaliteit van het mariene milieu (maatregelen 1-3). Voor wat de
2025 Natura 2000 gebieden betreft, dienen de negatieve effecten van de visserij

⁴² Zie brief L.Miko (EC DG ENV) to the Nature Directors of Coastal Member States (17/03/2008)

- 2026 (maatregel 4) en de verstoring van de beschermde vogelsoorten (maatregel 5)
2027 aangepakt worden;
- 2028 • **Bepalen van operationele instandhoudingsdoelstellingen, monitoring en**
2029 **toezicht.** Naast de noodzakelijke aanpak van de belangrijke drukken op het milieu
2030 moet voor een effectief beleid de instandhoudingsdoelstellingen operationeel
2031 gedefinieerd worden (maatregel 6) en moet de monitoring op punt gesteld worden
2032 (maatregel 7). Om de bestaande wetgeving ter bescherming van het Natura 2000 toe
2033 te passen dient een effectief toezicht gehouden te worden (maatregel 8).
- 2034 • **Doelgerichte communicatie om de mariene biodiversiteit te beschermen:** kennis
2035 over de waarde van het mariene milieu vergroten en hierdoor de noodzaak voor
2036 respect voor de mariene biodiversiteit in alle relevante beleidsdomeinen en bij het
2037 brede publiek verkrijgen, vergt een permanente inspanning van de federale overheid.
2038 Dit betekent doelgericht communicatie, sensibilisering (maatregel 9) en
2039 samenwerking met gebruikers (maatregel 10) en verschillende administraties van
2040 federale en regionale instellingen. Het oprichten van een adviescommissie
2041 (maatregel 10) voor het begeleiden van het beheer van de mariene beschermde
2042 gebieden is ook hier onderdeel van.
- 2043 • **Aandacht voor andere relevante maatregelen en initiatieven.** Het beleid mbt de
2044 mariene beschermde gebieden mag niet uit het oog verliezen dat ook ander relevante
2045 maatregelen nodig zijn: evaluatie van afbakening Vogelrichtlijngebieden (maatregel
2046 11), een actieplan bedreigde soorten (maatregel 12) en technische evaluatie van de
2047 regelgeving om een klare en duidelijke regelgeving te hebben (maatregel 13).
- 2048
2049
2050
2051

2051
2052

Het aanpakken van de belangrijkste drukken op het milieu

Maatregel 1: implementatie van EU & OSPAR regelgeving

Trekker: FOD Leefmilieu

Partner: Vlaamse Gemeenschap, BMM, INBO

Deadline: 2015 (EU Kaderrichtlijn Water), 2020 (Kaderrichtlijn Mariene Strategie), 2021 (OSPAR HSC)

Gebieden: Trapegeer-Stroombank, SBZ1, SBZ2, SBZ3

Deze maatregel vloeit voort uit een de volgende Europese verplichtingen:

- Kaderrichtlijn Water: de doelstelling om tegen 2015 voor de kustwateren (tot 1 zeemijl) een goede ecologische status te behalen en voor de territoriale zee een goede chemische toestand te behalen.
- Kaderrichtlijn Mariene Strategie (MSD): doelstelling om tegen 2020 een goede milieutoestand van het mariene milieu te bereiken. Noteer dat de EMS de verbetering beoogt van alle belangrijke componenten van het mariene ecosysteem.
- De implementatie van de OSPAR-strategie mbt schadelijke stoffen (hazardous substances of HS-strategie) en eutrofiërende stoffen (EU-strategie). De doelstelling van de HS-strategie is om tegen 2021 het transport naar de zee van schadelijke stoffen tot background niveaus terug te dringen.
- De toepassing van de OSPAR EcoQO's (Ecological Quality Objectives) ondersteunen voor de monitoring van het mariene milieu. Deze EcoQO's zijn operationele en erkende technieken om o.a. plasticverontreiniging, olieverontreiniging, accumulatie van organochloorverbindingen etc.

2053
2054

Maatregel 2: overeenkomst met havenautoriteiten met als doel het samen uitwerken van maatregelen waardoor vervuiling van het mariene milieu vanuit de havens vermeden wordt.

Trekker: FOD Leefmilieu

Partner: de zeehavens aan de kust, Dienst Maritieme Toegang (Dept. Openbare Werken en Mobiliteit, Vlaanderen), FOD Mobiliteit, FOD binnenlandse zaken (Civiele Bescherming), Kustwachtstructuur.

Deadlines: 2009 / 2011

Gebieden: Trapegeer-Stroombank, SBZ2, SBZ3

Er wordt in 2009 gestructureerd overleg opgestart met havenautoriteiten en partners om op basis van de geldende wetgevingen per haven een knelpuntenanalyse te hebben en in 2011 een overeenkomst waardoor de milieueffecten op zee vanuit de havens vermeden worden.

Belangrijke Europese regelgeving in dit verband zijn oa richtlijn 2000/59/EG van 27 november 2000 betreffende havenontvangstvoorzieningen voor scheepsafval en ladingresiduen, de richtlijn van 26 oktober 2005 betreffende het verhogen van de veiligheid van havens bereiden de havenautoriteiten reactieplannen voor. Ook de milieuveiligheidsaspecten zijn een onderdeel van deze reactieplannen.

De zeehavens Zeebrugge en Oostende grenzen immers aan belangrijke beschermingszones; de daarin voorkomende vogelsoorten zijn gevoelig voor olieverontreiniging; sommige benthosoorten kunnen gevoelig zijn voor vervuilende stoffen als TBT, ande persistente/accumuleerbare/toxische stoffen en hormoonverstorende stoffen. De verantwoordelijkheid van het federaal beleid mbt het mariene milieu en de expertise van de dienst Marien Milieu (opgebouwd met oa Civiele Bescherming) in verband met oliebestrijding maken deze maatregel uitvoerbaar.

2055

Maatregel 3: Vervolg van "Fishing for Litter"**Trekker:** Haven Oostende**Partner:** SDVO, FOD Leefmilieu, Visveiling Zeebrugge, Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer(?)**Deadline:** 2009**Gebieden:** Trapegeer-Stroombank, SBZ1, SBZ2, SBZ3

Het project "Fishing for Litter" wordt in overleg met de Vlaamse bevoegde instellingen verder gezet en er worden lessen getrokken uit de bevindingen. Dit project is een prioritaire actie die in de eindverklaring van de zesde Ministeriële Noordzeeconferentie (Göteborg, 2006) werd voorgesteld. Het betreft het aan wal brengen van afval op zee, dat vissers tijdens het vissen, mee in hun netten vangen. Hiervoor is sensibilisering nodig. Project kan geïmplementeerd worden door de opvangcapaciteit ter beschikking te stellen (zakken om aan boord mee te nemen), door transport van de zakken eens in de haven, en door het afval te sorteren en te analyseren. Deze sortering en analyse van de samenstelling zijn nodig om nu te aan OSPAR te kunnen rapporteren; deze maatregel is ook van belang in het kader van de toekomstige Europese Kaderrichtlijn Mariene Strategie. (Eventueel van belang voor rapportering als aanvullende maatregel om de chemische en ecologische kwaliteit in de kustwateren te verbeteren in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water (2000/60/EC).

2056
2057**Maatregel 4: samenwerking en overeenkomst tussen de bevoegde federale en gewestelijke overheden om de negatieve impact van (sleepnet)visserij op de mariene biodiversiteit waarvoor de Natura 2000 gebieden zijn ingesteld, te stoppen.****Trekker:** FOD Leefmilieu**Partner:** Vlaamse Gemeenschap (daarnaast Franse en Nederlandse bevoegde overheden, Europese Commissie DG MARE, DG ENV, ...)**Deadline:** 2011**Gebieden:** prioritair in Trapegeer-Stroombank wat boomkorvisserij betreft, daarnaast ook in SBZ1, SBZ2 en SBZ3 wat het vissen op vissoorten betreft tijdens de verblijfsperiode van de doelsoorten in de SBZs.

De effecten de visserij op de biodiversiteit zijn summier in hoofdstuk 4 beschreven. In de Trapegeer-Stroombank, habitatrichtlijngebieden dat aangemeld is voor de bescherming van "permanent met zeewater van geringe diepte overstroomde zandbanken", hebben sleepnetten (boomkor in het bijzonder) een directe impact op de structuur en soorten van deze habitat en is het een probleem dat prioritair dient te worden aangepakt⁴³. Daarnaast heeft visserij ook een impact op biodiversiteit (warrelnetvisserij, verminderd voedselaanbod, verstoring, etc.) in andere Natura 2000 gebieden.

Het instellen van concrete maatregelen mbt de visserij valt onder de bevoegdheid vallen van het Vlaamse Gewest. Het mariene biodiversiteitsbeleid is een federale bevoegdheid. Daarom wordt in 2009 met de bevoegde diensten voor beroeps- en sportvisserij en het ILVO overleg opgestart om deze problematiek 'in kaart te brengen', samen in consensus maatregelen voor te stellen om tegen 2011 de schadelijke effecten van de visserij prioritair in Natura 2000 gebieden te stoppen.

Er wordt in 2009 overleg opgestart met de buurlanden (Frankrijk en Nederland) en de Europese Instellingen om de grensoverschrijdende aspecten van de aanpak te bespreken en om tegen 2011 te de schadelijke effecten van de visserij prioritair in Natura 2000 gebieden in het BNZ te stoppen.

Wat het nationaal overleg betreft, is op de eerste plaats belangrijk dat de verschillende administraties erkennen dat bepaalde vormen van visserij een negatieve impact hebben op de Natura 2000 gebieden en dat maatregelen nodig zijn om de gunstige staat van instandhouding te garanderen.

⁴³ Zie ook UK action plan for sublittoral sands and gravels (<http://www.ukbap.org.uk>)

verwachten resultaat, daarenboven zijn maatregelen in kleinere gebieden moeilijk op te volgen.

Er dient gebruik gemaakt te worden van ervaring en informatie om de gepaste maatregelen voor te bereiden. Bij voorbeeld:

- De wetenschappelijke projecten in binnen en buitenland over relatie visserij-biodiversiteit (ICES, 'Vissen met tegenwind, ..).
- Het WAKO-project en de ervaringen van het ILVO mbt alternatieve visserijtechnieken
-
- De financieringsmogelijkheden van bv het Europese Visserijfonds, INTERREG, LIFE,
- Projecten uit het buitenland: EMPAS project tussen BfN en ICES, LIFE-Natuurprojecten, OSPAR, FAO, etc

Het is noodzakelijk dat in voldoende grote gebieden en in duidelijk erkende gebieden deze maatregelen worden geïmplementeerd. Het uitvoeren van dergelijke maatregelen in kleine gebiedsdelen leidt niet tot het te

2058

2059

Maatregel 5: samenwerking met de Agentschap Natuur en Bos van de Vlaamse administratie en het Ministerie van Defensie om op geïntegreerde manier maximaal ruimte, rust en voedsel voor de zeevogels te bieden.

Trekker: FOD Leefmilieu

Partner: Vlaamse Gemeenschap, Ministerie van Defensie, Gebruikersgroepen, Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer, INBO

Deadline: 2011

Gebieden: prioritair in SBZ1, SBZ2, SBZ3 voor beschermde zeevogels.

Ruimte, voedsel en rust zijn van prioritair belang om waardevolle ornithologische gebieden te verkrijgen. Verscheidene zeevogelsoorten gebruiken zowel de zee als pleister- en foerageergebied als de natuurgebieden in de kustzone als broedplaats. Opzetten van het noodzakelijke overleg om knelpunten ivm ruimte, rust en voedsel onder de aandacht te brengen van verschillende actoren die op de zee actief zijn (scheepvaart, windenergie, visserij, recreatie,) en de gepaste maatregelen voor te stellen.

2011: protocol met Defensie mbt oefeningen op zee en van op het land naar zee om negatieve effecten op zeevogels en zeezoogdieren te vermijden.

2011: integratie van beleidsplannen waar beschermde Natura 2000 gebieden in zee en op land aan elkaar grenzen.

Zie ook de gebruikersovereenkomsten; Het beleid om deze voorwaarden te bereiken is anderzijds gericht op de gebruikersovereenkomsten, waarin gebruikers zich engageren om beschermde vogelsoorten tijdens de periode van migratie niet te verstoren en waarin communicatie met gebruikers gepland wordt;

2060

2061

2062

2062
2063

Operationele instandhoudingsdoelstellingen, monitoring en toezicht

Maatregel 6: project om volgens wetenschappelijke criteria operationele instandhoudingsdoelstellingen te formuleren.

Trekker: FOD Leefmilieu

Partners: Belspo, BMM, INBO, Universitaire instellingen

Deadline: 2009

Gebieden: Trapegeer-Stroombank, SBZ1, SBZ2, SBZ3

In 2009 een onderzoek opzetten om in functie van de invloeden op de habitat en aan de hand van de parameters relevante indicatoren te selecteren, de relevante monitoringstechnieken voor te stellen, de grenswaarden van de “gunstige staat van instandhouding” te bepalen, om aldus over de staat van instandhouding te rapporteren enterug te koppelen naar het beleid mbt de mariene beschermde gebieden.

De EU-Habitatrichtlijn (art 1.e en i) definieert slechts in algemene termen de “gunstige staat van instandhouding” voor de habitattypen (inclusief de typische soorten van de habitattypen) en de soorten waarvoor de Natura 2000 gebieden zijn aangeduid. De “staat van instandhouding” van het habitatype en van de betreffende soort wordt bepaald door de som van alle invloeden op de habitat en de soorten met als parameters het natuurlijk areaal, de structuur en functie van de habitat of de populatiedynamiek, verspreidingsgebied en habitatgrootte van de soorten uit bijlage II of de “typische soorten” van een natuurlijk habitat.

De Vogelrichtlijn heeft geen definitie van “instandhoudingsdoelstelling” in de zin van de Habitatrichtlijn, maar stelt dat de vogelsoorten waarvoor de gebieden als SBZ zijn aangewezen alle nodige maatregelen genomen worden om de bedoelde vogelsoorten een voldoende gevarieerdheid van leefgebieden te bieden en een voldoende omvang van deze gebieden te beschermen, in stand te houden of te herstellen.

De voorgestelde onderzoek dient om de volgende aspecten te behandelen:

Voor structuur van de habitat: uitwerken van fysische en geologische indicatoren;

Voor de macrobentische gemeenschappen en hun functie: uitwerken van kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren (specifieke aandacht voor rifbouwers inbegrepen);

Voor de typische soorten (inclusief de vogelsoorten van de SBZs): uitwerken van kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren (en indien mogelijk linken met voedselbronnen);

De instandhoudingsdoelstellingen zullen in monitoring opgenomen worden (maatregel 7) en resultaten van de monitoring zullen teruggekoppeld worden naar het beleid.

2064
2065

Maatregel 7: opzetten van wetenschappelijk monitoringsprogramma.

Trekker: FOD Leefmilieu

Partners: Belspo, BMM, INBO, Universitaire instellingen

Deadline: 2009

Gebieden: Trapegeer-Stroombank, SBZ1, SBZ2, SBZ3

Deze maatregel sluit nauw aan bij de voorgaande paragraaf mbt de instandhoudingsdoelstellingen

- Een kwalitatieve en kwantitatieve monitoring waardoor trends kunnen vastgesteld worden en deze kunnen gerelateerd worden aan menselijke activiteiten waardoor sturing van het beleid mogelijk is. Monitoring van de staat van instandhouding van de habitattypen (bijlage I) en soorten (bijlage II) van de habitatrichtlijn moet dus gebeuren aan de hand van duidelijke, waar

opportuun in het licht van de doelstelling, meetbare referentiewaarden van de gunstige staat van instandhouding⁴⁴.

- Monitoring van de betreffende habitattypen en soorten vindt plaats over het gehele gebied en moet rekening houden met de milieudrukken en met de natuurlijke biologische processen (populaties, successies, patronen, ..);
- Monitoring heeft ook betrekking op de beschermingsmaatregelen in een beschermd gebied en op de effecten voor de doelsoorten en –habitats;

Het is noodzakelijk dat de indicatoren voorgesteld voor de Habitatrichtlijn geïntegreerd kunnen worden met deze van de Europese Kaderrichtlijn Water en de Europese Mariene Strategie. Deze maatregel kan naar analogie van de Kaderrichtlijn Water (KRW) opgevat worden. Wat het macrobenthos betreft, worden voor de KRW-monitoring vier parameters opgevolgd voor vier verschillende macrobentische gemeenschappen (totale biomassa, totale dichtheid, aantal soorten en soortensamenstelling). Deze gemeenschappen kunnen in bepaalde mate overgenomen worden voor het definiëren van de instandhoudingsdoelstellingen van de EU-Natuurrichtlijnen. Er dient met name voor de verdere toepassing van de EU-Habitat en Vogelrichtlijn nog bepaald te worden met welke frequentie de parameters dienen gebruikt te worden en of er voor de instandhoudings-doelstellingen een (soort)specifiekere opvolging noodzakelijk is.

Om de monitoring operationeel te maken is het nodig deze algemene instandhoudingsdoelstelling voor de beschermde vogelsoorten waarvoor de SBZ zijn aangewezen te kwantificeren

De instandhoudingsdoelstellingen (maatregel 6) zullen in monitoring opgenomen worden en resultaten van de monitoring zullen teruggekoppeld worden naar het beleid. Rapportering is ook deel van EU-verplichting.

2066
2067

Maatregel 8: het toezicht verbeteren

Trekker: FOD Leefmilieu

Partners: Scheepvaartpolitie, Marinecomponent van het Min Defensie, BMM, Structuur Kustwacht, MDK, Dienst Zeevisserij, Noordzeemagistraat

Deadline: 2009

Gebieden: Trapegeer-Stroombank, SBZ1, SBZ2, SBZ3

Toezicht op zee is verdeeld tussen federale en gewestelijke instanties en de verschillende bevoegdheden mbt activiteiten die een effect kunnen hebben op de mariene beschermde gebieden of de beschermde zijn gekend (zie oa MIRA 2006).

Het nultolerantiebeleid mbt de pollutie van het mariene milieu heeft zijn vruchten afgeworpen en maakt gebruik van een samenwerking tussen Federale en Vlaamse instanties.

2010: Voorstel voor een symposium om toezicht maatregelen voor te stellen in mariene beschermde gebieden en in BNZ om marine biodiversiteitdoelstellingen te kunnen naleven.

2011: De partners maken in overleg met de FOD Leefmilieu afspraken om het toezicht van mariene Natura 2000 gebieden en in het BNZ te optimaliseren.

2068
2069
2070

⁴⁴ EC DG ENV. Note to the habitats Committee. Subject: Assessment, monitoring and reporting of conservation status – preparing the 2001-2007 report under Article 17 of the Habitats Directive (DocHab-04-03/03 rev.3)

2070

Doelgerichte communicatie om de mariene biodiversiteit te beschermen

2071

Maatregel 9: uitwerken van een communicatiestrategie en oprichten van een lokaal steunpunt aan de kust

Trekker: FOD Leefmilieu

Partners: BMM, VLIZ, Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer

Deadline: 2012

Gebieden: Trapegeer-Stroombank, SBZ1, SBZ2, SBZ3

Om het draagvlak voor maatregelen ter bescherming van mariene beschermde gebieden te vergroten is een breed draagvlak nodig bij de bevolking, inclusief de socio-economische sectoren die van de kust- en zee leven. Het is dus nodig om de bevolking zo optimaal mogelijk te informeren over de planning van de maatregelen mbt mariene beschermde gebieden en het mariene biodiversiteitsbeleid.

Het is belangrijk dat de Dienst Marien Milieu van de federale overheid meer aan de kust aanwezig is om marien beleid met betrekking tot beschermde gebieden op te volgen.

Er is noodzaak aan een lokaal steunpunt van waaruit op permanente basis met lokale instellingen kan samengewerkt worden om communicatie te verzorgen, beleidsmaatregelen te implementeren, toezicht te coördineren.

Er is nood aan een actieplan om de communicatiestrategie uit te werken:

- Welke boodschappen en technieken zijn voor welke doelgroepen het meest opportuun (informatiepanelen, website, folders, artikels in lokale pers, De Grote Rede, ...)?
- Met wie wordt voor welke doelstellingen best samengewerkt (provincie, kustgemeenten, Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer, Vlaams Instituut voor de Zee, ...)?
- Wanneer worden de doelgroepen benaderd?
- Welke financiële middelen zijn nodig en voorhanden? (LIFE, INTERREG, private fondsen ...)
- Tenslotte is het nodig om indicatoren te ontwikkelen om de communicatiestrategie te evalueren.

De adviescommissies worden betrokken bij de communicatie van de Dienst Marien Milieu.

2072

Maatregel 10: samenwerking met de gebruikersorganisaties

Trekker: FOD Leefmilieu

Partners: Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer

Deadline: 2008

Gebieden: Trapegeer-Stroombank, SBZ1, SBZ2, SBZ3

De gebruikers zijn voor de federale overheid een prioritaire partner. Door hun netwerk van leden en klanten vormen ze een noodzakelijke schakel in de communicatie.

Het doel van de gebruikersovereenkomst is de bestaande regelgeving mbt de mariene beschermde gebieden en beschermde soorten te respecteren en door goed overleg de betrokkenheid van de leden en klanten bij het beheer van de mariene beschermde gebieden te verbeteren. De gebruikersovereenkomsten zijn een kans om van de gebruikers "guardians of the sea" te maken.

- De federale overheid wenst met de bestaande gebruikers overeenkomsten af te sluiten voor een periode van drie jaar, beginnend op de dag dat de Minister het beleidsplan goedkeurt;
- De federale overheid erkent het recht van de gebruikers om de beschermde gebieden, binnen het wettelijk kader, op een duurzame manier te gebruiken;
- Er worden gesprekken opgestart om met nieuwe gebruikersgroepen overeenkomsten af te sluiten;
- Er komen in de volgende overeenkomst geen bijkomende beperkingen voor de gebruikers;
- De federale overheid wenst de communicatie met de gebruikers beter te structureren. Dit betekent opzetten van eenvoudige procedures, meerdere malen per jaar overleggen tussen gebruikers en DG 5 om de overeenkomsten te evalueren, de gebruikers ondersteunen bij hun communicatie met hun leden en klanten. De federale overheid legt hiervoor de nodige middelen vast.

2073
2074

Maatregel 11: oprichten van een wetenschappelijke en socio-economische adviescommissie

Trekker: FOD Leefmilieu

Partners: -

Deadline: 2009

Gebieden: Trapegeer-Stroombank, SBZ1, SBZ2, SBZ3

Om de federale overheid te ondersteunen in het beleid met betrekking tot mariene beschermde gebieden worden een wetenschappelijk en een socio-economisch adviescommissie opgericht. Deze commissies

Deze adviescommissies hebben een adviserende bevoegdheid ivm maatregelen voor beschermde mariene gebieden die in uitvoering van de federale regelgeving geïmplementeerd worden. De Wetenschappelijke Adviescommissie levert wetenschappelijk advies voor de uitvoering van de beheer- en instandhoudingswerken, de Socio-economische Adviescommissie levert advies op het beleid, vanuit sociale, economische, culturele, recreatieve en lokale bekommernis. Het is nodig dat er gewaarborgde mogelijkheden tot inspraak zijn.

Het mandaat, samenstelling, duur en werkingsmodaliteiten van deze adviescommissies worden in 2009 vastgesteld. In 2009 worden deze commissies opgericht.

Verscheidene instellingen wensen in adviescommissies vertegenwoordigd te zijn: bvb. Universitaire instellingen, experts van de overheidsinstellingen, (ILVO, INBO, ABN, ...), gemeenten, toeristische en recreatieve sector, havenauthoriteiten, natuurbeschermingsorganisaties, ...

2075

Aandacht voor andere relevante maatregelen en initiatieven

2076

2077 Het beleid mbt de mariene beschermde gebieden mag niet uit het oog verliezen dat ook
2078 ander belangrijke flankerende maatregelen moeten ontwikkeld worden.

2079

Maatregel 12: naar een nieuwe afbakening van Vogelrichtlijngebieden

Trekker: FOD Leefmilieu

Partners: INBO, BMM

Deadline: 2012

Gebieden: SBZ1, SBZ2, SBZ3

Op basis van vogeltellingen door het INBO kan gesteld worden dat de hele kuststrook van het BNZ van internationaal ornithologisch belang is. Er wordt aan de wetenschappelijke en socio-economische adviescommissies advies om op basis van de beschikbare informatie een kaart op te stellen om de vogelrichtlijngebieden te herafbakenen.

PUNRESERVATEN ROND WRAKKEN???

2080

2081

2081

Maatregel 13: actieplan voor bedreigde soorten in het BNZ

Trekker: FOD Leefmilieu

Partners: BMM, INBO

Deadline: 2012

Gebieden: Trapegeer-Stroombank, SBZ1, SBZ2, SBZ3

Een aantal internationaal bedreigde soorten zijn in het BNZ door de wetgeving beschermd. De BMM monitort mariene zoogdieren in BNZ, het INBO voert op een gestandaardiseerde manier zeevogeltellingen uit.

De federale overheid wenst met beide instellingen, en indien mogelijk in een internationale context, (overleg met betrokken sectoren) een actieplan voor te bereiden om aan de bedreigde soorten in hun areaal de nodige bescherming te geven, prioritair voor de beschermde soorten (KB 2001 soortenbescherming).

2082

2083

Maatregel 14: een klare en duidelijke regelgeving

Trekker: FOD Leefmilieu

Partners: -

Deadline: 2010

Gebieden: Trapegeer-Stroombank, SBZ1, SBZ2, SBZ3

Er wordt een *ad hoc* groep opgesteld om juridische problemen in de regelgeving mbt soorten- en bescherming en natuurlijke habitats te analyseren en oplossingen voor te stellen.

Hierbij kunnen een aantal problemen prioritair besproken worden, zoals bvb.:

- de discrepantie tussen de soorten vermeld als doelsoorten in het KB ter instelling van de beschermde gebieden en deze vermeld in de Natura 2000 standaard gegevensformulieren. De interpretatie van de 1% norm van vogelsoorten in het BNZ mbt afbakening van vogelrichtlijngebieden. Een advies van de wetenschappelijke adviesraad zal gevraagd worden om tot een coherente lijst van doelsoorten te hebben (KB instelling beschermde gebieden en Natura 2000 formulieren).
- De problematiek ivm het opleggen van bijkomende beperkende maatregelen in Natura 2000 gebieden. Door in het KB van 14 oktober 2005 duidelijk te vermelden dat deze activiteiten zoals toezicht en controle, monitoring en wetenschappelijk onderzoek, militaire activiteiten, zeevisserij, de loodsdiensten en de bebakeningsdiensten van en naar de havens, de reddings- en sleepdiensten op zee en het baggeren niet kunnen verboden worden is volgens Cliquet en Decler (2007) dit het KB strijdig is met artikel 6 van de Habitatrichtlijn.
-

2084

2085

2086

2087 **AFKORTINGEN en VERKLARENDE WOORDENLIJST**

2088

2089 **BMM** Beheerseenheid Mathematisch Model van de Noordzee en Schelde
2090 Estuarium

2091 **BNZ** **Belgische deel van de Noordzee**

2092 **EVF** Europees Visserijfonds

2093 **GVB** Gemeenschappelijk Visserijbeleid

2094 **ICES** International Council for the Exploration of the Seas

2095 **INBO** **Instituut voor Bos en Natuuronderzoek**

2096 **MMM-Wet wijziging** Wet houdende wijziging van de wet van 20 januari 1999 ter bescherming van
2097 het mariene milieu in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van
2098 België. Wet van 17 september 2005. BS 13.10.2005.

2099 **MMM-Wet** Wet ter bescherming van het mariene milieu in de zeegebieden onder de
2100 rechtsbevoegdheid van België. Wet van 20 januari 1999. BS 12.03.1999.

2101 **zeemijl** zeemijl of “nautical mile” (1 zeemijl = 1852 m)

2102 **EU-Vogelrichtlijn** Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de
2103 vogelstand.

2104 **EU-Habitatrichtlijn** Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 28 mei 1992 inzake de instandhouding
2105 van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.

2106 **SBZ** Speciale Beschermingszone, gebied aangeduid als te beschermen gebied
2107 voor de vogelsoorten, conform de bepalingen van de EU-Vogelrichtlijn.

2108 **MDK** Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust van het Vlaamse overheid.
2109 MDK bestaat uit de volgende afdelingen (: Afdeling Vlaamse Nautische
2110 Autoriteit, Afdeling Beleid Havens, Waterwegen en Zeewezen, Dienst
2111 Afzonderlijk Beheer (DAB) Vloot, DAB Loodswezen, Afdeling Maritieme
2112 Toegang, Afdeling Kust en Afdeling Scheepvaart-begeleiding.

2113 **OSPAR HS Strategy** Schadelijke Stoffen strategie van de Oslo-Paris Conventie (1992). De
2114 OSPAR HS Strategie heeft o.a. tot doel om tegen 2020 het transport van
2115 schadelijke stoffen naar het mariene milieu te stoppen. Zie website:
2116 www.OSPAR.org

2117 **OSPAR EU Strategy** Oslo-Paris Conventie (199E) Eutrofiëring strategie. De OSPAR Eutrophication
2118 Strategie heeft tot doel om eutrofiëring te bestrijden om aldus tegen 2010 een
2119 gezond marien milieu te krijgen en te behouden waar geen eutrofiëring
2120 optreedt. Hierbij wordt in de “Common Procedure for the Eutrophication
2121 Status of the OSPAR Maritime Area” bepaald hoe de eutrofiëring van
2122 kustwateren gemeten kan worden.

2123 **Roro** Roll-on / roll of ferry type schip voor vervoer van (vracht-wagens).

2124 **T-S** **Trapegeer-Stroombank**

2125

2126 **Literatuur**

2127
2128

- 2129 Anon. 2006a. National Belgian Report on the implementation of Recommendation 2002/413/EC:
2130 Integrated Coastal Zone Management. / Nationaal Rapport van België inzake aanbeveling
2131 2002/EC/13 Geïntegreerd Kustzonebeheer. / Rapport national de la Belgique sur la mise en
2132 oeuvre de la Recommendation 2002/214/ EC. MNZ Steering Committee/Coordination Centre for
2133 the Integrated Coastal Zone Management: Belgium: 40p.
- 2134 Anon. 2007. Nationaal Strategisch Plan voor de Belgische Visserijsector – Plan stratégique national
2135 pour le secteur de la pêche belge. 52p.
- 2136 Bergman MJN, Hup M. 1992. Direct effects of beam trawling on macrofauna in a sandy sediment in
2137 the southern North Sea. ICES Journal of Marine Science 49: 5-11.
- 2138 Bergman MJN, van Santbrink JW. 2000. Mortality in megafaunal benthic population caused by trawl
2139 fisheries on the Dutch continental shelf in the North Sea. ICES Journal of Marine Science 57:
2140 1321-1331.
- 2141 Blyth, R.E., Kaiser, M.J., Edwards-Jones, G., Hart, P.J.B., 2004. Implications of a zoned fishery
2142 management system for marine benthic communities. Journal of Applied Ecology 41, 951-961.
- 2143 Brylinsky M, Gibson J, Gordon DC Jr. 1994. Impacts of flounder trawls on the intertidal habitat and
2144 community of the Minas Basin, Bay of Fundy. Canadian Journal of Fisheries and Aquatic Sciences
2145 51: 650-61.
- 2146 C. J. Camphuysen and M. F. Leopold. Kustvogels, zeevogels en bruinvissen in het Hollands
2147 kustgebied. Den Burg: Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee. NIOZ-report 1998-4, 1998.
2148 R240.
- 2149 Callaway R. 2006. Tube worms promote community change. Marine Ecology Progress Series 308: 49-
2150 60.
- 2151 Camphuysen, K en G. Peet. 2007. *Walvissen en dolfijnen in de Noordzee*. Fontaine Uitgevers BV.
2152 ISBN-10: 90 5956 2216: 159 p.
- 2153 Cliquet, A. en Decler, K. 2007. Natura 2000 in Belgische Noordzee: meer dan een “papieren”
2154 bescherming? De Levende Natuur. 108(6): 270-272.
- 2155 Collie JS, Escanero GA, Valentine PC. 1997. Effects of bottom fishing on the benthic megafauna of
2156 Georges Bank. Marine Ecology Progress Series 155: 159-172.
- 2157 Collie, J.S., Hall, S.J., Kaiser, M.J., Poiner, I.R., 2000. A quantitative analysis of fishing impacts on
2158 shelf-sea benthos. Journal of Animal Ecology 69, 785-798.
- 2159 Courtens, W. en E.W.M. Stienen. 2006. Marine biological valuation of seabirds in the Belgian Part of
2160 the North Sea. INBO rapport A.2005.122: 25p
- 2161 Courtens, W. en E.W.M. Stienen. 2008. Beknopte analyse van de associatie tussen zeevogels en
2162 visserij. In: Depestele, J. et al. (2008). WAKO: evaluatie van de milieu-impact van warrelnet- en
2163 boomkorvisserij op het Belgisch deel van de Noordzee. Eindrapport. ILVO-Visserij: Oostende,
2164 België: 185 pp (+ annexes).
- 2165 Courtens, W.; Stienen, E.W.M.; Vanermen, N. 2006b. Zeevogels en zeezoogdieren van de Vlakte van
2166 de Raan, in: Coosen, J. et al. (Ed.) (2006). Symposium: The Vlakte van de Raan revisited,
2167 Oostende, 13 October 2006. VLIZ Special Publication, 35: pp. 59-72.
- 2168 Dayton PK, Thrush SF, Agardy MT, Hofman RJ. 1995. Environmental effects of marine fishing.
2169 Aquatic Conservation: Marine and Freshwater Ecosystems 5: 205-232.
- 2170 Decler, K. (Ed.). 2007. Europees beschermde natuur in Vlaanderen en het Belgisch deel van de
2171 Noordzee: habitattypen, dier- en plantensoorten. Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en
2172 Bosonderzoek, 2007(1). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek: Brussel : België. ISBN 978-90-
2173 403-0267-1. 584 pp.
- 2174 Degraer, S. J. Wittoeck, W. Appeltans, K. Cooreman, T. Deprez, H. Hillewaert; K. Hostens, J. Mees,
2175 W. Vanden Berghe & M. Vincx. 2006. De Macrobenthosatlas van het Belgisch deel van de
2176 Noordzee. Federaal Wetenschapsbeleid D/2005/1191/5. 164 pp.

- 2177 Degraer, S., V. Van Lancker, G. Moerkerke, G. Van Hoey, K. Vanstaen, M. Vincx, en J.P. Henriët.
2178 2003. Evaluation of the ecological value of the foreshore: habitat-model and macrobenthic side-
2179 scan sonar interpretation: extension along the Belgian Coastal Zone. Final Report. Ministry of the
2180 Flemish Community, Environment and Infrastructure Department. Waterways and Marine Affairs
2181 Administration – Coastal Waterways. 63 pp.
- 2182 Depestele, J.; Courtens, W.; Degraer, S.; Derous, S.; Haelters, J.; Hostens, K.; Moulaert, I.; Polet, H.;
2183 Rabaut, M.; Stienen, E.; Vincx, M. (2008). WAKO: Evaluatie van de milieu-impact van Warrelnet-
2184 en boomkorvisserij op het Belgisch deel van de Noordzee: Eindrapport. ILVO-Visserij: Oostende,
2185 België. 185pp. (+Annexes).pg 414
- 2186 Derous S., Verfaillie E., Van Lancker V., Courtens W., Stienen E.W.M., Hostens K., Moulaert I.,
2187 Hillewaert H., Mees J., Deneudt K., Deckers P., Cuvelier D., Vincx M., Degraer S., 2007, *A*
2188 *biological valuation map for the Belgian part of the North Sea: BWZee, Final report*, Research in
2189 the framework of the BELSPO programme “Global chance, ecosystems and biodiversity” – SPSD
2190 II, March 2007, pp. 99 (+ Annexes).
- 2191 EC 2000. Het beheer van “Natura 2000”-Gebieden. De bepalingen van artikel 6 van de habitatrichtlijn
2192 (Richtlijn 92/43/EEG). 69p.
- 2193 EC 2006. Guidelines for the establishment of the Natura 2000 network in the marine environment.
2194 Application of the Habitats and Birds Directives. 101 pg. + Appendices.
- 2195 Eigenhuis; K.J. 1996. Zwarte Zeeëenden *Melanitta nigra* van hot naar haar gejaagd bij Petten. *Sula* 10
2196 (1):107.
- 2197 ETC-Biodiversity. 2007. Report under article 17 of Council Directive 92/43/EEC: first QA/QC Report
2198 for Belgium. 60 p.
- 2199 Evans, P. G.H. 2008. Offshore wind farms and marine mammals: impacts & methodologies for
2200 assessing impacts. Proc. Of the ASCOBANS/ECS Workshop, European Cetacean Society’s 21st
2201 Annual Conference, San Sebastian. 21st April, Spain 2007, ECS Publication Series n° 49: 68p.
- 2202 Goss-Custard, J.D. Triplet, F. Sueur, and A. D. West. Critical thresholds of disturbance by people and
2203 raptors in foraging wading birds. *Biological Conservation* 127, 2005.
- 2204 Groen, N.M. 1992. De visdiefjes van Amsterdam moeten weer verhuizen. *De Levende Natuur* (1):10-
2205 13.
- 2206 Haelters, J. 2007. Walvisachtigen in Belgische wateren: vreemde luizen of toch niet? De Grote Rede,
2207 20:2-7.
- 2208 Haelters, J. en F. Kerckhof. 2006. Strandingen van Bruinvissen tussen 1995 en 2006 (31 mei):
2209 doodsoorzaken. Nota KBIN (BMM), sectie 15, 9 juni 2006, 5p.
- 2210 Haelters, J. Jauniaux, T., Kerckhof, F. Ozer, J. & Scory; S. 2006. Using models to investigate a
2211 harbour-porpoise bycatch problem in the southern North Sea – eastern Channel in spring 2005:
2212 ICES CM 2006/L:03: 8pp.
- 2213 Haelters, J., F. Kerckhof, en E.W.M. Stienen. 2003. Het Tricolor-incident: de gevolgen voor
2214 zeevogels in de Belgische zeegebieden. Rapport van de Beheerseenheid van het Mathematisch
2215 Model van de Noordzee (BMM/KBIN), Brussel, 36p.
- 2216 Haelters, J., F. Kerckhof, n J-S. Houziaux.. 2007. De aanduiding bvan mariene beschermde gebieden
2217 in de Belgische Noordzee. Een mogelijke uitvoering van OSPAR Aanbeveling 2003/3 door België.
2218 Federaal Wetenschapsbeleid, Instituut voor Natuurwetenschappen, Beheerseenheid van het
2219 Mathematisch Model van de Noordzee (BMM), Brussel, 46p.
- 2220 Haelters, J., L. Vigin, E.W.. Stienen, S. Scoryn E. Kuijken, T. Jacques. 2004. Ornithologisch belang
2221 van de Belgische Zeegebieden. Identificatie van mariene gebieden de in aanmerking komen als
2222 Speciale Beschermingszones in uitvoering van de Europese Vogelrichtlijn. Bull. Kon. Belg. Inst.
2223 Natuurwetenschappen. Vol. 74. Suppl. 91pg.
- 2224 Hiddink, J.G., Hutton, T., Jennings, S., Kaiser, M.J., 2006a. Predicting the effects of area closures and
2225 fishing effort restrictions on the production, biomass, and species richness of benthic invertebrate
2226 communities. *ICES J. Mar. Sci.* 63, 822-830.

- 2227 Hiddink, J.G., Jennings, S., Kaiser, M.J., Queir, s, A.M., Duplisea, D.E., Piet, G.J., 2006b. Cumulative
2228 impacts of seabed trawl disturbance on benthic biomass, production, and species richness in
2229 different habitats. *Canadian Journal of Fisheries and Aquatic Sciences* 63, 721-736
- 2230 Hume, R.H. 1976. Reactions of Goldeneyes to boating. *British Birds* 64:178-179.
- 2231 ICES, 2007a. Environmentally Sound Fisheries Management in Protected Areas. ICES/BfN-project,
2232 interim report 2006. 107p
- 2233 ICES, 2007b. Report of the Working Group on Ecosystem Effects of Fishing Activities (WGECO).
2234 Copenhagen (Denmark).
- 2235 Jennings S, Pinnegar JK, Polunin NVC, Warr KJ. 2001. Impacts of trawling disturbance on the trophic
2236 structure of benthic invertebrate communities. *Marine Ecology Progress Series* 213: 127-142.
- 2237 Kaiser MJ, Cheney K, Spence FE, Edwards DB, Radford K. 1999. Fishing effects in Northeast Atlantic
2238 shelf seas: Patterns in fishing effort, diversity and community structure VII. The effects of trawling
2239 disturbance on the fauna associated with the tubeheads of Serpulid worms. *Fisheries Research*
2240 40: 195-205.
- 2241 Kaiser MJ, Collie S, Hall SJ, Jennings S, Poiner IR. 2002. Modification of marine habitats by trawling
2242 activities: Prognosis and solutions. *Fish and Fisheries* 3: 114-136.
- 2243 Kaiser MJ, Spencer BE. 1996. The effects of beam trawl disturbance of infaunal communities in
2244 different habitats. *Journal of Animal Ecology* 65: 348-358.
- 2245 Kaiser, M.J., Clarke, K.R., Hinz, H., Austen, M.C.V.S., Somerfield, P.J., Karakakkis, I., 2006. Global
2246 analysis of response and recovery of benthic biota to fishing. . *Mar. Ecol. Progr. Ser.* , 1-14.
- 2247 Kuyk, F. 1985. Directe effecten van waterrecreatie op water- en oevervogels. Provinciale Waterstaat
2248 Zuid-Holland; Bureau Natuur en Landschap.
- 2249 M. W. Fraser. Reactions of sea-ducks to windsurfers. *British Birds* 80 (9):424, 1987.
- 2250 Maelfait, H. en K. Belpaeme (red.). 2007.Het kustkompas, indicatoren als wegwijzers voor een
2251 duurzaam kustbeheer. Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer. Oostende, 80p.
- 2252 Maes, F., A. Cliquet, S. Degraer, S. Deros, B. De Wachter, F. Douvere, D. Leroy, J. Schrijvers, V.
2253 Van Lancker, E. Verfaillie, A. Volckaert. 2005. Gaufre. Een zee van ruimte. Naar een ruimtelijk
2254 structuurplan voor een duurzaam beheer van de Noordzee. Federaal Wetenschapsbeleid.
2255 D/2005/1191/18: 204 p.
- 2256 Mikola, J, M. Miettinen, E. Lehikoinen, and K. Lehtila. The effects of disturbance caused by boating
2257 on survival and behaviour of Velvet Scoter *Melanitta fusca* ducklings. *Biological Conservation*
2258 67:119-124, 1994.
- 2259 MIRA (2006) Milieurapport Vlaanderen, Achtergronddocument 2006, Kust & zee, Goffin A.,
2260 Lescrauwaet A.-K, Calewaert J.-B., Mees J., Seys J., Delbare D., Demaré W, Hostens K.,
2261 Moulart I., Parmentier K., Redant F., Mergaert K., Vanhooreweder B., Maes F., De Meyer P.,
2262 Belpaeme K., Maelfait H., Degraer S., De Maerschalck V., Deros S., Gheskiere T.,
2263 Vanaverbeke J., Van Hoey G., Kuyken E., Stienen E., Haelters J., Kerckhof F., Overloop S.,
2264 Peeters B., Vlaamse Milieumaatschappij, www.milieurapport.be
- 2265 Paelinckx, D en L. De Bruyn. 2007. Bepaling van de staat van instandhouding van de Natura 2000
2266 habitats en soorten voor de Belgisch Atlantische biogeografische regio. Synthese. INBO. A. 2007.
2267 77: 32p
- 2268 Paschen, M., Richter, U., Köpnick, W., 1999. Trawl Penetration in the Seabed (TRAPESE).
- 2269 Pérez-Ruzafa, A., E. Hoffmann, J. Bonvoeur, J.A. Garcia_Charton, C. Marcos, F. Salas, T.K.
2270 Sørensen, and O. Vestergaard (Eds.). 2007 European Symposium on marine protected areas as a
2271 tool for fisheries management & ecosystem conservation. Emerging Science and interdisciplinary
2272 approaches. Abstract Book. Empafish and Protect projects, Editum, Murcia: 330p.
- 2273 Philippart, C. J. M. 1998. Long-term impact of bottom fisheries on several by-catch species of
2274 demersal fish and benthic invertebrates in the south-eastern North Sea. *ICES Journal of Marine*
2275 *Science*, 55: 342–352.

- 2276 Rabaut M, Dufour I, Braeckman U, Van Colen C, Nakas G, Vincx M, Van Lancker V, Degraer S. In
2277 prep. Long living reef builders imply higher ecological value. The *Owenia fusiformis* case.
- 2278 Rabaut M, U Braeckman, F Hendrickx, M Vincx, S Degraer (2007). Experimental beam-trawling in
2279 *Lanice conchilega* reefs: Impact on the associated fauna. *Fisheries Research* 90(1-3): 209-216.
- 2280 Redant, F. en H. Polet. 2002. De garnaalvisserij: een kustgebruikersgroep met kopzorgen. *De Grote*
2281 *Rede*. 5:13-17.
- 2282 Sainsbury KS. 1987. Assessment and management of the demersal fishery on the continental shelf of
2283 Northwestern Australia. In: Polovina JJ, Ralston S. (Eds). *Tropical snappers and groupers: biology*
2284 *and fisheries management*: 465-503. Westview Press.
- 2285 Schratzberger M, Dinmore TA, Jennings S. 2002. Impacts of trawling on the diversity, biomass and
2286 structure of meiofauna assemblages. *Marine Biology* 140: 83-93.
- 2287 Somaschini A. 1993. A mediterranean fine-sand polychaete community and the effect of the tube-
2288 dwelling *Owenia fusiformis* on community structure. *Internationale Revue der gesamten*
2289 *Hydrobiologie und Hydrographie* 78: 219-233.
- 2290 Somaschini A. 1993. A mediterranean fine-sand polychaete community and the effect of the tube-
2291 dwelling *Owenia fusiformis* on community structure. *Internationale Revue der gesamten*
2292 *Hydrobiologie und Hydrographie* 78: 219-233.
- 2293 Stienen, E.W.M. en E. Kuijken. 2003. Het belang van de Belgische zeegebieden voor zeevogels.
2294 Rapport IN.A.2003.308: 33p.
- 2295 Thrush SF, Hewitt JE, Cummings VJ, Dayton PK, Cryer M, Turner SJ, Funnell GA, Budd RG, Milburn
2296 CJ, Wilkinson MR. 1998. Disturbance of the marine benthic habitat by commercial fishing: Impacts
2297 at the scale of the fishery. *Ecological Applications* 8: 866-879.
- 2298 Turner SJ, Thrush SF, Hewitt JE, Cummings VJ, Funnell G. 1999. Fishing impacts and the
2299 degradation or loss of habitat structure. *Fisheries Management and Ecology* 6: 401-420.
- 2300 Van Hoey G, K Guilini, M Rabaut, M Vincx, S Degraer (2008). Ecological implications of the presence
2301 of the tube-building polychaete *Lanice conchilega* on soft-bottom benthic ecosystems. *Marine*
2302 *Biology* 154: 1009-1019 .
- 2303 Van Hoey G, K Guilini, M Rabaut, M Vincx, S Degraer (2008). Ecological implications of the presence
2304 of the tube-building polychaete *Lanice conchilega* on soft-bottom benthic ecosystems. *Marine*
2305 *Biology* 154: 1009-1019 .
- 2306 Van Hoey, G, S. Degraer, M. Vincx. 2004. Macrobenthic communities of soft-bottom sediments at the
2307 Belgian Continental Shelf. *Estuarine, Coastal and Shelf Science*, 59: 601-615.
- 2308 Van Tomme, J. M. Vinckx, S. Degraer. 2007. Biologische monitoring van de munitiestortplaats
2309 "Paardenmarkt". Eindrapport. December 2007, UGent, Faculteit Wetenschappen, Sectie Mariene
2310 Biologie. 87 pp.
- 2311 Vorberg, R. 2000. Effects of shrimp fisheries on reefs of *Sabellaria spinulosa* (Polychaeta). *ICES J.*
2312 *Mar. Sci.* 57, 1416-1420.
- 2313 Witbaard R, Klein R. 1994. Long-term trends on the effects of the southern North Sea beam trawl
2314 fishery on the bivalve mollusc *Arctica islandica* L. (Mollusca Bivalvia). *ICES Journal of Marine*
2315 *Science* 51: 99-105.